

๑๕๕
พ.ร.ว. ด. ๕๔๘๓.

ประมวลวิชา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

ไทยวัฒนาพานิช
พิมพ์จำหน่าย

392
ค 788 ๗

0864

ประมวลวิชา

ชั้นประถมปีที่ ๒

ศีลธรรม

หน้าที่พลเมือง

ภูมิศาสตร์-ประวัติศาสตร์

ธรรมชาติศึกษา

สุขศึกษา

อุดมดิเรกสรรค์ ป.ม.,ช.บ. — ประจิม กมลศิลป์ ป.ม.

เรียบเรียง

พ.ศ. ๒๔๘๗

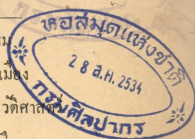
ราคาเล่มละ ๔.๐๐ บาท

ไทยวัฒนาพานิช

๕๕๕ ถนนไมตรีจิต พระนคร

(สงวนลิขสิทธิ์)

372

๗

ตราครุฑทอง

313 214

ตราครุฑเงิน

21353

37882

ตราพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

พิมพ์จำหน่ายที่ ไทยวัดมหาพนิช
๕๕๕ ไมตรีจิต พระนคร โทรศัพท์ ๒๐๘๐๗
และตามร้านจำหน่ายแบบเดียวกัน

คำนำ

ก^๑า^๒ท^๓าน^๔ด^๕ิ^๖ก^๗ศ^๘ต^๙ร^{๑๐}ป^{๑๑}ร^{๑๒}ถ^{๑๓}ม^{๑๔}ค^{๑๕}ัก^{๑๖}ษ^{๑๗}า^{๑๘}ต^{๑๙}ง^{๒๐}ค^{๒๑}า^{๒๒}ต^{๒๓}น^{๒๔}ป^{๒๕}ร^{๒๖}ถ^{๒๗}ม^{๒๘}บ^{๒๙}ท^{๓๐} ๑ ถึงป^{๓๑}ร^{๓๒}ถ^{๓๓}ม^{๓๔}
บ^{๓๕}ท^{๓๖} ๔ จะเห็นว^{๓๗}า^{๓๘}ว^{๓๙}ิ^{๔๐}ชา^{๔๑}ท^{๔๒}น^{๔๓}ก^{๔๔}เร^{๔๕}ย^{๔๖}น^{๔๗}จะ^{๔๘}ต^{๔๙}อง^{๕๐}เร^{๕๑}ย^{๕๒}น^{๕๓}อ^{๕๔}ย^{๕๕}ม^{๕๖}าก^{๕๗} บ^{๕๘}าง^{๕๙}ว^{๖๐}ิ^{๖๑}ชา^{๖๒}เร^{๖๓}ย^{๖๔}น^{๖๕}ใน^{๖๖}ช^{๖๗}น^{๖๘}
ห^{๖๙}ง^{๗๐}แ^{๗๑}ด^{๗๒}ย^{๗๓} ยังม^{๗๔}เร^{๗๕}ย^{๗๖}น^{๗๗}ช^{๗๘}า^{๗๙}ใน^{๘๐}ช^{๘๑}น^{๘๒}ต^{๘๓}อ^{๘๔}ไป^{๘๕} ฉ^{๘๖}ร^{๘๗}น^{๘๘}ง^{๘๙}จ^{๙๐}ะ^{๙๑}เบ^{๙๒}น^{๙๓}บ^{๙๔}ั^{๙๕}ญ^{๙๖}ห^{๙๗}า^{๙๘}แ^{๙๙}ก^{๑๐๐}ว^{๑๐๑}ว่า^{๑๐๒} ค^{๑๐๓}อ^{๑๐๔}ว^{๑๐๕}จะ^{๑๐๖}
ให้^{๑๐๗}ค^{๑๐๘}ว^{๑๐๙}ร^{๑๑๐}ู^{๑๑๑}เ^{๑๑๒}ก^{๑๑๓}เ^{๑๑๔}ย^{๑๑๕}น^{๑๑๖}เพ^{๑๑๗}ิง^{๑๑๘}ได้^{๑๑๙} จ^{๑๒๐}ึง^{๑๒๑}จะ^{๑๒๒}ต^{๑๒๓}ร^{๑๒๔}ง^{๑๒๕}ตาม^{๑๒๖}ค^{๑๒๗}ว^{๑๒๘}า^{๑๒๙}ม^{๑๓๐}ง^{๑๓๑}ห^{๑๓๒}า^{๑๓๓}ย^{๑๓๔}ของ^{๑๓๕}ห^{๑๓๖}ล^{๑๓๗}ก^{๑๓๘}ศ^{๑๓๙}ต^{๑๔๐}ร^{๑๔๑}
เท^{๑๔๒}า^{๑๔๓}ท^{๑๔๔}แ^{๑๔๕}ถ^{๑๔๖}เ^{๑๔๗}ห^{๑๔๘}น^{๑๔๙} น^{๑๕๐}ก^{๑๕๑}เร^{๑๕๒}ย^{๑๕๓}น^{๑๕๔}ช^{๑๕๕}น^{๑๕๖}ป^{๑๕๗}ร^{๑๕๘}ถ^{๑๕๙}ม^{๑๖๐}บ^{๑๖๑}ท^{๑๖๒} ๓ น^{๑๖๓} ใน^{๑๖๔}บ^{๑๖๕}าง^{๑๖๖}ร^{๑๖๗}อ^{๑๖๘}ง^{๑๖๙}เร^{๑๗๐}ย^{๑๗๑}น^{๑๗๒} แม^{๑๗๓}ค^{๑๗๔}ะ^{๑๗๕}จะ^{๑๗๖}อ^{๑๗๗}า^{๑๗๘}น^{๑๗๙}
ห^{๑๘๐}ง^{๑๘๑}ด^{๑๘๒}ี^{๑๘๓}ก^{๑๘๔}ย^{๑๘๕}ง^{๑๘๖}ไม่^{๑๘๗}ค^{๑๘๘}อ^{๑๘๙}ย^{๑๙๐}จะ^{๑๙๑}ค^{๑๙๒}ด^{๑๙๓}อง^{๑๙๔}เสีย^{๑๙๕}แ^{๑๙๖}ด^{๑๙๗} ค^{๑๙๘}ะ^{๑๙๙}ค^{๒๐๐}ด^{๒๐๑}อง^{๒๐๒}เร^{๒๐๓}ย^{๒๐๔}น^{๒๐๕}ว^{๒๐๖}ิ^{๒๐๗}ชา^{๒๐๘}น^{๒๐๙}ๆ^{๒๑๐} อ^{๒๑๑}ั^{๒๑๒}ก^{๒๑๓}ห^{๒๑๔}ย^{๒๑๕}
ว^{๒๑๖}ิ^{๒๑๗}ชา^{๒๑๘} ค^{๒๑๙}ง^{๒๒๐}น^{๒๒๑}ถ^{๒๒๒}า^{๒๒๓}ให้^{๒๒๔}ว^{๒๒๕}ิ^{๒๒๖}ชา^{๒๒๗}ไม่^{๒๒๘}เ^{๒๒๙}ห^{๒๓๐}า^{๒๓๑}ร^{๒๓๒}่^{๒๓๓}ว^{๒๓๔}น^{๒๓๕} จ^{๒๓๖}ะ^{๒๓๗}ท^{๒๓๘}ำ^{๒๓๙}ให้^{๒๔๐}การ^{๒๔๑}ส^{๒๔๒}อ^{๒๔๓}น^{๒๔๔}ไม่^{๒๔๕}เก^{๒๔๖}ิ^{๒๔๗}ต^{๒๔๘}ป^{๒๔๙}ระ^{๒๕๐}ย^{๒๕๑}อ^{๒๕๒}น^{๒๕๓}
โดย^{๒๕๔}ค^{๒๕๕}ว^{๒๕๖}ร^{๒๕๗} จ^{๒๕๘}ึง^{๒๕๙}ห^{๒๖๐}เ^{๒๖๑}ย^{๒๖๒}ว^{๒๖๓}า^{๒๖๔} ถ้า^{๒๖๕}ได้^{๒๖๖}ป^{๒๖๗}ระ^{๒๖๘}ม^{๒๖๙}ว^{๒๗๐}ิ^{๒๗๑}ชา^{๒๗๒}ต^{๒๗๓}า^{๒๗๔}ง^{๒๗๕}ๆ^{๒๗๖} เ^{๒๗๗}ก^{๒๗๘}เ^{๒๗๙}า^{๒๘๐}ร^{๒๘๑}อ^{๒๘๒}ั^{๒๘๓}ห^{๒๘๔}อ^{๒๘๕}ย^{๒๘๖}เ^{๒๘๗}ก^{๒๘๘}ว^{๒๘๙}า^{๒๙๐}ม^{๒๙๑}
เท^{๒๙๒}า^{๒๙๓}ท^{๒๙๔}น^{๒๙๕}ก^{๒๙๖}เร^{๒๙๗}ย^{๒๙๘}น^{๒๙๙}จะ^{๓๐๐}พ^{๓๐๑}ัง^{๓๐๒}ว^{๓๐๓}ิ^{๓๐๔}ชา^{๓๐๕}ไ^{๓๐๖}ด^{๓๐๗}ว^{๓๐๘}ย^{๓๐๙}ก^{๓๑๐}น^{๓๑๑} ว^{๓๑๒}า^{๓๑๓}ช^{๓๑๔}น^{๓๑๕}ไ^{๓๑๖}น^{๓๑๗}ค^{๓๑๘}ว^{๓๑๙}จะ^{๓๒๐}เร^{๓๒๑}ย^{๓๒๒}น^{๓๒๓}อะ^{๓๒๔}ไร^{๓๒๕} เพ^{๓๒๖}ีย^{๓๒๗}
ง^{๓๒๘}ไ^{๓๒๙}ด^{๓๓๐} เช^{๓๓๑}ย^{๓๓๒}ว^{๓๓๓}ะ^{๓๓๔}เบ^{๓๓๕}น^{๓๓๖}เ^{๓๓๗}น^{๓๓๘}แ^{๓๓๙}ว^{๓๔๐}าง^{๓๔๑}ห^{๓๔๒}ั^{๓๔๓}ย^{๓๔๔}ว^{๓๔๕}ให้^{๓๔๖}การ^{๓๔๗}ส^{๓๔๘}อ^{๓๔๙}น^{๓๕๐}ของ^{๓๕๑}ค^{๓๕๒}ร^{๓๕๓}ด^{๓๕๔}ก^{๓๕๕}ว^{๓๕๖}น^{๓๕๗}

ใน^{๓๕๘}การ^{๓๕๙}ส^{๓๖๐}อ^{๓๖๑}น^{๓๖๒}น^{๓๖๓}ม^{๓๖๔}ห^{๓๖๕}อ^{๓๖๖}ด^{๓๖๗}ำ^{๓๖๘}ค^{๓๖๙}ณ^{๓๗๐}ิ^{๓๗๑}ท^{๓๗๒}ร^{๓๗๓}พ^{๓๗๔}ัง^{๓๗๕}จ^{๓๗๖}ด^{๓๗๗}ำ^{๓๗๘}ว^{๓๗๙}ไ^{๓๘๐}ด^{๓๘๑}อง^{๓๘๒}ป^{๓๘๓}ระ^{๓๘๔}การ^{๓๘๕} ค^{๓๘๖}อ^{๓๘๗} จะ^{๓๘๘}
ส^{๓๘๙}อ^{๓๙๐}น^{๓๙๑}อะ^{๓๙๒}ไร^{๓๙๓} เพ^{๓๙๔}ีย^{๓๙๕}ป^{๓๙๖}ระ^{๓๙๗}ย^{๓๙๘}อ^{๓๙๙}ะ^{๔๐๐}ไร^{๔๐๑} ส^{๔๐๒}ั^{๔๐๓}ว^{๔๐๔}น^{๔๐๕}จะ^{๔๐๖}ส^{๔๐๗}อ^{๔๐๘}น^{๔๐๙}ย^{๔๑๐}า^{๔๑๑}ง^{๔๑๒}ไร^{๔๑๓}น^{๔๑๔} ย^{๔๑๕}อ^{๔๑๖}ม^{๔๑๗}เบ^{๔๑๘}น^{๔๑๙}ว^{๔๒๐}ิ^{๔๒๑}ช^{๔๒๒}การ^{๔๒๓}
ของ^{๔๒๔}ค^{๔๒๕}ร^{๔๒๖}แ^{๔๒๗}ด^{๔๒๘}เ^{๔๒๙}ค^{๔๓๐}น^{๔๓๑} แ^{๔๓๒}ด^{๔๓๓}มี^{๔๓๔}ค^{๔๓๕}ำ^{๔๓๖}ร^{๔๓๗}บ^{๔๓๘}ค^{๔๓๙}ำ^{๔๔๐}ว^{๔๔๑}า^{๔๔๒}แ^{๔๔๓}น^{๔๔๔}ะ^{๔๔๕}ว^{๔๔๖}า^{๔๔๗}ไ^{๔๔๘}ด^{๔๔๙}เ^{๔๕๐}น^{๔๕๑}ช^{๔๕๒}ัน^{๔๕๓}ม^{๔๕๔}าก^{๔๕๕} ใน^{๔๕๖}เ^{๔๕๗}ว^{๔๕๘}ง^{๔๕๙}
จะ^{๔๖๐}ส^{๔๖๑}อ^{๔๖๒}น^{๔๖๓}อะ^{๔๖๔}ไร^{๔๖๕} แ^{๔๖๖}ด^{๔๖๗}เ^{๔๖๘}เพ^{๔๖๙}อ^{๔๗๐}ม^{๔๗๑}ง^{๔๗๒}ห^{๔๗๓}า^{๔๗๔}ย^{๔๗๕}อ^{๔๗๖}ย^{๔๗๗}า^{๔๗๘}ง^{๔๗๙}ไร^{๔๘๐}น^{๔๘๑} ห^{๔๘๒}ง^{๔๘๓}ด^{๔๘๔}ี^{๔๘๕}ป^{๔๘๖}ระ^{๔๘๗}ม^{๔๘๘}ว^{๔๘๙}ิ^{๔๙๐}ชา^{๔๙๑}ได้^{๔๙๒}
จ^{๔๙๓}ด^{๔๙๔}ไ^{๔๙๕}ว^{๔๙๖}ให้^{๔๙๗}แ^{๔๙๘}ด^{๔๙๙} โดย^{๕๐๐}เ^{๕๐๑}ห^{๕๐๒}า^{๕๐๓}ว^{๕๐๔}ะ^{๕๐๕}ว^{๕๐๖}ิ^{๕๐๗}ชา^{๕๐๘}ท^{๕๐๙}ด^{๕๑๐}ำ^{๕๑๑}ค^{๕๑๒}ณ^{๕๑๓}ิ^{๕๑๔} ค^{๕๑๕}ือ^{๕๑๖} ค^{๕๑๗}ี^{๕๑๘}ด^{๕๑๙}ร^{๕๒๐}ร^{๕๒๑}ม^{๕๒๒} น^{๕๒๓}า^{๕๒๔}ท^{๕๒๕}พ^{๕๒๖}ด^{๕๒๗}เ^{๕๒๘}ม^{๕๒๙}อง^{๕๓๐}
ภ^{๕๓๑}ุ^{๕๓๒}ม^{๕๓๓}ค^{๕๓๔}ำ^{๕๓๕}ศ^{๕๓๖}ต^{๕๓๗}ร^{๕๓๘}-ป^{๕๓๙}ระ^{๕๔๐}ว^{๕๔๑}ด^{๕๔๒}ค^{๕๔๓}ำ^{๕๔๔}ศ^{๕๔๕}ต^{๕๔๖}ร^{๕๔๗} ช^{๕๔๘}ร^{๕๔๙}ร^{๕๕๐}ม^{๕๕๑}ช^{๕๕๒}า^{๕๕๓}ด^{๕๕๔}ิ^{๕๕๕}ก^{๕๕๖}ษ^{๕๕๗}า^{๕๕๘} และ^{๕๕๙} ส^{๕๖๐}ุ^{๕๖๑}ค^{๕๖๒}ัก^{๕๖๓}ษ^{๕๖๔}า^{๕๖๕}

น^{๕๖๖}าย^{๕๖๗}อ^{๕๖๘}ุต^{๕๖๙}ม^{๕๗๐} ติ^{๕๗๑}ร^{๕๗๒}น^{๕๗๓}ร^{๕๗๔}ติ^{๕๗๕} ป^{๕๗๖}.ม.^{๕๗๗}, ข^{๕๗๘}.ม.^{๕๗๙} และ^{๕๘๐} น^{๕๘๑}าย^{๕๘๒}ป^{๕๘๓}ระ^{๕๘๔}จ^{๕๘๕}ิม^{๕๘๖} ก^{๕๘๗}ม^{๕๘๘}ด^{๕๘๙}ค^{๕๙๐}ี^{๕๙๑}ป^{๕๙๒}.ม.^{๕๙๓}
เบ^{๕๙๔}น^{๕๙๕}ผู้^{๕๙๖}เร^{๕๙๗}ย^{๕๙๘}เบ^{๕๙๙}ร^{๖๐๐}ย^{๖๐๑}ง^{๖๐๒}ห^{๖๐๓}ง^{๖๐๔}ด^{๖๐๕}เ^{๖๐๖}ม^{๖๐๗}เ^{๖๐๘}น^{๖๐๙} ด้วย^{๖๑๐}ค^{๖๑๑}ว^{๖๑๒}า^{๖๑๓}ร^{๖๑๔}ว^{๖๑๕}ม^{๖๑๖}ม^{๖๑๗}อ^{๖๑๘}ของ^{๖๑๙}ค^{๖๒๐}ร^{๖๒๑}ว^{๖๒๒}า^{๖๒๓}จ^{๖๒๔}า^{๖๒๕}ร^{๖๒๖}ย^{๖๒๗} อ^{๖๒๘}ั^{๖๒๙}ก^{๖๓๐}
บ^{๖๓๑}าง^{๖๓๒}ท^{๖๓๓}าน^{๖๓๔} แ^{๖๓๕}ด^{๖๓๖}เ^{๖๓๗}อ^{๖๓๘}บ^{๖๓๙}ให้^{๖๔๐} ไ^{๖๔๑}ท^{๖๔๒}ย^{๖๔๓}อ^{๖๔๔}ั^{๖๔๕}ม^{๖๔๖}น^{๖๔๗}า^{๖๔๘}พ^{๖๔๙}า^{๖๕๐}น^{๖๕๑}ิ^{๖๕๒}ช^{๖๕๓} เ^{๖๕๔}น^{๖๕๕}ผู้^{๖๕๖}จ^{๖๕๗}ด^{๖๕๘}การ^{๖๕๙}พ^{๖๖๐}ิม^{๖๖๑}พ^{๖๖๒}ำ^{๖๖๓}จ^{๖๖๔}า^{๖๖๕}น^{๖๖๖}าย^{๖๖๗}
ห^{๖๖๘}วัง^{๖๖๙}ว^{๖๗๐}ะ^{๖๗๑}เบ^{๖๗๒}น^{๖๗๓}เ^{๖๗๔}น^{๖๗๕}ป^{๖๗๖}ระ^{๖๗๗}ย^{๖๗๘}อ^{๖๗๙}น^{๖๘๐}แ^{๖๘๑}ก^{๖๘๒}เ^{๖๘๓}พ^{๖๘๔}เ^{๖๘๕}น^{๖๘๖}ค^{๖๘๗}ร^{๖๘๘}ตาม^{๖๘๙}ค^{๖๙๐}ว^{๖๙๑}ร^{๖๙๒}.

น^{๖๙๖}าย^{๖๙๗}เป^{๖๙๘}ล^{๖๙๙}ี^{๗๐๐}ง^{๗๐๑} ณ^{๗๐๒} น^{๗๐๓}คร^{๗๐๔}

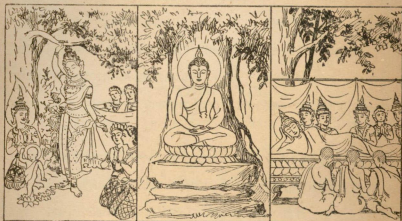
สารบัญ

วิชา	หน้า
ศีลธรรม	๑
หน้าที่พลเมือง	๓๑
ภูมิศาสตร์—ประวัติศาสตร์	๔๓
ธรรมชาติศึกษา	๕๓
สุขศึกษา	๑๓๕

ศีลธรรม

บทที่ ๑

พระพุทธรูป

พระพุทธรูปประวัติ คือ เรื่องราวของพระพุทธเจ้า การเรียนเรื่อง
ของท่านนับเป็นสิ่งสำคัญมาก ผู้เรียนจะได้ประโยชน์มาก พระพุทธเจ้า
เป็นแบบอย่างของคนที่ดีความดีมากที่สุด ท่านมีบุญคุณต่อมหาชน
อย่างที่สุด เมื่อใครเรียนเรื่องของท่าน เท่ากับได้รู้ ได้เห็นตัวอย่างที่ดี
สุด จะเป็นเครื่องชักจูงให้คนเราประพฤติตนเป็นคนดีทำตามคำสั่งสอน
ของท่านได้ดียิ่งขึ้น

การเรียนพระพุทธรูปประวัติในชั้นนี้ จะเรียนโดยย่อมีหัวข้อสำคัญ ๆ
ให้จดจำ ดังนี้

๑. พระพุทธเจ้าเป็นลูกพระเจ้าแผ่นดิน พระบิดาชื่อ พระเจ้า
สุทโธทนะ พระมารดาชื่อ พระนางมหามายา ตัวท่านเองชื่อ สีหัตถะ

๒. พระพุทธเจ้าเกิด (คือประสูติ) ในประเทศอินเดีย (หรือ
เรียกว่า ชมพูทวีป) สถานที่ท่านเกิด ชื่อ บำดุมพันธ เมือง
กบิลพัสดุ์

๓. วันทีพระพุทธเจ้าเกิด ตรงกับวันขึ้น ๓๕ ค่ำ เดือน ๖ เรียก
อีกอย่างว่า วันวิสาขบูชา คือ วันนั้นตรงกับวันทีพระพุทธเจ้าประสูติ
(คือเกิด) ครีษัตถ์ (คือดำริ) และปรินิพพาน (คือตาย) ทั้ง ๓ อย่าง
มาตรงกัน

๔. พระพุทธเจ้า ท่านเป็นผู้มีสติปัญญาความรู้ ความฉลาดดี อย่าง
ยิ่ง เหตุที่ท่านจะออกบวชนั้นคือ ท่านคิดเห็นว่า ชีวิตของเราทุกคน
เกิด แก่ เจ็บ ตาย มีความทุกข์ ความลำบากต่าง ๆ นานา ท่าน
คิดว่า ท่านจะหาทางแก้ความทุกข์ต่าง ๆ เหล่านี้ ท่านจึงออกบวช
เพราะการบวชเป็นพระไม่อยู่บ้าน จะทำให้หาวิชาแก้ทุกข์ได้ง่ายขึ้น

๕. เมื่อท่านบวชแล้ว ท่านเล่าเรียนและค้นคว้าหาวิชาแก้ความ
ทุกข์อยู่ ๖ ปี ท่านก็ดำริว่า เรียกว่า ครีษัตถ์ เป็นพระพุทธเจ้า คือ ท่าน
รู้เรื่องของความทุกข์ รู้เหตุของความทุกข์ และรู้ทางที่จะทำให้ความ
ทุกข์หมดไป เรียกว่า พระพุทธเจ้าค้นพบทางที่จะทำตัวให้เป็นสุข ไม่
มีทุกข์

๖. เมื่อพระพุทธเจ้าครีษัตถ์แล้ว ท่านก็นมิตตาภิชาตมหายาน
คนอื่น ๆ ท่านปรารถนาให้ทุกข์ชาติด้วย ท่านจึงเที่ยวไปสั่งสอนประชาชน

ในเมืองต่าง ๆ ท่านสอนว่า คนเราอย่าทำชั่ว ให้ทำแต่ความดี ใครทำดี
จะได้ดี มีความสุข ใครทำชั่ว จะได้ชั่ว มีความทุกข์ ท่านสอนให้
เข้าใจตลอดว่า อะไรเป็นความดี อะไรเป็นความชั่ว

๗. พระพุทธเจ้าสั่งสอนประชาชนอยู่ ๔๕ ปี มีคนเชื่อฟัง และ
ประพฤติตามคำสั่งสอนของท่านเป็นอันมาก ในปัจจุบันนี้ จำนวนคนที่
นับถือพระพุทธศาสนา มากกว่าศาสนาอื่น ๆ

พระพุทธโอวาท

พระพุทธโอวาท คือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เป็นคำสั่งสอน
แนะนำ ให้คนทั้งหลายทำความดี ไม่ทำความชั่ว

พระพุทธโอวาทเรียนในชั้น ๒ หัวข้อ :-

๑. “วาจาจริง เป็นวาจาไม่ตาย” (สัจจะ เว อมคา วาจา)

อธิบายได้ว่า วาจา ๒ อย่าง คือ วาจาจริง อย่างหนึ่ง วาจาเท็จ
อีกอย่างหนึ่ง วาจาจริง ชื่อว่า เป็นวาจาไม่ตาย เป็นการแสดงความจริง
ของวาจาจริง วาจาจริง เป็นวาจาดี มีประโยชน์ ได้ยินได้ฟังแล้ว
เชื่อถือได้ ถึงแม้ผู้กล่าวจะได้ตายไปแล้ว วาจาของท่านผู้นั้นก็ยังอยู่
ไม่ตายไปด้วย เช่น วาจาของพระพุทธเจ้า สอนให้คนทั้งหลายละความ
ชั่ว ทำแต่ความดี ไม่ให้เบียดเบียนกัน ให้เอื้อเฟื้อช่วยเหลือกัน ให้คน
ทั้งหลายอยู่กันเป็นสุข ๆ ดังนี้ เป็นวาจาดี เป็นวาจาจริง แม้พระพุทธ-
เจ้าผู้กล่าวจะได้ปรินิพพานไปนานแล้ว แต่วาจาคำสั่งสอนของท่านยังคง
อยู่ มีผู้เชื่อถือและปฏิบัติตามเป็นอันมาก จิตใจ เป็นวาจาไม่ตาย

๒. “ต่อหน้าประพจน์เช่นใด กลับหลังก็ให้ประพจน์เช่นนั้น”

(สมมุข ยาพิศ จินณ ปรมุขปิ ตาทิส) อธิบายได้ว่า พ่อแม่
ครูอาจารย์ ตั้งสอนลูกหลานและศิษย์ให้เป็นคนประพจน์ตั้งทาง
กาย วาจา และใจ เด็กที่ตกของประพจน์ตั้งให้สมน้ำเสมอตลอดไป
ไม่ว่าจะอยู่ต่อหน้าหรือลับหลังผู้ใหญ่ ให้ผู้ใหญ่เชื่อถือและไว้วางใจได้
ว่าเป็นเด็กดีจริง ไม่ใช่จะทำแต่เมื่อเวลาอยู่ต่อหน้าเท่านั้น พอลับหลัง
ก็กลับทำไม่ดี อย่างที่เรียกว่า หน้าไหว้ หลังหลอก ทำให้ไว้วางใจ
ไม่ได้ ไม่ได้รับความเชื่อกับว่า เป็นเด็กดีจริง เด็กดีจริงแท้ของ
ประพจน์ดีเสมอ คือการทำดีอยู่ตลอดเวลา ไม่ใช่จะทำแต่เมื่อเวลา
อยู่ต่อหน้าคนนั้นคนนั้นเท่านั้น

คำถาม

๑. พระพุทธเจ้าเป็นลูกใคร
๒. พระพุทธเจ้าเกิดที่ไหน
๓. วันวิสาขบูชาสำคัญอย่างไร
๔. วาจาดีอย่างไร อะไรบ้าง
๕. นักเรียนที่ทำต่อหน้า ลับหลังทำไม่ดี เรียกว่าเป็นคน
อย่างไร

บท ๒

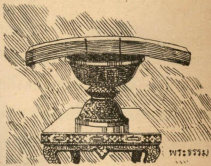
พระรัตนตรัย

คำว่า พระรัตนตรัย แปล
ว่า แก้ว ๓ ดวง คือ หมายถึง
(๑) พระพุทธ (๒) พระธรรม
(๓) พระสงฆ์

ผู้ทบทวนพุทธศาสนา ก็
ก่อนบอพระรัตนตรัยน นบถ
ว่าเป็นสิ่งมีคุณประโยชน์ ให้
ความสุข ความ เจริญแก่ ผู้บอ
แก่ผู้กราบไหว้บูชา

(๑) พระพุทธ คือพระ
พุทธเจ้า มีคุณคือ เป็นผู้
ศาสนาพุทธ เป็นผู้เทวดาตั้งขึ้น
ประ ชาชนให้รู้ หลก ประ พุติ
ประ พุติชอบ ไม่ประ พุติชว

(๒) พระธรรม คือ
คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า มี
คุณคือ รักษาผู้ประ พุติตามให้
เป็นคนดี ไม่ให้ตกไปในทาง
ชว ผู้ปฏิบัติตามพระธรรมจะมี
ความสุข พ้นจากความทุกข์

(๓) พระสงฆ์ คือ ผู้บวชเป็นพระในพระพุทธศาสนา มีคุณคือ
ท่านประพฤติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ให้พวกเราเห็นเป็นตัว
อย่าง ท่านนำพระธรรมคำสั่งสอนมาสอนชาวบ้านให้รู้ ให้เข้าใจและท่าน
ช่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป ไม่ให้เสื่อมสูญลงได้

ฝึกการกราบและไหว้พระให้ถูกต้อง

(๑) วิธีกราบพระ การกราบพระให้ถูกระเบียบ คือ นั่งคุกเข่า
ทั้งสองข้าง สันเท้าทั้งสองชิดกัน เข่าทั้งสองจดพื้น หรือจะนั่งพับเพียบ
ก็ได้ เขามือทั้งสองประนม ให้นิ้วทุกนิ้วเหยียดตรง และ ชิดกันเรียบ
ร้อย ไม่ทำหิ้งกุ่มๆ งอๆ ไม่ให้นิ้วสอดกันทั้งสองมือ ประนมมือไว้แค่
หว่างอก แล้วยกขึ้นเสมอนิ้วหน้าผาก แล้วน้อมศวลงวางมือทั้งสองลงบน
ความมือทั้งสองชิดกัน ก้มศีรษะลงให้หน้าผากลงไปกับศอกกับหลังมือ ขณะ
ก้มลงกราบต้องให้กันชิดกับสันเท้า กราบแล้วยกขึ้นมา และ ประนม
มือใหม่ไว้แค่หว่างอก นับเป็นกราบหนึ่ง กราบพระให้กราบ ๓ ครั้ง

(๒) วิธีไหว้พระ การไหว้พระให้ถูกระเบียบ คือ ทิ้งตัว
ให้ตรง จะนั่งก้นงอตัวตรงๆ จะยืนก้นให้ตรง แล้วเขานิ้วทั้งสองประ
นม ให้นิ้วทุกนิ้วเหยียดตรงและชิดกันเรียบร้อย ไม่ทำหิ้งกุ่มๆ งอๆ ไม่
ให้นิ้วสอดกันทั้งสองมือ ประนมไว้กอดางหน้าอกแล้วยกขึ้นให้ปลาย
นิ้วหัวแม่มือทั้งสองจดหน้าผาก แล้วก้มศีรษะน้อมลงมาเล็กน้อย

จำและสดุดมนต์บทพระพุทธานุ พระธรรมคุณ และพระสังฆ-
คุณ (ให้จำได้ขึ้นใจ)

การสวดมนต์ไหว้พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ทุก ๆ เวลาเช้า ก่อนเรียนหนังสือ คือ เมื่อนักเรียนเข้าห้องเรียนตอนเช้า นั่งโต๊ะเรียนเรียบร้อย ให้หัวหน้าบอกนักเรียนประนมมือ และกราบ ๓ ครั้ง แล้วหัวหน้าว่านำ และนักเรียนอื่นๆ ว่าตามพร้อมกัน

คำสวดไหว้พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

อรหัง สมมาสัมพุทธโฆ ภควา

พุทฺธํ ภควนฺตํ อภยาเทมิ (กราบ ๓ ครั้ง)

ธัมมกาธโร ภควตา ธมฺโม

ธมฺมํ นมสฺสํวามี (กราบ ๓ ครั้ง)

สุปฏิปันโน ภควโต ธาตุงสฺสโ

สงฺขมํ นมามิ (กราบ ๓ ครั้ง)

การประชุมสวดมนต์ในห้องประชุม เมื่อนักเรียนเข้าห้องประชุมเรียบร้อยแล้ว หัวหน้าบอกให้ทุกคนนั่งคุกเข่าประนมมือ แล้วกราบพระ ๓ ครั้ง แล้วหัวหน้าว่านำคำสวดไหว้พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ก่อน แล้วจะให้หนึ่งพับเพียบหรือยืนก็ได้ ประนมมือ เพื่อสวดมนต์ต่อไป รัตนนโม ๓ จบก่อน

(หัวหน้าว่านำ) นโม ตสฺส ภควโต (ทุกคนรับและสวดพร้อมกันต่อไป) อรหโต สมมาสัมพุทธสฺส นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมาสัมพุทธสฺส นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมาสัมพุทธสฺส ฯ

คำสวดมนต์รับทพระพุทธคุณ

(หัวหน้านำ) อิติปิโส ภควา (ทุกคนรับและสวดพร้อมกัน
ต่อไป) อรหัง สมมาสัมพุทโธ วิชาจเรณสมฺปนฺโน สุกโต โลกวิทู
อนุตฺตโร ปุริสทมมตาริ สคฺคา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควาติ ฯ
(หัวหน้าว่านำ) ๑ องค์ใดพระสัมพุทธ (รับพร้อมกัน) สิวีสู่ทนต์นาค

ตักมุลเกิดสมาธิ บรมิหมันนิหมของมัว

๑ หนึ่งในพระทัยท่าน ก็เบิกบานคือคอกบัว

รากับพันพัว สู้คนขงการ

๑ องค์ใดประกอบด้วย พระกรุณาตั้งตำคร

โปรดหมู่ประชากร มดระโยชกันดาร

๑ ข้างบวรเทาทุทิศ และขลุ่ยเกษมศำณค

ขทางพระนฤพาน อันพันโคกวิโยคภัย

๑ พร้อมเบญจพิชจัก- มุจรวิมตได้

เห็นเหตุทโกถโกถ ก็เจนจบประจักษ์จริง

๑ กำจัดน้ำใจหยาบ ตันตนาบาปแห่งชายหญิง

สัตว์โลกได้พึ่งพิง มดระบาปบำเพ็ญบุญ

๑ ข้างขบประณตณัณ คีรีเกตุบั้งคนคุณ

สัมพุทธการณ- ยภาพันนวันตร ฯ

คำสวดมนต์รับทพระธรรมคุณ

(หัวหน้าว่านำ) สักขาธาโต (ทุกคนรับและสวดพร้อมกันต่อไป)
ภควตา มโม สันตฺยจิโก ชกาทิโก เขหิปสฺสโก โยปนนิโก ปจ-
จคฺค เวทิตฺตโป วิญญูหิต ฯ

- (หัวหน้าว่านำ) ๑ ชัมมะคยคุณนการ (รับพร้อมกัน)
 ส่วนชอบสาทร ศุจดวงประทับชวาต
 ๑ แห่งองค์พระศาสดาจารย์
 ต้องดีด้วยสันดาน สว่างกระจ่างใจมต
 ๑ ธรรมโตนับโดยมรรคผล
 เป็นแปดพึงยด แดแก่กับทงนฤพาน
 ๑ สมญาโลกอุตรพิสดาร
 อันตกโอฬาร พิสุทธพิเศษสุกใส
 ๑ อักขรรณคันทางกระได
 นามขนานขนานไซ ปฏิบัติปรีดีเป็นสอง
 ๑ คือทางดำเนินศุภคติของ
 ให้ดวงอุปอง ยิ่งโลกอุตรโดยตรง
 ๑ ราชธโธณ่อนอุตมงค์
 นบธรรมจ้านง ด้วยจิตและกายวาจา ฯ

คำสวดมนต์รับพระสังฆคุณ

(หัวหน้าว่านำ) สุปปัญโน (ทุกคนรับและสวดพร้อมกันต่อไป)
 ภควโต สาธุสงฺโฆ อูปปัญโน ภควโต สาธุสงฺโฆ ฌายูปปัญโน
 ภควโต สาธุสงฺโฆ สามึจิอุปปัญโน ภควโต สาธุสงฺโฆ ยทิท
 จตุตถาริ ปุริสสุคานิ อญฺชปุริสสุคตธา เอส ภควโต สาธุสงฺโฆ

อาหุณโย ปาหุณโย ทกฺขิณโย อပ္พะตักกรณโย อนุตฺตวํ
ปฏฺเฏกเขตฺติ โลกสุตฺตํ ฯ

(หัวหน้าว่าน่า) ๑ สังขโตสาวกศาสดา (รับพร้อมกัน)

รับปฏิบัตินา แต่ของศีลสมาธิจิตอัน

๑ เห็นแจ้งจิตตั้งเสถียร—

ดูทางที่อื่น

ระวังระดับทุกข์ภัย

๑ โดยเสด็จพระผู้ตรัสใด

บัญญัติของใด

ละอาตมะปราศมัวหมอง

๑ เห็นทางทางเข้าถึงปอง

บมิดำพอง

ด้วยกายและวาจาใจ

๑ เป็นเนืองนาบุญอันไพ—

ศาลแต่โลกย์

และเกิดพิบูลพูนผล

๑ สัมญาเอวสทศพด

มีคุณอนันต์

อเนกจรรณับเหลืออดตรา

๑ ขำรอนบทหมู่พระศรี—

พททรวงคุณา—

นุคุณประจักษ์ว่าพัน

๑ ด้วยเดชบุญข้าอภินันท์

พระไตรรัตนอัน

อุดมคติเรณรัตย์

๑ จงช่วยขจัดโทษภัย

อันตรายใดใด

จงดับและถลันเลื่อนสู่บุญ ฯ

๑. พระรัตนตรัยคืออะไร
๒. พระพุทธคืออะไร
๓. พระธรรมคืออะไร
๔. พระสงฆ์คืออะไร
๕. ทำไมคนเราจึงกราบไหว้บูชาพระรัตนตรัย

บทที่ ๓

เบญจศีล เบญจธรรม

ศีล และ ธรรม เป็นคำคน ศีล คือ ข้อที่พระพุทธเจ้าห้ามไว้ไม่ให้คนทำความชั่ว ธรรม คือ ข้อแนะนำให้คนทำความดี คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า มีทั้งข้อห้ามไม่ให้ทำชั่ว ทั้งแนะนำให้ทำดี คือ มีทั้งหมายจะให้เป็นคนดีอย่างเดียว คนเราจะประพฤติตนให้เป็นคนดีจริง จะต้องเป็นคนมีทั้งศีล และ ธรรม

เบญจศีล แปลว่า ศีล ๕ ข้อ เบญจธรรม แปลว่า ธรรม ๕ ข้อ จัดเป็นคนใจดวงนี้

เบญจศีล

- ข้อ ๑. ไม่ให้ฆ่าสัตว์
- ข้อ ๒. ไม่ให้ลักขโมย
- ข้อ ๓. ไม่ให้ประพฤติผิดกามเมเยา
- ข้อ ๔. ไม่ให้พูดปด
- ข้อ ๕. ไม่ให้ดื่มเมา

เบญจธรรม

- ข้อ ๑. ให้มีเมตตากรุณา
- ข้อ ๒. ให้มีการหาเลี้ยงชีพโดยสุจริต
- ข้อ ๓. ให้มีความสำรวมในกาม
- ข้อ ๔. ให้มีความสัตย์จริง
- ข้อ ๕. ให้มีสติรอบคอบ

ข้อ ๓. ไม่ให้พาดพิง และต้องไม่เบียดเบียน รังแก ทำร้ายสัตว์
หรือทำให้ผู้อื่นใคร ๆ ได้รับความทุกข์อย่างใด ๆ

ธรรมข้อ ๓. ให้เมตตา กรุณา มีใจรักใคร่สงสาร เอื้อเฟื้อเผื่อ
แผ่ โอบอ้อมอารีต่อผู้อื่นเสมอ และเป็นเหตุให้ไม่คิดหมั่นแค้นทำร้ายใคร ๆ

ข้อ ๔. ไม่ให้ด่าทอโม욕ของผู้อื่น

ธรรมข้อ ๔. ให้การหาเสียงชีพโดยสุจริต คือ ทำมาหากิน
โดยทางสุจริต เมื่อยังเป็นนักเรียนให้รู้จักช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ
ทางที่ชอบ

ข้อ ๕. ไม่ให้พูดปด ไม่พูดโกหก หลอกลวง

ธรรมข้อ ๕. ให้ความสัตย์จริง พูดจริง ทำดีแล้วก็กล้ารับผิด
การทำความดีนั้น เช่น การทำบุญ ให้ทาน รู้จักเสียสละ
กระทำการต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น เป็นต้น

ข้อสำคัญจงจำไว้ว่า คนเราจะดีไปในภายหน้า จะต้องเป็นคนมี
ศีลธรรม บ้านเมืองจะสงบร่มเย็นเป็นสุขไม่เดือดร้อน ก็เพราะพลเมือง
เป็นคนดีมีศีลธรรม

คำถาม

๑. ศีล คือ อะไร

๒. ธรรม คือ อะไร

๓. ศีล กับ ธรรม เหมือนกันหรือต่างกัน

๔. คนไม่มีศีลธรรมเป็นคนดีหรือไม่

๕. เราชอบคนทำดีหรือคนทำชั่ว

บทที่ ๔

มารยาทในการรับประทานอาหาร

มารยาทในการรับประทานอาหาร คือ การรู้จักประพฤติตนให้เรียบร้อย
มีระเบียบ และรักษาความสะอาดดี

การมีมารยาทดีงาม ทำให้ตนเองภูมิใจ สมายใจ และทำให้
คนอื่นรักใคร่เอ็นดู มีแต่คนชม ไม่มีใครติเตียน

ระเบียบในการรับประทานอาหาร คือ มารับประทานตามเวลาที่กำหนด
ไว้ อย่าให้คนอื่นต้องคอย และทุกคนนั่งตามทรวงของตนๆ

การจัดโต๊ะอาหารอย่างง่าย ๆ คือ รู้จักการวางจาน ช้อนส้อม
แก้วน้ำ ผ้าเช็ดปาก ให้ถูกต้องเป็นระเบียบ

การศึกษากับข้าว กับข้าวที่รับประทานด้วยกัน เช่น นาพริก กับ ผัก กับปลา ให้วางไว้ใกล้ ๆ กัน กับข้าวที่เหมือน ๆ กัน เช่น ปลาทุ กับ ปลาย่าง ก็วางแยก ๆ กัน แยกตั้งไว้กลาง และจัดช้อนกลางไว้ให้ด้วย

ช้อนกลางมิได้ใช้สำหรับตักแบ่งอาหารมาใส่ช้อน ใส่ชามของเรา ไม่ใช่ใช้ตักอาหารเข้าปากทีเดียว

เรื่องความสะอาดเป็นเรื่องสำคัญที่สุด เครื่องใช้ ถ้วย ชาม จานข้าว ช้อนต้อม ผ้าเช็ดปาก แก้วน้ำ ตลอดจนโต๊ะอาหาร ต้องสะอาด ทุกอย่าง นอกจากนั้น ผู้รับประทานต้องให้มือสะอาด แยกตัวเสื้อผ้า สะอาดและเรียบร้อยทุกคราวด้วย

เมื่อเวลารับประทาน ต้องรักษากิริยาให้เรียบร้อย ขี้อวด ระวัง มิดิน

๑. ไม่มุ่มมามในการรับประทาน
๒. ไม่เคี้ยวอาหารให้เกิดเสียงดังจ๊ับ ๆ และไม่อ้าปากเวลาเคี้ยว
๓. ไม่พูดเมื่อมีอาหารในปาก
๔. ไม่พูดคุยเรื่องเหลวเสียว เสว้าโศก หรือสิ่งทวนรังเกียจ
๕. ไม่เรอ จามหรือไอ ใส่ลงอาหาร หรือ ใส่คนข้าง ๆ เมื่อเกิดจะเรอ หรือ ไอ หรือ จาม ต้องใช้ผ้าเช็ดปากปิดปากไว้ แล้วยืนหันหน้าออกนอกวงอาหาร หรือก้มหน้าลงต่ำ ๆ ก็ได้

คำถาม

๑. มารยาทในการรับประทาน เรื่องรักษาความสะอาดให้ทำอย่างไร
๒. เครื่องใช้ในการรับประทานอาหารมีอะไรบ้าง

๓. ใช้เครื่องใช้รับประทานปนกับของผู้อื่นหรือไม่
๔. คนเรียบร้อยเคยอาหาอย่างไร
๕. ถ้าจะไอ หรือ จามในองอาหาร ต้องทำอย่างไร

บทที่ ๕

มารยาทในการประชุม

การประชุม คือ การที่คนหม่หนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งรวมกันเข้าฟังคำ
สอน คำแจ้ง หรือ ปรึกษาหารือกิจการงานกัน เช่น ประชุมฟังเทศน์
ประชุมฟังคำแจ้งของครูอาจารย์ หรือ ประชุมปรึกษารื้อกกิจการงาน
การประชุมจะได้ประโยชน์โดยสมบูรณ์ ผู้เข้าประชุมจะต้องรู้จัก
มารยาทในการประชุม ถ้าปฏิบัติคือ การรักษาความเยียบและความ
เรียบร้อยในที่ประชุม

ระเบียบที่ดี เมื่ออยู่ในห้องประชุมหรือในที่ประชุม คือ

๑. ไม่ส่งเสียง หรือ เล่นหยอกเย้ากันในที่ประชุม
๒. ไม่ผลุกผลิกคน หรือ เดินพลุกพล่าน หรือ กัดขวางทางในที่

ประชุม

๓. ไม่กตกรัน หรือ แย่งที่นั่งกัน

ผู้เข้าประชุม ต้องตั้งใจฟังการประชุมให้รู้เรื่อง ฟังว่าใครมา
ประชุมๆ เรื่องอะไร และคนจะมหน้าทอย่างไร

เมื่อเลิกประชุม ทุก ๆ คนต้องรักษาระเบียบการออกจากที่ประชุม
เหมือนกัน คือ ไม่เบียดเสียดแย่งชิงกันออก ให้ค่อย ๆ รอกันออกตาม
ลำดับก่อนหลังให้เรียบร้อย

การรักษา มารยาตดังนี้ เรียกว่าเป็นผู้มีมารยาดี จะไปในการ
ประชุมที่ไหน ๆ ก็จะไม่ขายหน้า จะไม่ถูกว่าให้เสียชื่อเลย

คำถาม

๑. ในที่ประชุมเงียบ และเรียบร้อยดีหรือไม่
๒. ในที่ประชุมจะเงียบได้อย่างไร
๓. ทำอย่างไรที่เรียกว่าทำไม่เรียบร้อยในที่ประชุม
๔. ห้องประชุมไม่เงียบ ไม่ดีอย่างไร
๕. ห้องประชุมของเรา เงียบหรือไม่

บทที่ ๖

สัมมาคารวะโดยทั่ว ๆ ไป

สัมมาคารวะ คือ การประพฤติตนอ่อนน้อม มักเรียกว่าจาสุภาพ
ไม่กระด้างกระเดื่อง หยวนคาย

คนที่สุภาพ อ่อนน้อม มักยadı วาจาดี จะเป็นที่น่ารักของคน
ทั้งหลายทั่วไป เด็ก ๆ ควรจะปฏิบัติตนให้เป็นคนมีสัมมาคารวะ

การทูล โห่ หนี ให้เด็ก ๆ ทำความเคารพผู้ใหญ่ ให้รู้จักใช้คำ
ว่า “สวัสดี” หรือ “เจ้าข้า” “สาธุ” หรือ “อู” เป็นที่น่ารักมาก

ใคร ๆ เห็นกรรมชย และเขายังชมเชยถึงพ่อแม่ด้วยว่า เป็นคนดีตั้งสอน
ลูก ให้มีสัมมาคารวะตั้งแต่เด็ก ๆ

บุคคลที่ควรเคารพ คือ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ทวด ลูก บ้า น้า
อา พี่ ครู อาจารย์ ผู้ใหญ่อื่น ๆ และพระสงฆ์ ฯลฯ

สถานที่และวัตถุที่ควรเคารพ คือ วัดวาอาราม โบสถ์ วิหาร พระ
พุทธรูป พระเจดีย์ อนุสาวรีย์ พระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระ
บรมรูปสมเด็จพระราชินี เพลงสรรเสริญพระบารมี เพลงมหาฤกษ์
ธงประจำกองลูกเสือ ฯลฯ

คนที่สัมมาคารวะ จะต้องรู้จักประพฤติตนตามหัวข้อต่อไปนี้

๑. ทำความเคารพบุคคล สถานที่ และวัตถุที่ควรเคารพ
๒. พุดจาใช้คำสุภาพเสมอ
๓. ส่งของให้ผู้ใหญ่ รับของจากผู้ใหญ่ โดยกิริยาเคารพ
๔. ไม่อาจเขมือบในท่าส่ง รู้จักที่ควร ไม่ควร
๕. รู้จักรักษากิริยาเมื่ออยู่ค่อนหน้าแขก เช่น ไม่พุดกพด้าน หรือ
เดินหยอกเย้ากัน
๖. รู้จักใช้กิริยา วาจา ที่สุภาพต่อบุคคลทั่วไป
๗. ไม่ใช้กิริยา วาจา หยาบคายต่อเพื่อนฝูง
๘. รู้จักกล่าวคำ สวัสดี ขอบใจ เสียใจ และ ขอโทษ ตามควร
แก่โอกาส

คำ “สวัสดี” เป็นคำทักทายปราศรัยกัน ใช้พูดเมื่อเวลามาพบกัน และเวลาจะจากากัน

คำ “ขอบใจ” หรือ “ขอบคุณ” “ขอบพระคุณ” ใช้พูดกับผู้ที่ทำคุณให้แก่ตน

คำ “เสียใจ” “ขอโทษ” ใช้พูดเมื่อคนทำผิดถึงพลาดแก่ผู้อื่น ทำการกระทบกระเทือน ถึงแก่ผู้อื่น

คำถาม

๑. ผู้ใหญ่ที่เราควรเคารพมีใครบ้าง
๒. สถานที่และวัตถุอะไรบ้าง ที่เราควรทำความเคารพ
๓. คุณแม่จะทำควรวัยกับพิน เราจะส่งมดให้ท่าน เราควรทำอย่างไร
๔. คุณยายนั่งอยู่กับพิน เราไปยืนเด่นอยู่ใกล้ ๆ ศิวทัน เป็นการเรียบร้อยหรือไม่
๕. เมื่อเราพบเพื่อน เราควรทำอย่างไร

บทที่ ๗

ความเชื่อฟัง

คนเราทุกคน เมื่อยังเด็ก ๆ ยังไม่รู้จากอะไรเลย จะพูด จะเรียก หรือสิ่งของต่าง ๆ ก็ยังไม่รู้จัก

พ่อแม่ของเราเป็นคนแรก ที่สอนให้เรารู้จักสิ่งต่าง ๆ สอนให้

กรียาค วาจาติดอวย และยังสอนให้รู้จักทำการงานต่าง ๆ ได้อีกด้วย

เมื่อนักเรียนโตขึ้น มาเข้าโรงเรียน ก็สมัครเข้าเรียนเป็นผู้สอนให้
นักเรียนรู้จักสิ่งต่าง ๆ มากขึ้นไปอีก สอนทั้งวิชาความรู้และความประพฤติ
ท่านมุ่งหมายจะให้เด็กเรียนเติบโตขึ้นเป็นคนดี มีวิชาความรู้มาหากันโดยเป็น

ตัวอย่าง

ยังมีบุคคลอื่นที่รักเรา อีกสักให้ส่งสอนให้เราเป็นคนดีอีก คคือ
ญาติผู้ใหญ่ ๆ และพระสงฆ์ เป็นต้น

เพราะฉะนั้น เด็กจะคิดถึงรู้จักเชยฟังคำสั่งสอนของท่านเหล่านั้น
คือ ครูอาจารย์ พ่อแม่ ญาติ ผู้ใหญ่ และพระสงฆ์ เป็นต้น

๓. มีตัวอย่างในทาน ที่แสดงให้เห็นคุณของการเชยฟังคำสั่งสอน
ของผู้ใหญ่

เรื่องท้าวกุมาร

พระเจ้าทศโกศล เป็นกษัตริย์ครองเมืองโกศล มีลูกชายคนหนึ่ง
ชื่อ ท้าวกุมาร ครองหน่ง พระเจ้าพรหมทัต กษัตริย์เมืองพาราณสียก
กองทัพมาตีเมืองโกศลแตก พระเจ้าพรหมทัตจับพระเจ้าทศโกศลและ
พระมเหสีได้ รมสั่งให้ทหารพาตัวไปฆ่าเสีย ขณะทหารพาตัวไป พระ
เจ้าทศโกศลได้เห็นท้าวกุมารเดินตามมา พระองค์จึงพูดสอนนถกว่า
“พ่อท้าว เจ้าอย่ากลัวใจพยานาถ อย่ากลัวเวรให้นาน เวรย่อมระงับด้วย
ไม่ผูกเวรกัน” แล้วทหารก็นำตัวพระเจ้าทศโกศลและพระมเหสีไปฆ่า

ต่อมา ท้าวกุมารไปสมัครทำราชการอยู่กับพระเจ้าพรหมทัต โดย
พระเจ้าพรหมทัตไม่รู้จักว่าเป็นลูกชายของกษัตริย์เมืองโกศล ท้าวกุมาร

ทำการงานดี จนได้เป็นมหาดเล็กคนสนิทของพระเจ้าพรหมทัต พระเจ้า
พรหมทัตรักมากและไว้วางใจมากด้วย วันหนึ่งพระเจ้าพรหมทัตไปล่าเนื้อ
พลตกบ่ทหารทั้งหลาย ยืนกันแต่ล่าฟังต้องคนกับท้าวกรมารเท่านั้น พระ
เจ้าพรหมทัตเห็นอยู่มาก ดงนอนพักหันตักท้าวกรมารแล้วเลยหลับไป
ท้าวกรมารได้ทักเห็นพระเจ้าพรหมทัตหลับอยู่กับคนคน จึงขมคิดขึ้นมา
คิดจะฆ่าพระเจ้าพรหมทัตแก่แคนแทนพระบิดา แต่แถวกันถึงคำสั่งสอนของ
พระบิดาขึ้นมาได้จึงไม่ฟัน ทำทนายบรายนเอนมดอยู่ พอดีพระเจ้า
พรหมทัตตื่น เห็นท้าวกรมารทำอาการน่าสงสัย จึงได้ถามดู ท้าวกร-
มารก็เล่าความจริงและว่าไม่ฆ่าเพราะรัก ถึงคำสั่งสอน ของพระบิดาได้
พระเจ้าพรหมทัตเห็นในความดีของท้าวกรมาร จึงคนราชธมมบดีเมือง
โกศลให้ท้าว และยกลูกสาวให้เป็นมเหสีด้วย

๒. มีตัวอย่างในเรื่องจริง ที่แสดงให้เห็นโทษของการไม่เชื่อฟัง
คำสั่งสอนผู้ใหญ่

ครั้งหนึ่งสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีรับสั่งให้เจ้าพระยาโกษา
ปานเป็นแม่ทัพ ยกทัพไปตีเมืองเชียงใหม่ เจ้าพระยาโกษาปานต้องการ
จะทอดลงดูว่าทหารทั้งหลายจะอยู่ในฉนวน เชื้อฟางค้ำบังคัมภีร์ชาติหรือไม่
ท่านจึงให้ทหารซุ่มดักค่าย ออกคำสั่งให้ท้าวค่าย บักไม่ไม่เอาปดาย
ลงโคนชน มีทหารคนหนึ่งไม่ทำตาม เขาท้าวค่าย บักไม่ไม่เอาโคนง
ปดายชน โดยอ้างว่า ทำอย่างนั้นจะถูก เมื่อเจ้าพระยาโกษาปานไป
ตรวจพบ จึงให้เอาตัวทหารคนนั้นไปประหารชีวิตเสีย ฐานขัดคำสั่งผู้
บังคับบัญชา ไม่ให้ใครเขาแย้งอย่างค่อไป

คำถาม

๑. ทำไมเด็ก ๆ จึงคอยงัดข้อ
๒. เด็ก ๆ ต้องเชื่อฟังคำของใครบ้าง
๓. ถ้าเด็ก ๆ ไม่เชื่อฟังคำผู้ใหญ่ จะเป็นอย่างไร
๔. เป็นเด็กเชื่อฟังคำผู้ใหญ่ได้อย่างไร
๕. เป็นเด็กดื้อหรือไม่

บทที่ ๘

ความซื่อสัตย์สุจริต

ความซื่อสัตย์สุจริต คือ ความซื่อตรง ไม่คิดโกง ไม่หลอกลวง
จะพูดอะไร ก็พูดจริง จะทำอะไร ก็ทำจริง ๆ ไม่คิดหลอกลวงผู้อื่น

คนที่พูดความจริง ไม่พูดปด ไม่หลอกลวงผู้อื่น ย่อมเป็นคน
ซื่อสัตย์ เป็นคนสุจริต เป็นคนดี

คนไม่ซื่อสัตย์ เป็นคนจะเกิดข้อขัด & ในเบญจศีล เป็นคนไม่ดี

หัวข้อความซื่อสัตย์สุจริต ให้นักเรียนประพาดดังนี้

- (๑) ไม่พูดปด ไม่หลอกลวงผู้อื่น
- (๒) ต้องพูดความจริงเสมอ เมื่อทำผิด ก็กล้ารับผิดจริง ๆ
- (๓) เก็บของตกได้ ต้องคืนให้เจ้าของ ไม่คิดจะเอาสิ่งของที่

ไม่ใช่ของตนมาเป็นของตน

- (๔) เมื่อรับว่าจะทำสิ่งใดแล้ว ต้องทำตามที่ได้พูดไว้

ผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต ย่อมได้รับประโยชน์ คือ

- (๑) ผู้สมัครใคร่ สรรเสริญ
- (๒) เป็นที่ไว้วางใจของคนทั่วไป
- (๓) ตนเองมีความสุขใจ

คำถาม

๑. การพูดไม่จริง ให้โทษอย่างไร
๒. คนทำผิดแล้วกลับตัวรับผิด ดีอย่างไร
๓. คนทำผิด แล้วกลับโทษว่าไม่ได้ทำ ไม่ดีอย่างไร
๔. ถ้าเราเก็บของตกได้ เราควรทำอย่างไร
๕. คนซื่อสัตย์ดีอย่างไร

บทที่ ๙

การตรงต่อเวลา

การตรงต่อเวลาเป็นเรื่องฝึกและอบรมให้เป็นคนมีนิสัยดี อีกประการหนึ่ง คนตรงต่อเวลา ได้ชื่อว่าเป็นคนมีระเบียบนานับถือและเป็นคนขยันขันแข็งในการทำงานด้วย

การตรงต่อเวลา หมายความว่า เมื่อถึงเวลาจะทำอย่างไรแล้วก็ทำอย่างนั้นๆ โดยไม่รอรอ ไม่ผัดผ่อนเลื่อนเวลาไป ไม่ดองนกแก้วนกขุนทอง เกะกะจะช้า หรือประเดี๋ยวค่อยทำก็ได้

คนที่ตรงเวลาจะทำอย่างไร แล้วไม่ทำ ผิดไปผิดมา ก็คือคนเกียจคร้าน

หัวข้อการตรงต่อเวลา ให้นักเรียนประพจน์ดังนี้

- (๑) มาโรงเรียนให้ทันเวลา อย่าให้มาสาย
 - (๒) ทำงานให้ตรงตามกำหนดเวลา อย่าเปลี่ยนแปลง อย่าผิดวันประกันพรุ่ง
 - (๓) รับผิดชอบตั้งแต่ได้ ต้องทำให้เสร็จตรงตามกำหนดเวลา
- การตรงต่อเวลา มีประโยชน์ดังนี้
- (๑) ได้ชื่อว่าเป็นคนมีระเบียบ
 - (๒) เป็นคนขยันขันแข็ง
 - (๓) ไม่เสียเวลา
 - (๔) ไม่เสียประโยชน์อย่างอื่น ๆ
 - (๕) มีคนเชื่อถือยกย่อง

คำถาม

๑. โรงเรียนเข้าเวลา ๘ นาฬิกา เราควรมาถึงโรงเรียนเวลาเท่าไร
๒. เหตุไรบ้าง จะทำให้มาโรงเรียนสาย
๓. การตรงต่อเวลา คือ อย่างไร
๔. เมื่อถึงเวลาทำอะไร แล้วยังไม่ทำ ไม่ใช้อย่างไรบ้าง
๕. นักเรียนชอบเป็นคนตรงต่อเวลาหรือไม่

ความขยันในการทำงาน

ความขยันเป็นความดีอย่างหนึ่ง คนขยันจะทำอะไร ๆ ได้ดีเสมอ
และจะได้รับค่าตอบแทนอย่างดี

ผู้ใหญ่ขยันทำงาน ก็จะมีรายได้มาก จะมีเงินทอง ชีวิตจะเป็น
สุขสบาย

นักเรียนขยัน จะเรียนเก่ง จะสอบได้

งานของนักเรียน คือ เรียนหนังสือ นักเรียนต้องขยัน ขยันอ่าน
ขยันเขียน ขยันท่อง ขยันทำการบ้าน นักเรียนที่ขยันก็จะสอบได้ได้ทุก ๆ

หัวข้อความขยันในการทำงาน ให้นักเรียนประพจน์ดังนี้

- (๑) ทำงานทุกสิ่งที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จรวดเร็ว
- (๒) จัดเวรช่วยกันทำความสะอาดในชั้น
- (๓) ช่วยผู้ปกครองทำการงานทางบ้าน
- (๔) ไม่เพเล็ดเพเลินต่อการเดินจงเจียดการงาน

คำถาม

๑. คนขยัน คืออย่างไรบ้าง
๒. นักเรียนไหนจะทำมาความสะอาดดีหรือไม่
๓. นักเรียนช่วยพ่อแม่ทำงานอะไรบ้าง

๔. ทำให้นักเรียนจึงต้องขยันเรียนหนังสือ
๕. ถึงเวลาทำงาน แล้วไม่ทำ หรือทำ ๆ หยุด ๆ เรียกว่าเป็นคน
อย่างไร

บทที่ ๑๑

ทำการงานด้วยความมีระเบียบ

การทำอะไร ๆ ให้มีระเบียบ มีคุณประโยชน์มาก จะทำให้เกิด
ความสวยงาม เรียบร้อย น่าดู และจะทำให้เกิดความสะอาดเรียบร้อยต่าง ๆ

โต๊ะเรียนและม้านั่งในห้องเรียน เมื่อจัดให้ตั้งอยู่ตรงกันเป็นแถวเป็น
แนว ได้ระเบียบ ก็มองดูเรียบร้อย ถ้าปล่อยให้ตั้งเกะกะ แฉกไม่สวย
งาม จะเดินตามช่องทางเดินก็ไม่สะดวก

หรือทำการงานด้วยความมีระเบียบ ในนักเรียนประพฤติดังนี้

๑. ทำงานในสัมมนาต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบอยู่เสมอ
๒. จัดเครื่องเรือนไว้ให้เป็นระเบียบ จะหยิบทงาย หยิบไปกรุ
แต่ดั่งงามตา
๓. ให้มีระเบียบในการทำงาน อย่าไร้สัมมนาปนกัน วันไหน
เรียนวิชาอะไร ลงวันที่ให้ถูกต้อง จัดเส้นคนให้เรียบร้อย
๔. ให้มีระเบียบในการเดิน เขาเรียกว่าเดินเป็น ทำให้เกิดความ
สง่างาม และไม่เกิดอันตราย

๕. มัธยเมียมในการแต่งกาย การแต่งกายเป็นระเบียบทำให้ดู
เรียบร้อย สวยงาม น่าดู

คำถาม

๑. ครูตั้งให้นักเรียนจัดโต๊ะเรียนอย่างไร
๒. ทำอย่างไรในโต๊ะหนังสือจึงจะน่าดู
๓. การเก็บของไว้เป็นระเบียบเรียบร้อย คืออย่างไร
๔. ถ้าเราเดินการเล่นอย่างไม่ถูกระเบียบ จะเป็นอย่างไร
๕. โรงเรียนเรามีระเบียบอะไรบ้าง บอกมา ๓ ข้อ

บทที่ ๑๒

การถือประโยชน์ส่วนรวมนิ่งกว่าส่วนบุคคล

ประโยชน์ส่วนรวม คือ ประโยชน์ของคนหมู่มาก เช่น ของโรงเรียน
ของหมู่คณะ ของประเทศชาติ

ประโยชน์ส่วนบุคคล คือ ประโยชน์ของคนเอง ของคนใดคนหนึ่ง
หรือน้อยคน

เราต้องถือประโยชน์ส่วนรวมนิ่งกว่าส่วนบุคคล

๑. ไม่ถือเอาของสาธารณะมาเป็นของคน เช่น สิ่งของของโรงเรียน
ของทางราชการ ของบ้านเมือง หักเอาไฟฟ้าตามถนนหลวง
 เป็นต้น

หอสมุดแห่งชาติ

๔
ศิลปกรรม

๒๕

๒. ให้รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม เช่น เสียเงินภาษีอากร ออกเงินในการเรียไร ออกเงินบำรุงสาธารณกุศล ออกแรงช่วยในกิจการสาธารณะ ทำงานหรือเดินกัฬาให้โรงเรียน เป็นต้น
๓. ไม่ขัดเรียนและทำลายสาธารณวัตถุและสาธารณสถาน เช่น การขัดเรียน ขุดแคะตามฝาโรงเรียน กำแพง ผนังตึก เสาไฟฟ้า พระเจดีย์ ฝาผนังโบสถ์ วิหาร เป็นต้น

คำถาม

๑. ประโยชน์ส่วนรวม คืออะไร
 ๒. ของสาธารณะมีอะไรบ้าง
 ๓. คนที่เอาของสาธารณะไปเป็นของคนเสีย เป็นคนดีหรือไม่
 ๔. คนเห็นแก่ตัวหรือไม่
 ๕. ถนนหนทางใกล้บ้านเราเป็นหลุมเป็นบ่อ เราควรทำอย่างไร
-

๒๘๑ หน้าที่ต่อครอบครัว

บทที่ ๒

วิชาข้อเลี้ยงของตนเองและของวงศ์ตระกูล

ให้ปฏิบัติตามหัวข้อต่อไปนี้ :-

๑. นักเรียนต้องเคารพและเชื่อฟังคำของผู้ใหญ่
 - (๑) รู้จักให้ถวกราบผู้ใหญ่
 - (๒) ทำตามคำสั่งสอนของท่าน
 - (๓) แสดงกิริยาอ่อนน้อมต่อท่าน พุดกับท่านโดยอ่อนหวาน
๒. นักเรียนต้องตั้งใจเล่าเรียน
 - (๑) เคารพและเชื่อฟังคำสั่งสอนของครูอาจารย์
 - (๒) มีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนหนังสือ อย่าเกียจคร้าน
 - (๓) มาโรงเรียนให้สม่ำเสมอ อย่าหยุดโดยไม่จำเป็น
๓. นักเรียนต้องรักเกียรติของตน
 - (๑) ประพฤติตนดีงาม ไม่ประพฤติผิด เกเรเกลมะเหว
 - (๒) ไม่ยอมทำความชั่ว ทวัช หรือสิ่งเลวทรามแม้แต่น้อย
 - (๓) ผูกตนให้เป็นคนขยันขันแข็ง ไม่เกียจคร้าน
๔. นักเรียนต้องประพฤติตนให้เป็นที่เชิดชูของวงศ์ตระกูล
 - (๑) ประพฤติตนดีงาม ไม่ประพฤติเลวทรามเสื่อมเสียชื่อเสียง

หน้าที่พลเมือง

หน้าต่อโรงเรียน

บทที่ ๑

การปฏิบัติตนในทางที่ชอบต่อโรงเรียน

ให้ปฏิบัติตามหัวข้อต่อไปนี้ :-

๑. นักเรียนต้องรักษาชื่อเสียงของ โรงเรียน

- (๑) ในทางความประพฤติ ประพฤติดี มีศีลธรรม เป็นคน
สุภาพอ่อนน้อม ไม่ประพฤติเสื่อมเสีย เถลยทราม
- (๒) ในทางการเรียน เรียนดี ขยันเรียน เรียนให้เก่ง
- (๓) ในทางกีฬา เล่นกีฬาตามข้อสั่งให้แก่โรงเรียน

๒. นักเรียนต้องรักษาทรัพย์สินสมบัติของ โรงเรียน

- (๑) รู้จักเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าส่วนบุคคล
- (๒) ช่วยกัน ระวัง รักษา ทรัพย์สินสมบัติ ของโรงเรียน อย่าให้ชำรุด
เสียหาย สิ่งใดควรซ่อมแซมให้ได้ดี ก็ช่วยซ่อมแซมให้ดี
- (๓) ช่วยกันดูแลทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียนให้สะอาด เรียบร้อยอยู่
เสมอ

๓. นักเรียนต้องปฏิบัติตนให้เป็นไปตาม ระเบียบแบบแผน ของโรงเรียน

- (๑) เคารพ เชื้อพ้องคำสั่งของครู และหัวหน้า
- (๒) ปฏิบัติตนให้ถูกระเบียบ เช่นระเบียบการแต่งกาย การมาโรงเรียน การลาโรงเรียน เป็นต้น

๔. นักเรียนต้องทำตนเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน

- (๑) ช่วยเรีดยุ และทำชื่อเสียงให้โรงเรียนทุก ๆ ทาง
- (๒) ช่วยเหลือในกิจการต่าง ๆ ของโรงเรียน
- (๓) ช่วยดูแลโรงเรียนให้สะอาดและตกแต่งให้สวยงามอยู่เสมอ

๕. นักเรียนต้องรู้จักตนเองโรงเรียน คุณของผู้ปกครองโรงเรียน ครูใหญ่ ครู เจ้าหน้าที่โรงเรียน มารโรงเรียน

- (๑) ต้องระลึกถึงท่านเหล่านั้นว่ามีความรักแก่ตน
- (๒) ต้องรักท่านเหล่านั้น
- (๓) ต้องหาทางตอบแทนคุณท่านเหล่านั้น ให้ได้ชื่อว่าเป็นคนมีกตัญญูทุกเวลา ต่อผู้มีคุณ

คำถาม

๑. โรงเรียนของเราชื่อเสียง ในทางไหนบ้าง
๒. ทวีตสมบัติของโรงเรียนเรา มีอะไรบ้าง บอกมา ๓๐ อย่าง
๓. ระเบียบแบบแผนของโรงเรียนเรา มีอะไรบ้าง
๔. นักเรียนจะทำประโยชน์ให้โรงเรียนได้อย่างไรบ้าง
๕. โรงเรียนมีคุณแก่นักเรียนอย่างไรบ้าง

- (๒) มีความเชื่อเพื่อแผ่ต่อเพื่อนนักเรียน เพื่อนบ้านทุกคน
 (๓) พุดจาอ้อนหวาน ทำตนเป็นประโยชน์ต่อบุคคลทั่วไป

คำถาม

๑. หมายของนักเรียนมีคนอื่นยกคน ใครบ้าง
๒. นักเรียนรักคนไหนมาก เพราะเหตุไร
๓. ทำไมคุณครูจึงไม่ตามใจ เมื่อนักเรียนขี้เกียจเรียนหนังสือ
๔. รักเกียรติของตน คือ ไม่ประพฤติเลวทรามนั้น คืออย่างไร
๕. นักเรียนจะต้องทำอะไร จึงจะให้วงศ์ตระกูลมั่งคั่งดี

บทที่ ๓

วิชาทรัพย์สินมบัติของวงศ์ตระกูล

นักเรียนต้องรู้ :-

๑. ทรัพย์สินมบัติของวงศ์ตระกูลได้มาด้วยความเหนื่อยยาก คือ
 - (๑) ทรัพย์สินมบัติบางอย่าง เป็นของเก่าแก่ คงอยู่มาแต่ยาย พ่อแม่ทำเพิ่มเติมมาได้
 - (๒) ทรัพย์สินมบัติทุกอย่าง ทั้งของเก่าของใหม่ ดันแต่หามาได้ด้วยความเหนื่อยยากลำบาก ไม่ใช่จะมีใครทิ้งไว้ ให้เราหยิบฉวยมาได้ง่าย ๆ เลย

๒. ต้องไม่ทำลาย ทรัพย์สินของวงศ์ตระกูล คือ

(๑) รักทรัพย์สินของวงศ์ตระกูลทุกอย่าง เหมือนของของ
ตนเอง

(๒) อย่าประพฤติคนเล่เพศ เช่นดื่มสุรา เล่นการพนัน อันจะ
เป็นเหตุให้ทรัพย์สินของวงศ์ตระกูลต้องฉิบหาย

๓. ต้องรู้จักดูแลรักษาทรัพย์สินของวงศ์ตระกูล คือ

(๑) ต้องรู้จักรัก และหวงแหนทรัพย์สินของวงศ์ตระกูล อย่า
ยอมให้ใครหยิบฉวยเอาไปได้ง่ายๆ

(๒) เมื่อสิ่งใดหายไป อย่าท้อใจ ต้องเที่ยวติดตาม หาเอา
คืนมาให้ได้ สิ่งใดชำรุด ก็ต้องซ่อมแซมให้ดี

๔. รู้จักใช้ทรัพย์สินของวงศ์ตระกูล ด้วยความระมัดระวังทะนุถนอม
คือ

(๑) ต้องหมั่นซ่อมแซมของเก่า ให้ใช้ได้นานๆ

(๒) ต้องรู้จักใช้จ่ายแต่พอประมาณ อย่าใช้สุรุ่ยสุร่าย ฟุ่มเฟือย
โดยไม่จำเป็น และต้องรู้จักใช้ในทางที่ถูกที่ควร เช่นไม่เอา
มรดกของคนพ่อแม่มาเหลาหินสอ ไม่เอาสมบัติหอมมาไว้ซัก
ผ้า เป็นต้น

คำถาม

๑. ทรัพย์สินของวงศ์ตระกูลมีอะไรบ้าง

๒. ทรัพย์สินของวงศ์ตระกูลได้มาอย่างไร

๓. พ่อแม่หาทรัพย์สินมาได้ให้ใคร

๔. ทำอย่างไรทรัพย์สินมบัติของวงศ์ตระกูลจึงจรมามาก ๆ
 ๕. เราเขารถไฟของเงิน มาตังเงินถกลงแผ่นดินหรือไม่ เพราะเหตุไร

หน้าที่ต่อประชาคม

บทที่ ๔

บำเพ็ญตนเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

ให้ปฏิบัติตามหัวข้อต่อไปนี้ :-

๑. ให้รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ในสิ่งเล็กๆ น้อยๆ เช่น เก็บแก้วแตก
 เศษใบ เรือหวานาม และสิ่งปฏิกูลต่างๆ ออกให้พ้นทางเดิน เป็นต้น
๒. ให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังของตน เช่น จูงคนแก่หรือคน
 ตาบอดเดินข้ามถนนหรือข้ามสะพาน ชำน้ำหนั่งล้อให้คนอื่นฟัง ช่วยไป
 ซอยยาหรือตามหม้อให้คนอื่นช่วย ตักน้ำสะอาดให้คนอื่นดื่ม เป็นต้น
๓. ให้ตั้งกมลใจเต็ม โอกาสช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่นึกถึงสัน
 ชาติ รางวัลหรือของตอบแทน

๔. การช่วยเหลือผู้อื่น ทำให้ตนเป็นที่นิยมของคนทั่วไป มีคน
 เห็นรักใคร่เสมอ

๕. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้กิจการงานสำเร็จผลโดยรวดเร็ว
 เมื่อช่วยกันทำ งานยากก็จะเป็นงานง่าย งานใหญ่ก็จะเป็นงานเล็ก
 ทำให้สำเร็จได้ง่าย

คำถาม

๑. การบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นหรือไม่
๒. เด็ก ๆ จะบำเพ็ญประโยชน์ให้ผู้อื่นได้หรือไม่
๓. ทำการอย่างใดบ้าง เรียกว่าบำเพ็ญประโยชน์
๔. ตัวท่านเคยบำเพ็ญประโยชน์อะไรบ้าง จงบอกมาเป็นข้อ ๆ
๕. ทำไมทุก ๆ คนจึงชอบบำเพ็ญประโยชน์

บทที่ ๕

บำรกรักษาสาธารณสมบัติ

สาธารณสมบัติ คืออะไร ?

สาธารณสมบัติ คือ ของหลวง เป็นสมบัติของแผ่นดิน (คือ เป็นของส่วนรวม ไม่ใช่ของส่วนตัว ของคนคนหนึ่ง) เช่น ถนนหลวง สะพาน แม่น้ำ ถ้าคลอง สถานที่ทำการรัฐบาล กรมทหาร เรือรบ รถถัง และอาวุธยุทโธปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น

เราหมั่นบำรกรักษาสาธารณสมบัติอย่างไร ?

๑. ไม่ทำให้เกิดความชำรุดเสียหาย แก่สาธารณสมบัติ เช่น ไม่ขีดหลุมรถบ่อเล่นในถนนหนทาง ไม่โยกราวสะพาน ไม่ขว้างปาโคมไฟ ทุบตีไล่ตามถนน เป็นต้น
๒. ช่วยกันบำรุง รักษา ซ่อมแซมสาธารณสมบัติ เช่น ซ่อม

ถนน ซ่อมสะพานใกล้บ้าน ออกเงินช่วยสร้างของใหม่หรือบำรุงของเก่า
เป็นคน

คำถาม

๓. ตำราเรียนเล่มนี้ คืออะไร
๒. ตำราเรียนเล่มนี้ มีอะไรบ้าง
๓. ตำราเรียนเล่มนี้เป็นของใคร
๔. คนหนึ่งคนใดนำตำราเรียนเล่มนี้ไปเป็นของคนที่ไหนหรือไม่
๕. ทุกคนมีหน้าที่บำรุงรักษาตำราเรียนเล่มนี้อย่างไรบ้าง

บทที่ ๖

ช่วยเหลือคนและสัตว์ตกทุกข์ได้ยาก

ทำไมจึงต้องช่วยเหลือคนหรือสัตว์ตกทุกข์ได้ยาก ?

เราต้องช่วยเหลือคนและสัตว์ตกทุกข์ได้ยาก เพราะคนหรือสัตว์
ตกทุกข์ได้ยาก หรือทรมารร่างกายพิการ ย่อมเป็นทาสสิ่งสาร เขาช่วย
ตัวเองไม่ได้ ผู้เป็นพลเมืองจึงต้องช่วยเหลือ

เมื่อพบคนหรือสัตว์ตกทุกข์ได้ยาก เราควรทำอย่างไร ?

เราควรทำดังนี้

๓. ให้อาหารและเสื้อผ้าแก่คนหรือสัตว์ตกทุกข์ได้ยาก หรือทรมาร
ร่างกายพิการนั้น อย่าให้เขาหิวเขาเย็นเขา อายว้างเงยหรือขาดใจเขา
๒. ให้ช่วยเหลือคนหรือสัตว์ตกทุกข์ได้ยาก หรือที่พิการ นั้น

ตามกำลังของตน เช่นพบคนอดอยาก ก็ช่วยเหลือให้เขาได้รับประทาน
อาหารบ้าง พบคนป่วยไม่มียาบาด เราช่วยตามหมอ ช่วยหอยอดยา
ให้ หรือพบถูกสุนัขกัดหรืองู เราช่วยเขาออกให้ เป็นต้น

คำถาม

๑. ทำไมจึงต้องช่วยเหลือคนและสัตว์ตกทุกข์ได้ยาก
๒. จงยกตัวอย่าง คนหรือสัตว์ตกทุกข์
๓. จงยกตัวอย่าง คนหรือสัตว์ตกทุกข์ได้ยาก
๔. เมื่อพบคนหรือสัตว์ตกทุกข์ได้ยาก เราควรทำอย่างไร
๕. ศุภานเคยช่วยเหลือคนหรือสัตว์ตกทุกข์ได้ยากมาที่ไหนบ้าง

บท ๗

ยอมเสียสละเพื่อช่วยส่วนรวม

ทำอะไรจึงเรียกว่า เสียสละเพื่อส่วนรวม ?

ที่เรียกว่าเสียสละเพื่อส่วนรวม คือ เมื่อส่วนรวมต้องการให้เรา
ทำงานให้ เราทำ โดยไม่เสียค่าแรง ไม่เสียค่าเวลา ถ้าส่วน
รวมต้องการให้เราออกเงิน เราก็ออกให้ตามกำลังความสามารถ

การเสียสละเพื่อส่วนรวมเกิดประโยชน์แก่สังคมอย่างไร ?

เกิดประโยชน์ ดังนี้

๑. ทำให้สังคมเกิดความสามัคคี มีความพร้อมเพรียงกัน

๓. วัด ก. วัด.....อยู่ทางทิศ.....ของโรงเรียน
 ข. วัด.....อยู่ทางทิศ.....ของโรงเรียน
 ค. วัด.....อยู่ทางทิศ.....ของโรงเรียน
๔. สุขศาลา อยู่ทางทิศ.....ของโรงเรียน
๕. เทศบาล อยู่ทางทิศ.....ของโรงเรียน
๖. บ้านกำนัน.....
๗. บ้านผู้ใหญ่บ้าน.....
๘. บ้านแพทย์.....
๙. สถานีตำรวจ.....
๑๐. ตลาด.....
๑๑. ที่ทำการไปรษณีย์.....

๑ ๓ ๓

คำถาม

๑. จงเขียนชื่อทิศทั้ง ๘ ให้ถูกต้อง
๒. เราจะทราบทิศทั้ง ๘ ได้อย่างไรเมื่อเห็นดวงอาทิตย์ขึ้นตอนเช้า
๓. ดวงจันทร์ ดวงดาว มีส่วนบอกทิศอย่างไรบ้าง
๔. การรู้ทิศต่างๆ มีประโยชน์อย่างไร
๕. จงบอกทิศของสถานที่สำคัญต่อไปนี้ ที่ว่าการอำเภอ สุขศาลา
 ที่ทำการไปรษณีย์

บทที่ ๒

แผนที่

แผนที่ หมายถึงแบบที่เขียนย่อจากของจริง เช่น แผนที่โรงเรียน
ก็เขียนบอกบริเวณ บอกรูปร่างของจากที่สูง บอกขนาดของห้องต่างๆ
บอกทาง เช่น บ่อน้ำ ส้วม สนามหญ้า ฯลฯ

แผนที่ คือ แบบที่เขียนย่อจากพื้นดิน บอกแม่น้ำ ผังทะเล ฯลฯ
มีเครื่องหมายแทนรูปร่างจริง เช่น แม่น้ำ ภูเขา ทางรถไฟ เมือง ฯลฯ
และกำหนดทิศทางไว้ให้รู้ว่า เมืองนั้นอยู่ทางทิศไหน ภูเขาอยู่ทางทิศไหน
ของเมือง กำหนดระยะทางที่อยู่ห่างจากกัน ให้เหมาะสมกับความแม่นยำ
โดยย่อเป็น มาตราส่วน ดังเป็นต้น

ทิศทางในแผนที่ เมื่อมองดูในแผนที่เหมือนมองจากท้องฟ้าลงมา
ยังพื้นโลก เห็นขอบเขตพื้นดินจุดพื้นน้ำ บนเส้นคดเคี้ยว เห็นเกาะ แม่น้ำ
ภูเขา เห็นเมืองบนจุด และเส้นสัมพันธ์กันอาณาเขตประเทศหรือเมือง

การอ่านแผนที่

แผนที่มีส่วนประกอบ ที่ควรทราบเพื่อความเข้าใจในการอ่าน คือ
มาตราส่วน

เครื่องหมายต่างๆ และสัญลักษณ์

มาตราส่วน เขียนย่อจากของจริง บางทีเขียนบอกไว้ในแผนที่ด้วย
เช่น เขียนว่า

แผนที่ประเทศไทย แสดงภูเขา แม่น้ำ เส้นกั้นอาณาเขต และชื่อเมืองสำคัญ

มาตราส่วน

๑:๕๐,๐๐๐,๐๐๐

หมายความว่า ๑ เซนติเมตร คือพื้นจริง ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ เซนติเมตร
หรือเท่ากับ ๕๐๐ กิโลเมตร

การเขียนย่อส่วนนี้ เมื่อต้องการทราบขนาดของจริง ก็เอาไม้บรรทัดวัดเอา แล้วเทียบส่วนจากมาตราที่ย่อ ค่าจริงระยะจริงได้ถูกต้อง หรือใกล้เคียงความจริง

เครื่องหมายต่าง ๆ แผนที่ประกอบด้วยเครื่องหมายต่างๆ

ก. แผ่นดิน มีภูเขา แม่น้ำ แคว ถนนหนทาง ทางรถไฟ บำเมือง มีชื่อทวีปและประเทศ

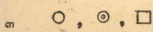
ข. พินนา มี ทะเล อ่าว หมู่เกาะ เส้นทางเดินเรือ

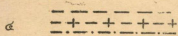
๑. คือเครื่องหมาย แทนแม่น้ำและแคว

๒. คือเครื่องหมายภูเขา (คล้ายตัวบึง)

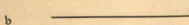
๓. คือเครื่องหมายเมือง, เมืองใหญ่

๔. เส้นกันเขต จังหวัด หรือ หรือประเทศ

๕. ทางรถไฟ

๖. ถนน

เครื่องหมายแผนที่

อธิบาย พื้นดินจะระบายน้ำได้ มักจะเป็นลอนเตี้ยๆ
 คางกบพินา พินาเขาใช้สำหรับอนาเงินอน ภูเขาทอดด้วยเส้นดำ
 หนักๆ หรือทำเป็นรูปคดบัง หรือบางที่ระบายน้ำลาดแก่ แม่น้ำเป็นเส้นดำ
 คดไปคดมา คันแม่น้ำเส้นเล็ก ตรงปากน้ำเป็นเส้นคู่ หรือเส้นหนาหนัก
 ทางรถไฟเป็นเส้นคู่ และระหว่างช่องเส้นคู่เป็นเส้นดัดลบขาว การระบายน้ำ
 ในแผนที่เพื่อความสวยงามและง่ายดาย

คำถาม

๑. แผนที่คืออะไร
๒. จงบอกที่ในแผนที่ให้ถูกต้อง
๓. การอ่านแผนที่เราจะต้องทราบอะไรบ้าง
๔. จงเขียนเครื่องหมายบนแผนที่ ดังต่อไปนี้
 - ก. แม่น้ำ
 - ข. ภูเขา
 - ค. ทางรถไฟ
๕. เขาระบายน้ำในแผนที่เพื่อประโยชน์อะไร

บทที่ ๓

โลก

โลกที่มนุษย์มองเห็นเป็นดาวดวงหนึ่ง มีลักษณะกลมคล้ายดวงดาวอื่นๆ ที่เห็นบนท้องฟ้า หมุนรอบตัวเองและค่อยๆ หมุนรอบดวงอาทิตย์ แต่ที่คนไม่รู้ ลึกคิดว่าโลกหมุน ก็เนื่องจากมันมีลักษณะใหญ่โตมาก คนเรา

โลกกลม

ตัวนิดเดียวเท่านั้น ถ้าเห็นตรงโลก นักปราชญ์ชั้น นิช ฐานว่าโลกนี้ ได้ กำเนิด มาจากดวงอาทิตย์ คือในชั้นแรกท้องอากาศมีแต่ดวงตะวันเป็นลูกไฟมหึมาดวงเดียวก่อน ลูกไฟดวงใหญ่นี้ หมุน รอบตัว และเคลื่อน ไหวไป ตามท้องฟ้า ค่อยมาเกิดมีการเปลี่ยนแปลง ขึ้น ในดวงอาทิตย์

มีเศษของลูกไฟหลุดกระเด็นออกมาหลายก้อน เศษของลูกไฟที่หลุดออกมา นาน โดยหมุนควงอยู่กลางอากาศ เช่นเดียวกันกับดวงอาทิตย์และเนื่อง จากมีขนาดเล็กลงมาเรื่อยๆ จนถึงทุกที ในที่สุดเป็นก้อนกลมไม่มีแสงสว่าง ในตัวเอง กลายเป็นดาวต่างๆ เช่น ดาวพระพรหม พระศิวะ พระพญหิรันดร์ รวมทั้งโลกที่เราอยู่ด้วย

๒. ทำให้สังคมนั้นอยู่เย็นเป็นสุข

๓. ทำให้สังคมนั้นเจริญก้าวหน้า

ตัวอย่างการเสียสละเพื่อส่วนรวม คือ

๑. ข้าราชการสมัครเป็นทหาร บัณฑิตประเทศชาติ นักเรียน
สมัครเกณฑ์เข้าโรงเรียน เป็นต้น

๒. ตำรวจเที่ยวตรวจอยู่ตลอดวันตลอดคืน เพื่อรักษาความสงบ
สุขของประชาชน

๓. เมืองใดเกิดภัยพิบัติ เช่น น้ำท่วม แผ่นดินไหว ภูเขาไฟ
ระเบิด หรือไฟไหม้ ข้าราชการได้รับทุกข์อดอยาก เขาก
เลยไรกัน จัดส่งเงิน เสื้อผ้า อาหารและหยูกยา ไปช่วย
เหลือบรรเทาทุกข์ เป็นต้น

คำถาม

๑. จงยกตัวอย่างการเสียสละเพื่อส่วนรวมมา ๕ ข้อ

๒. ทำอย่างไร จึงเรียกว่า เสียสละเพื่อส่วนรวม

๓. การเสียสละเพื่อส่วนรวมคืออะไร

๔. คุณท่านเคยเสียสละเพื่อส่วนรวมมาแล้ว อย่างไรบ้าง

๕. ถ้าประเทศเราไม่มีทหาร จะเป็นอย่างไร

ภูมิศาสตร์-ประวัติศาสตร์

บทที่ ๑

ทศดําคัญ

ทศดําคัญ แบ่งออกเป็น ๕ ทศ คือทศตะวันออก ทศตะวันตก
ทศเหนือ ทศใต้ ทศเหล่าน เรียกว่า ทศใหญ่ และมีกรแบ่งย่อยเพิ่ม
ขึ้นอีก ๕ ทศ เรียกว่า ทศเฉียง รวมเป็น ๑๐ ทศ

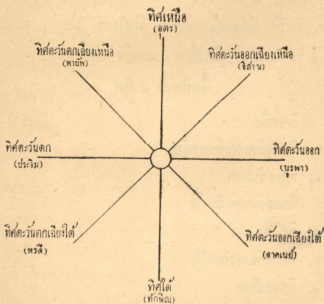
ชื่อทศทั้ง ๑๐ ทศ

๑. ทศเหนือ
๒. ทศตะวันออกเฉียงเหนือ
๓. ทศตะวันออก
๔. ทศตะวันออกเฉียงใต้
๕. ทศใต้
๖. ทศตะวันตกเฉียงใต้
๗. ทศตะวันตก
๘. ทศตะวันตกเฉียงเหนือ

ทศทั้ง ๑๐ นี้ เรียกชื่ออีกอย่างหนึ่ง ดังนี้ :—

๑. ทศเหนือ	เรียกว่า	ทศอุดร
๒. ทศตะวันออกเฉียงเหนือ	„	ทศอีสาน
๓. ทศตะวันออก	„	ทศบูรพา
๔. ทศตะวันออกเฉียงใต้	„	ทศอาคเนย์

๕. ทิศใต้	เรียกว่า	ทิศทักษิณ
๖. ทิศตะวันตกเฉียงใต้	,,	ทิศหรว
๗. ทิศตะวันตก	,,	ทิศประจิม
๘. ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ	,,	ทิศพายัพ

การหาทิศ

๑. ดูดวงอาทิตย์ ตอนเช้าดวงอาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันออก ตอนเย็นตกทางทิศตะวันตก เมื่อเห็นดวงอาทิตย์แวกขึ้น เรามองมือนึงส่องข้างให้แขนขวาพุ่งตรงไปยังดวงอาทิตย์ ตรงหน้าเราเป็นทิศเหนือ แขนซ้ายเป็นทิศตะวันตก ข้างหลังเป็นทิศใต้

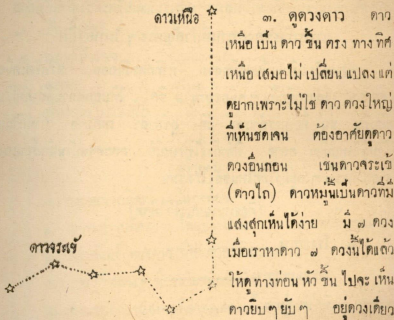
๒. ดูกดวงจันทร์ เวลากลางคืนสังเกตดวงจันทร์

ก. ข้างขึ้น ทางแฉ่งเจ้าของดวงจันทร์เป็นทิศตะวันออก

ข. ข้างแรม ทางแฉ่งเจ้าของดวงจันทร์เป็นทิศตะวันตก

ค. วันเพ็ญ ตอนพลบค่ำ ดูกจันทร์บนทางทิศตะวันออก
ตกทางทิศตะวันตก

รูปดาวเหนือ

นั่นคือดาวเหนือ (ดูรูป)

๔. ดูเข็มทิศ เป็นวิธีที่แน่นอน เพราะเข็มทิศบอกทิศเหนือเสมอ
ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด เวลาใด

ประโยชน์

การรู้จักประโยชน์หลายประการ สำหรับคนเดินทางไกล จะเป็นทางน้ำหรือทางบก ควรจะมีเข็มทิศติดตัว ชาวเรือแต่โบราณอาศัยทิศทางลม ดาว ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ จักรเดินทางถึงที่หมายได้ถูกต้อง แต่ปัจจุบันอาศัยเข็มทิศขบออกทิศทาง คนเดินป่าเมื่อหลงทางถ้าทิศเป็นฉากดัมไปก็พักได้ถูกต้อง ลูกเรือต้องเรียนรู้ทิศได้ทุกคน ทหารจะต้องมีเข็มทิศติดตัวไว้เสมอ การเรียนแผนที่จะต้องติดทิศเป็นด้วย

การหาทิศของสถานที่สำคัญต่าง ๆ ในท้องถิ่น

จัดเขาโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง หาทิศตะวันออก หรือทิศเหนือเสียก่อน แล้วหาทิศอื่น ๆ จนครบทั้ง ๘ ทิศ ให้ออกสถานที่สำคัญในท้องถิ่น เช่น ที่ว่าการอำเภอ วัด สุสาน ศาลา เทศบาล บ้านกำนัน บ้านผู้ใหญ่บ้าน ตลาด ทำการไปรษณีย์ ตลอดจนบ้านนักเรียนเองว่าสถานที่นั้น ๆ อยู่ทางทิศไหนของโรงเรียน

(ติดแบบแผนผังไว้ให้จด)

๑. โรงเรียน.....

ทิศเหนืออยู่ทาง.....

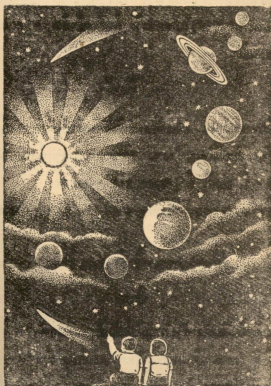
ทิศใต้อยู่ทาง.....

ทิศตะวันออกอยู่ทาง.....

ทิศตะวันตกอยู่ทาง.....

๒. อำเภอ อยู่ทางทิศ.....ของโรงเรียน

โลกมีขนาดใหญ่โตมาก เมื่อเทียบกับมนุษย์ ๆ กว้างใหญ่ไพศาล
จึงมองเห็นพื้นโลกรอบตัว เพียงระยะสั้น และเห็นเฉพาะที่ราบแบน ๆ ความ
จริงโลกมีลักษณะกลม เช่นเดียวกับดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ และดาวอื่นๆ
และมนุษย์ สัตว์ และพืชอาศัยอยู่บนผิวของโลก ซึ่งประกอบด้วยพื้นดิน
กับพืชน้ำ

ดวงอาทิตย์และดาวฤกษ์

ก. พนดิน

พนดิน ไคแกแผ่นดินหรือที่เรียกว่า บก คือส่วนที่พินนาขึ้นมาไม่ว่า
จะเป็นทราบ ภูเขา เกาะ หรือผิงทะเล เมื่อบมองดูแผนที่โลก จะเห็นว่า
พินดินมีน้อยกว่าพินน้ำ ถ้าแบ่งโลกออกเป็น ๔ ส่วน จะเป็นพินดินเพียงส่วน
เดียว เป็นพินน้ำเสียสามส่วน และพินดินนั้นมิได้เป็นทราบเต็มอกันหมด
เพราะเมื่อโลกเย็นลง ดินอ่อนจะยุบตัวลง ส่วนที่แข็งกึ่งคงทนอยู่ ดังนั้น
จึงทำให้ผิวของโลกขรุขระไม่เต็มอกัน พินดินเป็นทออาศัยของคน สัตว์ และ
พืชพันธุ์นานาชนิด

ข. พินน้ำ

เมื่อโลกยุบตัวลง ส่วนของแผ่นดินที่ตกกเป็นทงของน้ำ ใหญ่และ
เล็กต่าง ๆ กัน ส่วนที่ใหญ่ เราเรียกว่ามหาสมุทร ที่เล็กลงมาเราเรียกว่า
ทะเล ทยอย ๆ มี แม่น้ำ บึง หนอง ชาร ตามลำดับ
พินน้ำเป็นทออยู่ของสัตว์นานาชนิด เช่น ปลา ปู หอย กุ้ง ฯลฯ

ลักษณะของพินดินและพินน้ำ

ทราบ

ทราบคือพินดินอันกว้างใหญ่มีระดับเกือบเต็มอกัน หรืออาจจะ
เอียงเทลงก็ได้ แต่ทว่าเอียงลงทางใดทิศใดก็เอียงลงทั้งผืน หรืออาจจะมั่วเรา
อยู่กลางหรือตรงใดตรงหนึ่ง ทราบมีหลายลักษณะ เช่น ทราบสูง ที่
ราบต่ำ และทราบชายทะเล

ภูเขา

ภูเขาเป็นเนินสูงกว่าพื้นดินโดยรอบ มีขนาดใหญ่แตกต่างกัน บางลูกสูงที่สุดสายคา มีหิมะปกคลุมตลอดเวลา บางลูกเห็นเขี้ยวข่ม จิตชอบพา ส่วนมากของภูเขาเป็นหิน และมีดินปะปนอยู่ จึงมีคนไม่ คุ้นไป บางลูกเป็นหินล้วนไม่มีคนไม่ขึ้นเลยก็มี

เกาะ

แผ่นดินเล็ก ๆ ที่มีน้ำล้อมรอบเรียกว่าเกาะ เกาะมีขนาดต่าง ๆ กัน บางเกาะเล็ก บางเกาะใหญ่ บางเกาะมีแคหิน บางเกาะมีดินมี คนไม่ขึ้น มีคนอยู่ ทำการเพาะปลูกได้ บางเกาะใหญ่เท่ากับตำบลหนึ่ง เมืองหนึ่ง หรือมีขนาดพอเป็นประเทศได้โดยทีเดียว เช่น เกาะอังกฤษ ญี่ปุ่น ฯลฯ เป็นต้น

เกาะที่รวมกันอยู่มากหลายเกาะ เรียกว่าหมู่เกาะ

ฝั่งทะเล

เส้นกั้นระหว่างพื้นดินกับพื้นน้ำ เรียกว่าฝั่งทะเล มีลักษณะเป็น เส้นคดไปคดมา บางแห่งเวดนาน่าดู จะเห็นเป็นชายแดนแผ่ลงไปยังคิยาว บางแห่งเป็นหาดทราย ตั้งแต่ได้ว่าชายฝั่งใดที่เห็นยาวเข้าไประยะหนึ่ง โคดจนคม ถ้าตรงยาวเหยียดหรือโค้งยื่นออกไปในทะเล มักเป็นหาดทราย หรือเป็นหาดหินเป็นส่วนมาก

แม่น้ำ

เมื่อดูในแผนที่ จะเห็นแม่น้ำเป็นรูปคดเคี้ยวไปมาอยู่บนพื้นดิน และ

มีตำราแยกออกเหมือนกันไม่ แม่น้ำตำราเกิดจากที่ซึ่งไหลผ่านที่ราบ
 ลงสู่ทะเล เมื่อฝนตกจากที่สูง น้ำก็ไหลไปสู่ที่ต่ำ เป็นเช่นนี้หลายพัน
 หลายหมื่นปี ทางน้ำก็กว้างและลึกเข้าทุกที จนกลายเป็นแม่น้ำจน

ลำคลอง

มักจะเรียกกันไปกับแม่น้ำ ว่า แม่น้ำลำคลอง แต่ลำคลองต่าง
 กับแม่น้ำ โดยเป็นทางน้ำที่คนขุดขึ้น สำหรับใช้เป็นทางไปมาหรือใช้น้ำ
 ลำคลอง โดยมากขุดขึ้นมาจากแม่น้ำ

ทะเล

เป็นพื้นน้ำที่มตตะกอนใหญ่ ไต่กว้างขวาง และลึก แต่เห็นเป็นสี่
 เหลี่ยมคราม มองจากฝั่งหนึ่งไม่เห็นอีกฝั่งหนึ่ง เห็นแต่แนวหาดขอบฟ้า
 คำว่า “ทะเล” นี้ได้หมายความว่าจะมีแนวแคบเข้ามาเชื่อมไป บางทีแคบไป
 ด้วยทรายเช่นทะเลทรายก็มี หรือก็เป็นทางน้ำใหญ่ ที่มตตะกอนดินโคลน
 รอบเรียกว่าทะเลสาบก็มี

มหาสมุทร

เป็นพื้นน้ำกว้างใหญ่กว่าทะเลมาก เรือใหญ่ ๆ เดินข้ามหลาย ๆ
 วัน มหาสมุทรอยู่ห่างไกลจากฝั่งมาก ตามปรกติในมหาสมุทรราบ
 เรียบ แต่ที่ว้างหนามรสุม ก็มีคลื่นลม ถูกคลื่นบางลูกใหญ่โตยิ่งกว่า
 ภูเขา เรือเดินมหาสมุทรมักเป็นเรือใหญ่โต แข็งแรงพอต้านทาน
 ลูกคลื่นได้

คำถาม

๑. โลกมีลักษณะเป็นอย่างไร
๒. บนผิวของโลกประกอบด้วยอะไร
๓. เกาะ กับ ภูเขา ต่างกันอย่างไร
๔. แม่น้ำ กับ ลำคลอง ต่างกันอย่างไร
๕. ทะเล กับ มหาสมุทร มีความหมายต่างกันอย่างไร

บทที่ ๔

ภูเขา

ตามประวัติของโลกกล่าวว่า เมื่อโลกหลุดมาจากดวงอาทิตย์ ก็
หมุนคว้างอยู่กลางอากาศ และถูกความดึงดูดของดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์
และดวงดาวอื่น ๆ ก็ดึงหมุนลอยอยู่ได้ และเมื่อเย็นลงก็ยุบตัว เปิดอก
นอกที่เป็นผิวโลก ตอนใต้ของมันเป็นทะเล มหาสมุทร และ ที่ราบ ส่วน
ตอนใต้แข็งก็คั่งนูนสูงเป็นหินผาและภูเขา ฉะนั้นจึงมีเขาอยู่ทั่วไป บาง
ลูกขนาดย่อมพอจะบรรยายไปได้ บางลูกสูงกว่าเมฆ บางลูกมีหิมะจับ
อยู่บนยอดตลอดปี บางแห่งมีอยู่หลายลูกตั้งขึ้นซ้อนกันมากมาย
ประเทศไทยมีภูเขาสองมากอยู่ทางเหนือ ทางทิศตะวันตกมีภูเขาแดน
ลาว ตะนาวศรี ทางทิศตะวันออกมีทิวเขาบรรทัด ทิวเขา คอกเขา
เวียงซอนหรือตอเนองกันเป็นแถว ลันเขา คือส่วนสูงต่อกันเป็นเทือก

ยอดเขา คือยอดสูงสุดของเขานั้น ส่วนประกอบของเขามีกหลายอย่าง เช่นหุบเขา เหว ถ้ำ ขั้ว เป็นต้น หุบเขา นั้นเป็นช่องทางระหว่างเขา ถ้ำ เป็นอุโมงค์ลึกเข้าไปในเขา บางทีลึกเข้าไปมาก และมีลมของไม่เห็นอะไร บางทีพอมแสงสว่างลอดเข้าไปได้บ้าง เหว เป็นอุโมงค์ลึกลงไปจากพื้นถ้ำหรือไหล่เขา บางแห่งลึกมากจนคนกลัว ถ้ามนุษย์หรือสัตว์ตกลงไปยากที่จะรอดชีวิต ห้วย เป็นทางน้ำเล็กๆ ที่ไหลจากไหล่เขา ลงสู่เบื้องล่าง ขั้ว หรือ ที่เราเรียกว่า ถ้ำขั้ว เป็นทางน้ำเช่นเดียวกันกับห้วย บางทีเขาเรียกรวมกันว่า “ห้วยขั้ว” อย่างนี้ เป็นต้น

ภูเขาช่วยให้ฝนตก

ภูเขามียอดสูง ยิ่งสูงขึ้นไปบนท้องฟ้า อากาศจะยิ่งเย็นลงตามลำดับ ฉะนั้นบนยอดเขาจึงมีอากาศที่หนาว ภูเขามีสรรพยาแก่นมนุษย์สัตว์และพืช คือช่วยให้ฝนตกได้ เพราะเมื่อเมฆลอยไปมาในอากาศ มาปะทะกับยอดเขาเข้า ยอดเขามีความเย็นอยู่แล้ว เมฆก็แยกกลายเป็นฝนตกลงมา จะมองเห็นได้ว่า เขามียอดสูงมาก เมฆยังลอยต่ำว่า ฉะนั้นจึงมีฝนตกชุกตามแถบเขา และเมื่อฝนตกแล้วก็ไหลลงไปตามซอกเขาเป็นห้วยธารลงสู่ที่ต่ำต่อไป

ภูเขาเป็นแหล่งที่เกิดของแม่น้ำ

ประเทศไทยมีภูเขามากในทางภาคเหนือ เมื่อฝนตกลงมาตามแถบเขาแล้ว น้ำฝนก็ไหลซึมไปตามซอกหิน และไหลไปได้พันต้น เมื่อไปพบส่วนดินอ่อน ก็ซึมออกภายนอก เป็นน้ำพุ ลงสู่ระดับต่ำ ทางน้ำเล็กๆ หลายสายมารวมกัน เรียกว่า ขั้ว หรือ ถ้ำขั้ว

ถ้าเราทให้ดูจากที่ตั้งของตึกโรงเรียน รวมกันเขาเป็นเขาน้ำใหญ่
ตอนนั้นให้ชื่อว่า แก้ว และแถวหลาย ๆ แห่งมาบรรจบกัน เป็นทางน้ำ
ใหญ่ขึ้นอีก เรียกว่า แม่น้ำ แม่น้ำไหลเข้าทะเลที่ปากแม่น้ำตอนนั้น
แม่น้ำจึงเป็นรูปคดไปคดมา

อาจกล่าวได้ว่า ถ้าเราและแถวซึ่งบรรจบจากภูเขา เป็น ต้นน้ำ
เมื่อรวมกันเป็นแม่น้ำไหลลงสู่ทะเล ทิศแม่น้ำพบกับทะเล เรียกว่า
ปากน้ำ ตรงปากน้ำ มักเป็นทิวเขาใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากน้ำในแม่น้ำตอน
ปากน้ำ ไหลชนไหลลงอยู่เสมอ

คำถาม

๑. ภูเขาเกิดขึ้นอย่างไร
๒. ตั้งสถานที่อะไร ยอดเขา ถ้า เขา ขาน้ำ
๓. ภูเขาช่วยให้ฝนตกอย่างไร
๔. ทำไมจึงว่าต้นแม่น้ำเกิดจากภูเขา
๕. ทำไมแม่น้ำจึงคดไปคดมา

บทที่ ๕

ที่ราบ

คำว่า ที่ราบ หมายความว่าพื้นที่ที่อยู่ระดับเดียวกัน หรือเกือบ
ระดับเดียวกัน ไม่ได้หมายถึงตาอย่างเดียวกัน ขั้วโลกของ
ผิวโลกไม่สม่ำเสมอ กัน บางตอนก็แบนเทือกเขาสูง บางตอนก็อยู่ระดับ
เดียวกันไม่สูงไม่ต่ำต่างกันมากนัก และที่อยู่ในลักษณะเช่นนี้ เรียกว่า
ที่ราบ มีชื่อเรียกต่าง ๆ กันดังนี้ :—

ที่ราบสูง เป็นพื้นดินที่มักอยู่ห่างทะเลและอยู่ใกล้ภูเขา คือลาด
ออกจากภูเขาออกไป และระเอะระกะไปด้วยภูเขา มักอยู่ในระหว่างกลาง
ของเทือกเขา เมื่อเทือกเขาเหล่านี้นั่ง พื้นทิวเขาสูงชันขึ้นไป
ด้วย พื้นทิวเขา บางทีแม่น้ำไหลผ่าน และพื้นดินมักชุ่มชื้นเฉพาะ
ในฤดูฝนเท่านั้น

ที่ราบต่ำ เป็นที่ราบกว้างขวาง บางทีเรียกว่าที่ราบภายใน อยู่ไม่
ใกล้ทะเลและภูเขา มักอยู่ตอนกลางของประเทศไทย ที่ราบชนิดนี้
มีแม่น้ำไหลผ่าน เป็นที่ราบที่ให้ความอุดมสมบูรณ์แก่การปลูกพืชพันธุ์
ธัญญาหาร

ที่ราบชายทะเล มีอยู่เกือบทั่วไปตามชายทะเล บางแห่งเป็นรูป
เอียงเทลงสู่ทะเล มีแม่น้ำไหลผ่าน ที่ราบชายทะเล มักเกิดจากแม่น้ำ
พัดพาเอาดินโคลน และตะกอนจากภายในมาทับถมกัน นานเข้าก็สูง
ขึ้นทุกที และมีลักษณะเอียงเทลงสู่ทะเล

การทำงานในที่ราบ

ที่ราบเป็นที่เพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์

ในสมัยโบราณ แม้แต่ปัจจุบัน การเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพสำคัญของมนุษย์ ส่วนมากคนชอบตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนในที่อุดมสมบูรณ์ เช่นในที่ราบต่างๆ ฉะนั้นที่ราบจึงเป็นที่อยู่อาศัยของคนเรา

บริเวณที่ราบ มีน้ำท่วมถึงทุกปีในฤดูฝน เมื่อฝนตกชุก ตามริมฝั่งแม่น้ำจะเต็มเปี่ยม และดินไหลไปในที่ต่ำ พร้อมกับน้ำดินโคลนและตะกอนที่พัดลงบนดิน เมื่อน้ำลดจึงทำให้พื้นดินมีปุ๋ยอุดมดี เหมาะแก่การที่จะปลูกพืชผลให้ออกงาม

ที่ราบเป็นแหล่งเพาะปลูกของประเทศไทย พืชที่สำคัญที่สุด ได้แก่ ข้าว เพราะข้าวเป็นอาหารประจำวันของคนไทย และธัญชาติอื่นๆ

เป็นส่วนมาก ฉะนั้นนอกจากสำหรับไว้กินเองแล้ว ยังตั้งเป็นสินค้าขาย
ออก บ้าง ๆ มีจำนวนไม่น้อยเลย ไม่แต่ข้าวเท่านั้น พืชผลอื่น ๆ ก็
ปลูกในพื้นทราบเช่นเดียวกัน ที่ดินที่ปลูกข้าวเรียกว่า นา ปลูกมะพร้าว
ต้นยางพารา ผลไม้ เรียกว่า สวน และต้นไม้ล้มลุกอื่น ๆ เช่น ถั่ว ยาสูบ
ข้าวโพด ฝ้าย ฯลฯ เรียกว่า ไร่

เนื่องจากสัตว์เลี้ยงบางจำพวก กินผักหญ้าเป็นอาหาร และคนก็
ต้องอาศัยกำลังสัตว์ช่วยในการทำงานบ้าง เป็นพาหนะบ้าง และใช้เนื้อ
เป็นอาหารบ้าง คนจึงต้องเลี้ยงสัตว์ไว้ สัตว์ที่เลี้ยงกันมาก มี วัว

ควาย หมู ฯลฯ

ฉะนั้นจึงจัดได้ว่า ทราบเป็นแหล่งอุดมสมบูรณ์ในการปลูกพืช
และเลี้ยงสัตว์ทั่วไป

คำถาม

๑. ทราบ หมายความว่าอย่างไร
๒. ทราบสูง ทราบต่ำ ต่างกันอย่างไร
๓. ทราบชายทะเล เกิดขึ้นได้อย่างไร
๔. ทำไมจึงว่าทราบเป็นที่เพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์ได้อย่างดี
๕. คำว่า สวน, ไร่, นา มีความหมายต่างกันอย่างไร

บทที่ ๖

แม่น้ำ

แม่น้ำนั้นมาเห็นดีมาจากภูเขา ตามที่กล่าวแล้ว คือแถบเทือกเขา
ใหญ่ ๆ มักมีฝนตกชุกกว่าตอนอื่น เมื่อตกลงมาแล้ว น้ำฝนก็ไหลซึม
ลงสู่หุบเขา ไปตามซอกหินบ้าง ตามดินบ้าง ดินตอนใดเป็นดินอ่อน น้ำก็
ไหลออกมาแล้วไหลรวมเป็น ลำธาร ลงสู่หุบเขา ซึ่งเป็นพื่นที่ต่ำกว่า หาดย ๆ
ลำธารรวมเป็นทางน้ำใหญ่ เรียกว่า แคว หาดยแควมาบรรจบกันเป็น
แม่น้ำใหญ่ เช่น แม่น้ำเจ้าพระยาเป็นต้น ก็มีแควใหญ่มารวมกันถึง
๔ แคว คือ แคว บึง บึง ยม น่าน แต่แควเหล่านี้ใหญ่โตมาก
เลยเรียกกันว่าแม่น้ำกม

บางคนคงจะนึกสงสัยว่า ทำไมน้ำในแม่น้ำจึงไม่รกรกหมดสิ้นไป
เสียที ทั้งนี้เนื่องจากความร้อนของแสงแดดเผาไหม้กลายเป็นไอ ลอย
ไปรวมกันอยู่ในท้องฟ้า ซึ่งเราเห็นเป็นสีขาวบ้าง สีเทาบ้าง เรียกว่า เมฆ
เมื่อจับเป็นกลุ่มก้อนมากเข้า ก็มาหนัก ลอยต่ำลงมาแล้วตกลงมาเป็น
น้ำฝน วนเวียนกันอยู่เช่นนั้น เราจึงเห็นว่าแม่น้ำไหลอยู่ไม่ขาดต่อกับ
แต่จะมีมากหรือน้อยแล้วแต่ฤดูกาล เช่นฤดูฝนตามแม่น้ำจะม่น้ำเต็มฝั่ง
แต่ฤดูแล้งน้ำจะแห้งเหือดลง แต่ยังมีน้ำอยู่ตลอดเวลา

ประโยชน์ของแม่น้ำ

ในระหว่างที่น้ำในแม่น้ำไหลลงสู่หุบเขาหรือหุบเขา มักมีกระแสน้ำ
แรง ความแรงของกระแสน้ำ ได้เขาคดงและท้อมแม่น้ำให้กว้าง และ

ต้องประกอบอาชีพในการดำรงชีวิตอยู่ในแถบนั้นเพื่อใช้เป็นอาหาร และ
เอาหนึ่งสำหรับแลกเปลี่ยนสินค้าอื่น ๆ

ในประเทศที่มีภูมิอากาศเหมาะแก่การเพาะปลูก เช่นประเทศไทย
การถือกรรมสิทธิ์เป็นอาชีพสำคัญของประชาชนส่วนมาก จึงมีคำ
กล่าวหาว่า “ชาวนาเป็นกระดูกสันหลังของประเทศ” สำหรับผู้ที่อยู่ตาม
ริมทะเล ไม่เหมาะสำหรับเพาะปลูกเพียงพอ ก็ประกอบอาชีพทางจับสัตว์
น้ำทะเล มีการประมง เป็นต้น พืชพันธุ์ที่ขึ้นนอกจากอาศัยพันธุ
ยังอาศัยภูมิอากาศประกอบ ต้นไม้จึงขึ้นไม่เหมือนกันทุกประเทศ เช่น
ชาวนาประเทศเรา พม่า อินเดีย ฯลฯ ปลูกข้าวเจ้า แต่บางประเทศ
ในยุโรปปลูกข้าวสาลีและข้าวบาเลย์ ในประเทศไทย ค่อนข้างปลูกข้าว
มาก แต่ค่อนข้างตลอดจนแหลมมลายูนิยมปลูกมะพร้าว อย่างพารา ฯลฯ

ต้นไม้ผล ประเทศเราปลูก มะม่วง ทุเรียน เงาะ ชุน
มั่งคุด ฯลฯ แต่ในยุโรปปลูก แอปเปิ้ล เชอร์รี่ ฯลฯ อย่างนั้น

นักเรียนจงทำการสำรวจในท้องถิ่นที่อยู่ เพื่อรู้ภูมิศาสตร์ของ
อำเภอและจังหวัด การสำรวจใช้วิธีใดตามผู้หลักผู้ใหญ่ พ่อแม่ ครู
อาจารย์ ฯลฯ และจดบันทึกไว้เพื่อความจำ สิ่งที่สำคัญ ควรเป็น

๑. ภูมิประเทศ ให้รู้ว่ามีลักษณะอย่างไร เป็นที่ดอน ที่ราบ
ที่ลุ่ม ตรงไหนมี บ้ำ เขา ห้วย บึง แม่น้ำ ลำคลอง แหล่ง
น้ำ เกาะ แม่น้ำที่ไหลผ่าน มาจากไหนถึงไหน

๒. ภูมิอากาศ อากาศเป็นอย่างไร อากาศร้อนเดือนไหน
หนาวเดือนไหน ฝนตกชุกเดือนอะไร ฤดูมีฤดู ฤดูร้อนลมพัดมาจาก

ทิศไหน ไปทิศไหน ฤดูกาลอากาศเปลี่ยนแปลงอย่างไร ฝนตกจาก
ทิศไหนไปทิศไหน ฤดูฝน ฝนตกเป็นอย่างไร

๓. พืชผลและโรคภัยไข้เจ็บ ที่ท้องถิ่นเราอยู่ มีพืชอะไรที่
สำคัญ เลี้ยงสัตว์ชนิดไหนมาก สัตว์ป่าหรือสัตว์น้ำมีอะไรบ้าง มีแร่
ในตำบลไหนหรือไม่

๔. การทำมาหากิน คนในท้องถิ่นนี้ หาเลี้ยงชีพทางไหนมาก
อาชีพอื่น ๆ มีอะไรบ้าง

สังเกตดูการประกอบอาชีพนั้น ๆ ทำกันอย่างไร

๕. สินค้า ตรวจสอบสินค้าในท้องถิ่นมีอะไรบ้าง สินค้าที่ส่งไป
ขายยังจังหวัดและท้องถิ่นอื่น มีอะไรบ้าง ไปที่ไหน สินค้าที่ส่งเข้ามาขาย
และคนในท้องถิ่นที่อยู่ต้องการมากคืออะไร ดูของที่วางขายในท้องตลาด
สินค้าต่างประเทศมีอะไรบ้าง และอย่างไรขนส่งมาจากประเทศใด

๖. ๖. การคมนาคม ดูว่าตำบล อำเภอ หรือจังหวัด ที่เราอยู่
ตั้งอยู่ส่วนไหนของประเทศไทย มีการคมนาคมจากประเทศใดใกล้เคียง
โดยทางใดถ้าเราจะเดินทางไปอำเภออื่น หรือจังหวัดใกล้เคียงจะไป
ได้โดยรถยนต์อย่างไร ทางใด รถไฟ รถยนต์ หรือเรือ ค่าโดยสาร
เท่าไร กินเวลานานเท่าใด

ถ่มมากเข้า ทั้งพวกกวตหันดินทรายหลุดจากพื้นดินลอยมาในท้องน้ำ
และค่อย ๆ ไหลผ่านช่องลงทุกทีในเมื่อถึงทรายจนตกท้องทะเล

กวตหันดินทราย ที่แม่น้ำพัดพามา บางทีจมเสียก่อนถึงทะเล
เพราะเป็นของหนัก แต่มึงหงทเบเนประโยชน์ คือ ตะกอนที่ไหลรวม
มาด้วย ตะกอนเหล่านี้ ถ้ามีฝนตกมาก น้ำในแม่น้ำจะสูงไหลลงเข้าไป
ในไร่นาบ้าง เมื่อน้ำลดลงแล้ว ตะกอนจะตกค้างในที่ดินเป็นอันมาก
แต่มันจะช่วยให้ผิวดินพอกพูนเพิ่มขึ้น ทั้งเป็นปุ๋ยอย่างดีของพืชพันธุ์
ต่าง ๆ ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าแม่น้ำช่วยในการเพาะปลูกมาก

นอกจากการเพาะปลูก แม่น้ำยังอำนวยความสะดวก ในการ
คมนาคม ขนส่งสินค้า และใช้น้ำอาบกิน ชักฟอก ฯลฯ เราจะเห็น
ได้ว่า เมืองสำคัญ ๆ มักตั้งอยู่ตามริมแม่น้ำใหญ่ น้ำในแม่น้ำเป็นแหล่ง
อาศัยของสัตว์น้ำซึ่งเป็นอาหารของคน

คำถาม

๑. แม่น้ำกำเนิดมาจากอะไร
๒. ทำไมฝนตกชุกตามแถบเขา
๓. กระแสน้ำตอนต้นน้ำ กับตอนปากน้ำต่างกันอย่างไร
๔. แม่น้ำพัดพาอะไรมาด้วย
๕. แม่น้ำมีประโยชน์อย่างไรบ้าง

บทที่ ๗

ทะเลและมหาสมุทร

คำว่า คำว่า “ทะเล” และ “มหาสมุทร” มีความหมายคล้ายคลึงกัน คำว่า ทะเล หมายถึงท้องน้ำกว้างใหญ่ เป็นส่วนหนึ่งของมหาสมุทร มักอยู่ใกล้กับพื้นดิน ส่วนมหาสมุทรนั้น กว้างใหญ่กว่าท้องทะเล เป็นพื้นน้ำทางฝั่งออกไปมาก ๆ เรือใหญ่เดินข้ามมหาสมุทรหลาย ๆ วัน แต่มักเรียกรวม ๆ กันว่า ทะเลและมหาสมุทร น้ำในทะเลเป็นสีเขียวครามและมีรสเค็ม สัตว์น้ำในทะเลเรียกว่าสัตว์น้ำทะเล สัตว์เหล่านี้เคยชินกับน้ำทะเล เมื่อเอามาปล่อยในน้ำจืดจะอยู่ไม่ได้นาน ต้องตายไป

น้ำทะเลมีเกลือละลายปนอยู่ด้วย เมื่อเอามาตากจนแห้ง จะเห็นเกลือสีขาวเหลืออยู่ ดังนั้นเขาจึงทำเกลือจากน้ำทะเล ในฤดูมรสุม ทะเลมักมีคลื่นลมจัด เพราะทะเลเป็นท้องน้ำกว้างใหญ่ปราศจากสิ่งกำบัง เมื่อลมถูกผิวหน้า ก็เกิดเป็นลูกคลื่น ยิ่งเกิดพายุใหญ่ลูกคลื่นยิ่งใหญ่มาก ฉะนั้นเรือเดินทะเลต้องมีขนาดใหญ่ พอด้านทานลูกคลื่นมิให้เอียงปางได้

น้ำทะเลขึ้นลง

น้ำทะเล ก็มีขึ้นลงเหมือนน้ำในแม่น้ำก็ต้องเหมือนกัน คนที่อยู่แถบชายฝั่งทะเล จะเห็นระดับน้ำทะเลขึ้น ๆ ลง ๆ เสมอ

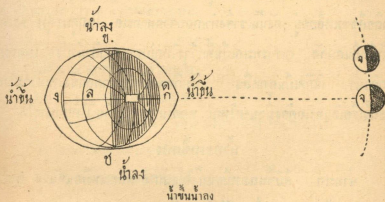
ในเวลา ๒๔ ชั่วโมงกว่า ๆ จะมีน้ำขึ้นสองหนลงสองหน

เหตุที่น้ำทะเลมีขึ้นลงนี้ ตามตำราภูมิศาสตร์ก็กล่าวหาว่า เนื่องมา

จากความดึงดูดของดวงจันทร์และดวงอาทิตย์

โลก ดวงจันทร์ และดวงอาทิตย์ ย่อมดึงดูดซึ่งกันและกัน อำนาจ
แห่งความดึงดูดของดวงจันทร์ ซึ่งอยู่ใกล้โลกและของดวงอาทิตย์ เป็น
เหตุให้น้ำขึ้นลง ดวงจันทร์อยู่ใกล้โลกมากกว่าดาวดวงอื่นรวมทั้งดวง
อาทิตย์ด้วย ขรรมาดึงดูดอยู่ใกล้ ย่อมมีกำลังดึงดูดมากกว่าดึงดูดอยู่ไกล
และน้ำเป็นของเหลว จึงมีความไหวตัวมากกว่าของแข็ง ฉะนั้นส่วนของ
โลกที่อยู่ตรงกับดวงจันทร์ ย่อมมีน้ำไหลมารวมกัน นั่นหมายความว่า
ตรงนั้น จึงเรียกว่า “น้ำขึ้น” ในเวลาเดียวกันแถบตรงกันข้าม ก็จะมี
น้ำน้อย (ตรง)

ส่วนดวงอาทิตย์ก็ทำให้น้ำขึ้นลงได้เหมือนกัน แต่กำลังดึงดูดของ
ดวงอาทิตย์หมดคือโลกน้อยกว่าดวงจันทร์

ภาพ

- จ. คือดวงจันทร์
ด. คือโลกซึ่งมีน้ำรอบ

ก. พันโลกตรงกับดวงจันทร์

ง. พันโลกอยู่ตรงกันข้าม

ข. ข. แต่คงน่าคิด

ให้สังเกตว่าบริเวณที่นาชนมากมีสองแห่ง คือพันโลกที่อยู่ตรง
กับดวงจันทร์แห่งหนึ่งกับที่อยู่ตรงกันข้ามกับดวงจันทร์อีกแห่งหนึ่ง ส่วน
บริเวณที่นาถนงมีสองแห่งเหมือนกัน คือบริเวณที่อยู่เยื้องกับดวงจันทร์

๑๐ องค์

ตามธรรมดา ดินนาเป็นทุ่ง และปากนาเป็นทิว น้ำจึงไหลลงสู่
ปากนา ในตอนต้นกระแสน้ำไหลแรง เรียกว่า “น้ำเชี่ยว” แต่ตอนปาก
นาเป็นทิวน้ำจึงไหลช้า ตอนปากนามน้ำชนลง ทั้งนี้เนื่องจากบางเวลา
น้ำทะเลขึ้น น้ำเอ่อเข้ามาในแม่น้ำ ดินนาในแม่น้ำให้ขึ้นด้วย และเมื่อ
น้ำทะเลลด น้ำในแม่น้ำก็ไหลลง เพราะฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า น้ำชนน้ำลง
ในทะเลและมหาสมุทรทำให้เกิดน้ำขึ้นน้ำลงในแม่น้ำลำคลองด้วย

ทะเลและมหาสมุทรเป็นแหล่งโคจรพื้และทางคมนาคม

น้ำทะเลมีรสเค็ม และมีบริเวณกว้างขวาง จัดได้ว่ามีประโยชน์
อย่างมากหลาย เป็นแหล่งโคจรพื้และคมนาคมที่สำคัญ

ประโยชน์นั้นจัดได้ดังนี้:-

๑. เมื่อถูกแดดเผาเกิดไอน้ำขึ้น ไอน้ำนั้นมรสจัด เมื่อลอยขึ้น
ไปมากเขาก็จับเป็นกลุ่มก้อน เป็น เมฆ และกลายเป็นน้ำฝนภายหลัง

๒. เป็นที่อาศัยของสัตว์น้ำเค็ม มี ปลา ปลา กุ้ง หอย เต่า กระ
บือ ฯลฯ ซึ่งเป็นอาหารของคนเรา

๓. คนใช้น้ำทะเลมาตากทำเกลือ ซึ่งเป็นอาหารจำเป็นอย่างหนึ่ง
๔. เป็นทางคมนาคมสำคัญ มีเรือเดินทะเลบรรทุกสินค้า และคนโดยสาร คัดต่อต่างเมืองและต่างประเทศ

คำถาม

๑. มหาสมุทรมีความหมายต่างกับทะเลอย่างไร
๒. น้ำทะเลมีรสขมเหมือนน้ำในแม่น้ำหรือไม่
๓. น้ำในทะเลช่วยให้ น้ำในแม่น้ำขมลงได้อย่างไร
๔. มีสัตว์อะไรบางที่อาศัยอยู่ในทะเล
๕. ทำไมจึงกล่าวว่า ทะเลแถมมหาสมุทรเป็นทางคมนาคมที่สำคัญ

บทที่ ๘

ภูมิศาสตร์แห่งท้องถิ่น

ธรรมชาติต่าง ๆ ที่แวดล้อมอยู่ มีอิทธิพลเห็นชัดของมนุษย์ จะเห็นได้ว่าคนในโลกประกอบกรหาเลี้ยงชีพด้วยลักษณะต่าง ๆ กัน บ้างทำนา ทำสวน ทำไร่ บ้างค้าสัตว์ จับสัตว์น้ำ บ้างทำการค้าขาย ฯลฯ การที่คนประกอบอาชีพไม่เหมือนกัน ก็เนื่องจากความถนัด ความชำนาญ ประกอบกับอิทธิพลของธรรมชาติในท้องถิ่น เช่น ผู้ที่อาศัยอยู่ในภูมิประเทศที่มีอากาศหนาวจัดตลอดปี เป็นต้นว่า ชาวโลกเหนือหรือใต้ ในที่เช่นนั้น ไม่นั่นไม่ชอบอยู่เลยจะทำการเพาะปลูกไม่ได้ จึง

๓. ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ผู้คนในท้องถิ่น มีความเป็นอยู่ดีหรือยากจนแค่ไหน มีโรคภัยไข้เจ็บด้วยโรคอะไรเป็นส่วนใหญ่ มีความร่ำรวยเป็นสุข หรือทุกข์ยาก มีโจรผู้ร้ายชุกชุมหรือไม่ การปกครองของเจ้าหน้าท่าอำเภอ เทศบาล ให้ความสุขแก่ประชาชนเพียงพอหรือไม่ เพราะเหตุไร

๔. โบราณสถาน โบราณวัตถุ และสิ่งธรรมชาติ ที่สวยงาม นอกจากสถานที่สำคัญ เช่นบ้านผู้ใหญ่บ้าน บ้านกำนัน บ้านแพทย์ โรงพยาบาล หรือสุสานศาล ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการไปรษณีย์ สถานที่ต่าง ๆ ดังกล่าว ควรรู้ว่าในตำบลอำเภอหรือจังหวัดที่ตนอยู่ มีโบราณสถาน อะไร อยู่ตรงไหน มีความสำคัญอย่างไร โบราณวัตถุเป็นอย่างไร อยู่ที่ไหน สำคัญอย่างไร สิ่งธรรมชาติที่สวยงาม เช่น นาคก ภูเขา หาด ภูเขา ถ้ำ ๆ ฯลฯ พืชจะเป็นเครื่องดึงดูดใจคนต่างเมืองให้มาชม และเที่ยวเตร่หาความสำราญได้ มีหรือไม่ มีประเพณีและตำนานมาอย่างไรหรือไม่

เรื่องราวของท้องถิ่น นักเรียนต้องพยายามศึกษาเพื่อให้รู้ โดยค้นคว้าจากหนังสือ จากครู จากบิดามารดาหรือผู้ใหญ่บางคน จดบันทึกไว้ในสมุด ห่มั่นสังเกต ค้นคว้าเพื่ออธิบายให้คนที่ไม่ทราบเรื่องราวได้

คำถาม

๑. จงกล่าวถึงภูมิประเทศของตำบลหรืออำเภอที่ท่านอยู่
 ๒. ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว สมบัติจากทิศไหนไปทางทิศไหน (เขียนบอกเป็นฤดูๆ ไป)
 ๓. ประชาชนในตำบลหรืออำเภอที่ท่านอยู่ ประกอบอาชีพอะไรเป็นส่วนใหญ่
 ๔. ก. จงบอกชื่อสินค้าออกของตำบลที่อยู่
ข. จงบอกชื่อสินค้าเข้าของตำบลที่อยู่
 ๕. จงบอกชื่ออำเภอต่างๆ ในจังหวัดของท่าน และบอกทิศทางที่อำเภอเหล่านั้น ตั้งอยู่ (ถ้าตำบลที่อยู่เป็นศูนย์กลาง)
-

ประวัติศาสตร์

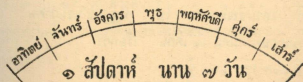
บทที่ ๑

การเปรียบเทียบระยะเวลา

วันหนึ่ง มี ๒๔ ชั่วโมง เริ่มต้นตั้งแต่เที่ยงคืนไปแล้ว คือ
พอนาฬิกาตีบอกเวลารอบ ๓๒ ครั้ง คือจากนั้นไป ก็เป็นระยะเวลาที่
เริ่มต้นวันใหม่ นับเป็น ๑ นาฬิกา ๒ นาฬิกา ๓ นาฬิกา ๔ นาฬิกา
และต่อไปจนถึง ๒๔ นาฬิกา นับเป็นเวลาสิ้นสุดของวันนั้น และแล้ว
ก็เริ่มต้นวันใหม่อีก

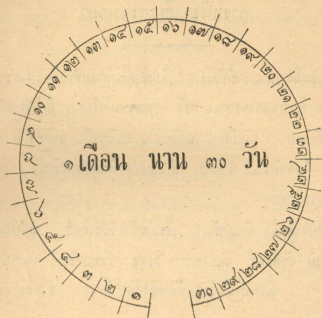
สัปดาห์หนึ่ง มี ๗ วัน เริ่มต้นด้วยวันอาทิตย์ นับเป็นวันแรก
วันต่อไป วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันศุกร์ และ
วันเสาร์ วันเสาร์เป็นวันสุดท้ายของสัปดาห์ แล้วย้อนมาเริ่มต้น
วันอาทิตย์ใหม่อีก

วัน

เดือนหนึ่ง มี ๓๐-๓๑ วัน การนับวันของเดือน เรียกว่า “วันที่”
เริ่มต้นเดือนด้วยวันที่ ๑ แล้วต่อไปเป็น วันที่ ๒ วันที่ ๓ วันที่ ๔ วันที่ ๕

๑๓๑ เรื่อยๆ ไป จนถึงวันที่ ๓๐ หรือ ๓๑ เรียกว่าครบ ๑ เดือน
นอกจากเดือนกุมภาพันธ์เดือนเดียวซึ่งอาจมี ๒๘ หรือ ๒๙ วัน

๒๒ มี ๓๒ เดือน เริ่มต้นด้วยเดือนมกราคม ซึ่งเป็นเดือน
แรกของปี แล้วมีชื่อเดือนต่อไป จนถึงเดือนธันวาคม เป็นเดือน
สุดท้ายรวมเดือนทั้งหมดมี ๑๒ เดือน เรียกว่า “๑ ปี” ถ้าคิดเป็นวัน
ในหนึ่งปีมี ๓๖๕ หรือ ๓๖๖ วัน

เทียบระยะเวลา

๒๔ ชั่วโมง	เป็น	๑ วัน
๗ วัน	”	๑ สัปดาห์

๓๐ หรือ ๓๓ วัน	๕	๓ เดือน
๑๒ เดือน	๖	๓ ปี
๓๖๕ หรือ ๓๖๖ วัน	๖	๓ ปี

คำถาม

๑. วันหนึ่งมกชวไม่ง
๒. สืบคาหหนึ่งมกชว
๓. จงเขียนชื่อคนมาให้ตนครบ
๔. เดือนหนึ่งมกชว จงเขียนชื่อเดือนแรกกับเดือนสุดท้ายมาให้
๕. บหนึ่งมกชว คิดเป็นวันมกชว

บทที่ ๒

วัน เดือน ปี

การนับวัน เดือน ปี ของไทย มี ๒ อย่าง คือ ทางสุริยคติ หมายถึง นับตามทางเดินของดวงอาทิตย์ กับทางจันทรคติ หมายถึง นับตามทางเดินของดวงจันทร์

ทางสุริยคติ เป็นวิธีที่นับกันแพร่หลายและสะดวก ทางราชการก็ใช้วิธีนับอย่างนี้

ทางสุริยคติ

นับวัน

๑. วันอาทิตย์

๒. วันจันทร์
 ๓. วันอังคาร
 ๔. วันพุธ
 ๕. วันพฤหัสบดี
 ๖. วันศุกร์
 ๗. วันเสาร์

เมื่อครบ ๗ วัน^{นี้} เรียกว่า ๑ สัปดาห์

นับเดือน

๑. เดือน	มกราคม	มี ๓๑ วัน
๒. "	กุมภาพันธ์	" ๒๘ หรือ ๒๙ วัน
๓. "	มีนาคม	" ๓๑ วัน
๔. "	เมษายน	" ๓๐ "
๕. "	พฤษภาคม	" ๓๑ "
๖. "	มิถุนายน	" ๓๐ "
๗. "	กรกฎาคม	" ๓๑ "
๘. "	สิงหาคม	" ๓๑ "
๙. "	กันยายน	" ๓๐ "
๑๐. "	ตุลาคม	" ๓๑ "
๑๑. "	พฤศจิกายน	" ๓๐ "
๑๒. "	ธันวาคม	" ๓๑ "

การนับเดือน เริ่มตั้งแต่เดือน ๑ มกราคม จนถึงเดือน ๑๒ ธันวาคม รวมวันได้ ๓๖๕ วัน หรือ ๓๖๖ วัน แตกเปลี่ยนใหม่ เร็วเกินไป

หมายเหตุ การนับเดือน มกราคม เป็นเดือนแรกของปี
ทางราชการ ได้เริ่มนับเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ พอถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ.
๒๔๗๓ ธันวาคม ๓ มกราคม ก็เริ่มเปลี่ยนศักราชใหม่ เป็น พ.ศ. ๒๔๗๔
ดังแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

เดือนที่ลงท้ายด้วยคำว่า “คม” มี ๓๓ วัน ลงท้ายด้วยคำว่า
“ยน” มี ๓๐ วัน เดือนกุมภาพันธ์ มี ๒๘ วัน แต่เมื่อครบ ๔ ปีแล้ว
กุมภาพันธ์จะมีวันมากกว่าวันหนึ่งเป็น ๒๙ วัน เป็นเช่นนี้เรื่อยไป บทเดือน
กุมภาพันธ์มี ๒๘ วัน เรียกว่าอธิกมาส

ทางจันทรคติ

การนับทางจันทรคติ คือตามทางเดินของดวงจันทร์ ถือเอา
เดือนเสี้ยวเดือนมืดเป็นเกณฑ์ วันแรกที่ดวงจันทร์เริ่มสว่าง นับเป็น
“ข้างขึ้น” วันแรกที่ดวงจันทร์เริ่มมืด นับเป็น “ข้างแรม”

ข้างขึ้น

ขึ้น ๑ ค่ำ ๒ ค่ำ ๓ ค่ำ ๔ ค่ำ ๕ ค่ำ
๖ ค่ำ ๗ ค่ำ ๘ ค่ำ ๙ ค่ำ ๑๐ ค่ำ
๑๑ ค่ำ ๑๒ ค่ำ ๑๓ ค่ำ ๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำ

(ขึ้น ๑๕ ค่ำ ดวงจันทร์สว่างเต็มดวง เรียกว่า วันเพ็ญ)

ข้างแรม

แรม ๑ ค่ำ ๒ ค่ำ ๓ ค่ำ ๔ ค่ำ ๕ ค่ำ
๖ ค่ำ ๗ ค่ำ ๘ ค่ำ ๙ ค่ำ ๑๐ ค่ำ
๑๑ ค่ำ ๑๒ ค่ำ ๑๓ ค่ำ ๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำ

(แรม ๑๕ ค่ำ ดวงจันทร์หมดคัมภีร์ดวง)

(ขึ้น ๑ ค่ำ นับเป็นวันต้นของเดือนแรม ๑๕ คำนับเป็นวันต้นเดือน)

นับวัน

แรม ขึ้น ๑ ค่ำ ไปจนถึง ขึ้น ๑๕ ค่ำ

แรม ๑ ค่ำ ไปจนถึง แรม ๑๕ ค่ำ

แต่แรมต้นขึ้น ๑ ค่ำใหม่

ข้างขึ้น ๑๕ วัน ข้างแรม ๑๕ วัน รวมเป็น ๓๐ วัน ยิ่งมีการ

เรียก เดือน คี่ เดือน คู่ อีก

เดือนคี่ คือ เดือน ๒ (ยี่) เดือน ๔ เดือน ๖ เดือน ๘ เดือน ๑๐

เดือน ๑๒

นับวันแรม ๑๕ ค่ำ เป็นวันต้นเดือน เรียกว่า “เดือนถ้วน”

เดือนคู่ คือ เดือน ๓ (อ้าย) เดือน ๕ เดือน ๗ เดือน ๙

เดือน ๑๑

นับวันแรม ๑๔ ค่ำ เป็นวันต้นเดือน เดือนคี่ ๒๙ วัน เรียกว่า

“เดือนขาด”

นับเดือน

การนับเดือน ทางจันทรคติ ตั้งต้นจากเดือนอ้าย (เดือน ๑)

ถือว่า แรม ๑ ค่ำ เดือนอ้ายเป็นวันขึ้นต้นของไทย เรานับตาม

ลำดับดังนี้ :-

เดือน อ้าย (๑)

เดือน ยี่ (๒)

เดือน ๓
เดือน ๔
เดือน ๕
เดือน ๖
เดือน ๗
เดือน ๘
เดือน ๙
เดือน ๑๐
เดือน ๑๑
เดือน ๑๒

แบบ

การแบบ ทางจันทคติ มหรือเรียกประจำ โดยมรูปสัตว์เป็น
เครื่องหมาย ดังนี้:-

๑	บข	บข	บข	บข
๑	บข	บข	บข	บข
๒	บข	บข	บข	บข
๓	บข	บข	บข	บข
๔	บข	บข	บข	บข
๕	บข	บข	บข	บข
๖	บข	บข	บข	บข
๗	บข	บข	บข	บข
๘	บข	บข	บข	บข

๘๘	๘	๘	๘	๘
บท	๘	บวอก	เป็นรูป	ถึง
๘๙	๙	๘	๘	๘
๘๙	๙	บระกา	๘	โก
๙๐	๑๐	๘	๘	๘
๙๐	๑๐	บจือ	๘	หมา
๙๑	๑๑	๘	๘	๘
๙๑	๑๑	บกถ	๘	หม

การนับขึ้นต้นนับใหม่

ไทยแคโบราณ ถัดเดือนฮ้าย แรม ๓ ค่ำ เป็นวันขึ้นต้นนับใหม่
ต่อมาในรัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้กำหนดการขึ้นต้นนับใหม่
ตามแบบอย่างของพราหมณ์อินเดีย ถัดเอาวันขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๕
ทางสุริยคติ ถัดเอาวันท ๓ เมษายน เป็นวันขึ้นต้นนับใหม่ รัฐบาลเห็น
ว่าไม่เหมาะสม จึงประกาศเปลี่ยนแปลงใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๓ ให้
กำหนดเอาวันท ๓ มกราคม เป็นวันขึ้นต้นนับใหม่ เพื่อเป็นการเห็นเข้าหา
ประเพณีเดิมของไทย ฉะนั้น ถัดของถัดเอา เดือนฮ้ายแรม ๓ ค่ำ เป็น
วันขึ้นต้นนับใหม่ทางจันทรคติเช่นเคยฉะนี้

คำถาม

๑. การนับ วัน เดือน ปี ของไทย มีการนับกันอย่าง อย่างไร
ไหนดั้ง และหมายความอย่างไร
๒. เดือนทางสุริยคติ มีกี่เดือน เดือนอะไรบ้าง จึงเขียนชื่อ
มาให้ครบ
๓. บอชกมาส์ หมายความว่าอย่างไร
๔. จึงเขียนเดือนใด เดือนใด มาให้ดู
๕. จึงเขียนชื่อทางจันทรคติ ให้ครบทั้ง ๑๒ ปี

บทที่ ๓

หน้าที่ และตำแหน่งของหัวหน้า

คำว่า “หัวหน้า” หมายความว่า ผู้ออกหน้า นายงาน หรือ
ผู้เป็นใหญ่ในหมู่หนึ่งๆ แม้แต่สัตว์ออกหากินเป็นหมู่เป็นพวก ย่อม
ต้องมีผู้นำหมู่คณะหรือบังคับบัญชาอันตรายต่าง ๆ ที่จะเกิดแก่หมู่คณะ
มนุษย์เป็นผู้เจริญทั้งความคิด และความเป็นอยู่ ย่อมต้องมีหัวหน้า
ปกครองดูแลหมู่คณะทั้งจำนวนน้อย เช่น หัวหน้าครอบครัว จากหมู่
คณะทั้งจำนวนคนมาก เช่น หัวหน้าประเทศชาติ เป็นต้น การปกครอง
บ้านเมือง ซึ่งมีคนมากมาย จำเป็นต้องแบ่งเป็นชั้น ๆ ตั้งแต่หมู่คน
จำนวนน้อย และมากจนเป็นลำดับ เช่น ตั้งแต่ หมู่บ้าน ตำบล
อำเภอ และจังหวัด

หมู่บ้าน

การที่คนเรายูบรวมกันมาก ๆ ทำมาหากินในท้องถิ่นเดียวกัน ย่อม
ต้องมีหัวหน้าหมู่ ปกครองดูแลให้ความสุข ความสงบเรียบร้อย
จึงมีการจัดตั้งตำแหน่งหัวหน้าชนในหมู่บ้าน เรียกว่า “ผู้ใหญ่บ้าน”
การจัดหมู่บ้าน ตามกฎหมายปกครองท้องถิ่น กำหนดว่า บ้านหลาย
บ้านอยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน ซึ่งควรอยู่ในความปกครองอันเดียวกัน ถ้าจัด
เป็นหมู่บ้านเพื่อความสะดวกแก่การปกครอง ผู้ที่ได้รับตำแหน่งหน้าที่
เป็นผู้ใหญ่บ้านต้องมีคุณสมบัติตามกฎหมายบัญญัติไว้ เช่น เป็น
คนไทย อายุพอสมควรไม่เป็นคนทุพพลภาพ มีความรู้อ่านออกเขียน
ได้ และมีถิ่นที่อยู่ประจำในหมู่บ้านนั้นนาน ๆ ฯลฯ

ผู้ใหญ่บ้าน เป็นหัวหน้าของราษฎรในหมู่บ้านของตน มีอำนาจ
และหน้าที่ในทางปกครอง และรักษาความสงบเรียบร้อย ภายใน
ละแวกบ้านนั้น ๆ

ยังมีหน้าที่อื่น ๆ อีกที่เกี่ยวกับกฎหมายและบ้านเมือง ซึ่งผู้ใหญ่
บ้านจะต้องปฏิบัติ เช่น เมื่อเกิดเหตุจลาจล ฆ่ากันตาย หรือเหตุร้าย
อย่างใดอย่างหนึ่ง อาจเรียกกักบ้านมาช่วยได้ เป็นต้นว่าต่อสู้กับ
โจรผู้ร้าย ติดตามจับผู้ร้าย หรือเมื่อต้องการจะทำการอบรมสั่งสอน
ขงเจ้าชู้ราชการแก่ราษฎร โดยการเรียกมาประชุมเป็นครั้งคราว ก็ทำ
ได้ หน้าที่อย่างอื่น เช่น บำรุงส่งเสริมการอาชีพของราษฎร การ
จัดการบ่อนกบ โรคติดต่อหรือโรคระบาดที่เกิดขึ้น หรือจะเกิดในหมู่บ้าน
เพื่อมิให้ลุกลามต่อไปในที่อื่น หน้าที่ในทางอาญา เมื่อปรากฏว่า
คนใดในหมู่บ้านกระทำความผิดกฎหมาย ก็มีอำนาจที่จะจับผู้ผิดได้ แล้ว
รับนำส่งหัวหน้าตำบล คือ กำนัน ต่อไป

ตำบล

หมู่บ้านหลายหมู่บ้าน เมื่อรวมกันราว ๒๐ หมู่บ้านก็จัดเป็น
ตำบลตามหลักเกณฑ์แสดงไว้เป็นสำคัญ ตำบลหนึ่ง ๆ มีคณะกรรมการ
ตำบลประกอบด้วยกำนันท้องที่ แพทย์ประจำตำบล ครูประจำตำบล
โตคนหนึ่งกับราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิในตำบลนั้น กำนันผู้เป็นหัวหน้าตำบล
มีหน้าที่ตรวจตรารักษาความสงบเรียบร้อย แนะนำตักเตือนให้ราษฎร
ประพฤติตนดี บอกรับภาษีเงินตรา ยามเกิดทุกข์ร้อนของราษฎร หรือ
เหตุการณ์แปลกประหลาดเกิดขึ้นในตำบล กำนันจะต้องรับรายงานต่อ

กรมการอำเภอให้ทราบ การติดตามคนร้ายที่เกิดขึ้นในตำบล ท่านก็มี
 หน้าที่เรียกผู้ใหญ่บ้านและลูกบ้านในตำบลออกช่วยจับ หรือต่อสู้ติดตาม
 คนร้ายได้ ท่านก็ต้องตรวจตราจัดการรักษาสิ่ง ซึ่งเป็นสาธารณประ-
 โยชน์ อันอยู่ในตำบลนั้น เช่น สระน้ำ ศาลาศักดิ์ ท้องทุ่งปลูกข้าว
 เป็นต้น

อำเภอ

ท้องที่หลายตำบล อันสมควรอยู่ในความปกครองอันเดียวกัน
 จัดเป็นอำเภอ มีทนายอำเภอซึ่งตั้งอยู่ในที่จะทำการปกครองราษฎร
 ในอำเภอหนึ่งได้สะดวก อำเภอหนึ่ง ๆ มีคณะกรรมการอำเภอ มีนาย
 อำเภอเป็นหัวหน้าปกครองทั่วไปในอำเภอ มีปลัดอำเภอเป็นผู้ช่วยและ
 มีเจ้าหน้าที่แผนกการงานอื่น ๆ อีกตามสมควร

อำนาจและหน้าที่ของนายอำเภอ คือตรวจตราดูแล จัดการ
 ปกครองตำบลและหมู่บ้าน เป็นที่ป็นตาของรัฐบาล เขาใจได้ตรวจตรา
 สืบสวนความทุกข์สุขของราษฎร และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในท้องที่
 ของตน

คณะกรรมการอำเภอ ยังมีหน้าที่ของกันตรัยของ ราษฎร
 และรักษาความสงบเรียบร้อยในท้องถิ่น มีอำนาจจับกุมผู้ต้องหาในเมื่อ
 มีคดีเกิดขึ้น มีอภินิหารมีให้ระบดแพร่หลายไปในชุมชน ตรวจ
 ตราดูแลการสาธารณสุข บำรุงการทำนา การค้าขาย การค้าไม้ และ
 ทางไปมาติดต่อถึงกัน บำรุงการศึกษา เช่นช่วยแนะนำและจัดการ ให้มี
 สถานศึกษาโรงเรียนให้พอแก่จำนวนเด็กในอำเภอของตน ฯลฯ เป็นต้น

ย้ายถิ่นพเนจรประคองสมาชิกในครอบครัว ลูกหลานค่อย ๆ มา ก่อตั้งเป็น
 ผู้สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษในเครือเดียวกัน อาศัยอยู่ในพื้นดินเดียวก
 กัน ภาษาที่ใช้พูดก็เหมือนกัน นับถือศาสนาหรือศาสนา มีขนบธรรมเนียม
 เช่นเดียวกัน

มนุษย์เมื่อรวมกันอยู่ มากเข้าก็ย่อมมี การปกครองไม่ว่าจะเริ่มแต่
 ครอบครัว หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ เมือง จนกระทั่งถึงประเทศ โดย
 เฉพาะครอบครัวย่อมมีผู้ใหญ่ในครอบครัว เป็นหัวหน้าปกครองบังคับ
 บัญชา หมู่บ้านก็มีผู้ใหญ่มาก ตำบลก็มีกำนันปกครองดูแล จังหวัด
 ก็มีผู้ว่าราชการจังหวัด และคณะกรรมการจังหวัดปกครอง ตลอดจน
 ประเทศชาติก็มีบุคคล จะเป็นบุคคลคนเดียว เช่นพระมหากษัตริย์ หรือ
 คณะบุคคล เช่นคณะรัฐบาล ทำหน้าที่ปกครองดูแลแต่ทางเดียว

การที่มนุษย์ยอมให้หัวหน้าปกครองเช่นนี้ ก็เพราะต้องการ
 ความสงบเรียบร้อย ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง หรือถือความว่าความอื่น ๆ
 ถ้าหากเกิดเรื่องเช่นนั้น ก็ต้องการมีผู้ให้ความยุติธรรม และโดย
 เฉพาะต้องการความดีซึ่งสมบูรณ์ หากหมู่ใดคณะใด ไม่มีการปกครอง
 ที่เป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม ความสงบสุขก็จะมิได้ หมู่คณะนั้น
 ย่อมต้องเดือดร้อน ไม่สามารถจะรวมรวมเป็นประเทศชาติขึ้นได้

หลักการปกครองของมนุษย์ชาติดั้งเดิมต้องอาศัยความ พร้อมเพรียง
 ในหมู่คณะ ความยุติธรรมเป็นใหญ่ ซึ่งหัวหน้าปกครองเห็นว่า เป็น
 วัตรปฏิบัติให้ความเป็นธรรมแก่หมู่ชนที่อยู่ในความปกครองของตน ทั้งนี้

ก็โดยอาศัยระเบียบแบบแผน จารีตประเพณี และหลักการในคำสอนเป็น
หลักในการปกครอง

กรณีเหตุ และความจำเป็นที่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกัน เป็นหมู่คณะ
ประเทศชาติ ก็เนื่องจากการเกื้อหนุนอาศัยซึ่งกันและกัน เกี่ยวกับความ
เป็นอยู่ การอาชีพ การป้องกันภัยตลอดจนสันติสุขร่วมกันนั่นเอง

คำถาม

๑. ทำไมมนุษย์จึงมีความจำเป็นต้องอยู่ร่วมกัน
๒. ชาติเปรียบเหมือนอะไร
๓. ทำไมเราจึงต้องมีหัวหน้าปกครอง
๔. คนชาติเดียวกันมีอะไรเหมือนกันบ้าง
๕. หลักการปกครองของมนุษย์ต้องอาศัยอะไรเป็นใหญ่

บทที่ ๕

ประวัติตั้งเขตของที่ตั้ง โรงเรียน

โรงเรียนแต่ละโรงเรียน ย่อมตั้งอยู่ในท้องที่ต่าง ๆ กัน เช่น ต่างหมู่บ้าน
ต่างตำบล ต่างอำเภอ หรือต่างจังหวัด การรู้ประวัติตั้งเขตของ
ที่ตั้งโรงเรียนก็คือ รู้ประวัติหรือตำนานของท้องถิ่นนั้น ๆ นั่นเอง การรู้
ประวัติหรือตำนาน นักเรียนจะทราบได้ โดยได้ถามจากท่านผู้ใหญ่ผู้
อาวุโส อยู่ในท้องถิ่นมานาน หรือจากการค้นคว้าหาเหตุประวัติ

เรื่องราวจากเหตุการณ์สำคัญหรือจังหวัดซึ่งเขารวบรวมไว้ ซึ่งควรค้นคว้า
มคังน

๓. มีตำนาน หรือประวัติมาอย่างไร.....

๔. คงมี เมื่อไร.....

๕. มีโบราณสถานหรือโบราณวัตถุ ที่ไหน อะไรบ้าง.....

๖. ประเด็นอื่นๆ ของปฐมนิเทศที่สำคัญนั้นๆ มีอะไรบ้าง.....

คำถาม

๑. โรงเรียนที่นักเรียนกำลังเรียนอยู่นั้น อยู่ตำบลอะไร

๒. ตำบลที่อยู่นั้นเคยมีชื่อเสียง ทางประวัติศาสตร์ อย่างไรมาบ้าง
หรือไม่

๓. มีโบราณสถาน หรือโบราณวัตถุอะไร อยู่ที่ไหน ?

๔. โบราณสถาน หรือ โบราณวัตถุเหล่านั้น สำคัญอย่างไร ?

๕. ทางบ้านเมือง ได้จัดการบำรุงท้องถิ่นทางโรงเรียนอย่างไร
บ้าง ?

จังหวัด

หลายอำเภอรวมกันเป็นจังหวัด มีหัวหน้าแผนกส่วนราชการของ
แต่ละกระทรวง ทบวงกรมออกไปประจำ เรียกว่าคณะกรรมการจังหวัด
ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน คณะกรรมการจังหวัดต้องรับผิดชอบ
ร่วมกันในราชการภายในจังหวัดนั้น อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ
จังหวัด คือ ต้องดำเนินงานตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผน และ
ตามคำสั่งของผู้ว่าราชการภาค

จังหวัดทั้งหมดในประเทศไทย มี ๗๓ จังหวัด แบ่งการปกครอง
ออกเป็น ๘ ภาค ซึ่งควรจะทราบไว้ดังนี้

ภาคที่ ๑ มี ๓๐ จังหวัด คือ พระนคร - ชลบุรี (ขึ้นแก่ส่วนกลาง)
พระนครศรีอยุธยา (ตั้งภาค) ตพบุรี ชัยนาท สิงห์บุรี
อ่างทอง สุพรรณบุรี ปทุมธานี นนทบุรี

ภาคที่ ๒ มี ๘ จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา (ทองภาค) นครนายก
ปราจีนบุรี ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด สมุทรปราการ

ภาคที่ ๓ ม. ๖ จังหวัด คือ นครราชสีมา (๕๕ ภาค) ชัยภูมิ
บรรณีย์ ดิเรกพร ศิวะเกษ อบตราชาน

ภาคที่ ๔ มี ๘ จังหวัด คือ อุตรดิตถ์ (๕๕) เดช ช่างนคร
หนองคาย นครพนม ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด
กาฬสินธุ์

ภาคที่ ๕ มี ๔ จังหวัด คือ ลำปาง (ที่ตั้งภาค) แม่ฮ่องสอน
เชียงใหม่ เชียงใหม่ น่าน ลำพูนแพร่ อุตรดิตถ์

- ภาคที่ ๖ มี ๘ จังหวัด คือ พินธุโลก (ที่ตั้งภาค) สุโขทัย ตาก
พิจิตร กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ อุทัยธานี
- ภาคที่ ๗ มี ๘ จังหวัด คือ นครปฐม (ที่ตั้งภาค) ราชบุรี กาญจนบุรี
สุพรรณบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม
สมุทรสาคร
- ภาคที่ ๘ มี ๗ จังหวัด คือ นครศรีธรรมราช (ที่ตั้งภาค) ชุมพร
สุราษฎร์ธานี กระบี่ ภูเก็ต พังงา ภูเก็ต
- ภาคที่ ๙ มี ๗ จังหวัด คือ สงขลา (ที่ตั้งภาค) ตรัง พัทลุง สตูล
ปัตตานี ยะลา นราธิวาส

คำถาม

๑. คำว่า หัวหน้า หมายความว่าอะไร
๒. ที่บ้านนักเรียนมีใครเป็นหัวหน้าครอบครัว
๓. หัวหน้าของหมู่บ้าน เรียกว่าอะไร มีหน้าที่อะไรบ้าง
๔. หัวหน้าตำบล เรียกว่าอะไร มีหน้าที่อะไรบ้าง
๕. ถ้าเอากับจังหวัดต่างกันอย่างไร ใครเป็นหัวหน้าอำเภอ
๖. เราเรียกหัวหน้าจังหวัดว่าอะไร จังหวัดทั้งหมดในประเทศไทย มีกี่จังหวัด แบ่งเป็นภาค

บทที่ ๔

ความจำเป็นที่มนุษย์จะต้องอยู่รวมกัน

หลักแห่งความสัมพันธ์ของมนุษย์ ก่อนที่จะรวมกันเป็นประเทศ หรือชาติหนึ่ง เริ่มมาแต่ครอบครัวก่อน ครอบครัวหนึ่งๆ ย่อมมี พ่อ แม่ ลูก หลาน ฯลฯ เป็นอย่างน้อย และความจำเป็นซึ่งต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ระหว่างครอบครัวหนึ่งต่อกับครอบครัวหนึ่ง เช่น มีการรวมกันทำมาหากิน รวมกันต่อสู้ภัยอันตราย และรวมกันตั้งถิ่นฐานต่อไปคงทำมาหากินในทำเลใหม่ที่ดีกว่าเดิมกว่า และเมื่อมนุษย์หลายครอบครัว มารวมกันตั้งถิ่นฐานทำมาหากินจำนวนมากขึ้น ความจำเป็นระหว่าง ครอบครัวที่จะเกี่ยวข้องกันก็มากขึ้นเป็นลำดับ คนในครอบครัวหนึ่งไป แ่่งงานกับคนในอีกครอบครัวหนึ่ง เกิดลูกเกิดหลานเกี่ยวโยงกัน ใน วงศ์าคณาญาติกว้างขวางขึ้น ตั้งนบบรรดาครอบครัวก็ขยายออกไป เมื่อ หลายๆ ครอบครัวรวมกันอยู่มากๆ เข้า ก็เพิ่มจำนวนผู้คน จากหมู่บ้าน เด็ก เป็นหมู่บ้านใหญ่ เมื่อเป็นเวลาดหลายชั่วอายุคน ลูกหลานที่เกิดขึ้นๆ มา ก็เพิ่มความสัมพันธ์กันมากขึ้นเป็นลำดับ ภาษาที่ใช้พูดเข้าใจกัน เป็นภาษาเดียวกัน มีขนบธรรมเนียมเหมือนกัน มีความคิดและมโนสั ใจคล้ายคลึงกัน และบางทีก็รู้จักกันนับถือ ถิ่นหรือศาสนาเดียวกัน หมู่คณะของมนุษย์ที่รวมกันและมีความเป็นอันหนึ่ง เราเรียก ว่า “ชาติ”

ชาติเหมือนครอบครัวใหญ่ มนุษย์ที่อยู่รวมเป็นชาติเดียว ย่อมมี

บทที่ ๖

ประวัติบุคคลสำคัญ

๑. พระสุริโยทัย

เมื่อสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงปกครองแผ่นดินใหม่ ๆ นั้น พระเจ้าหงสาวดี องค์สมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ ได้ทรงเสด็จมาเยือนเมืองไทย เมื่อครั้งเสด็จเยือนพระเจ้านครราชสีมา ก็น่าจะเกิดการจลาจลแย่งชิงราชสมบัติกัน จึงฉวยโอกาสยกกองทัพเข้ามาในพระเมืองนครราชสีมา หมายถึงเอากรุงศรีอยุธยา แต่ครั้งแรกยกไพร่พลมาจำนวนน้อย เห็นว่าไทยยังกันพระนครแข็งแรง จึงเพียงแต่มาแต่เห็นถ้ำน้ำเย็นของแต่ปราสาทราชมนเทียรแล้วถอยไป

ครั้น พ.ศ. ๒๐๑๓ พระเจ้าหงสาวดีคิดมาทราบศรีอยุธยาอีกครั้งหนึ่ง จึงเกณฑ์ไพร่พลมากมาย ยกมาทางด่านพระเจดีย์สามองค์ ผ่านเมืองกาญจนบุรี มาตั้งค่ายหลวงอยู่ ณ ตำบลกุ่มทอง ห่างจากกรุงมากนัก

ฝ่ายสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ทรงทราบข่าวว่าพ่ายกมั่วหตมา มากมายก็เตรียมมโหรีกันพระนคร และเสด็จยกกองทัพหลวงออกไปเพื่อหวังจะศึกด้างข้าศึก กองทัพยกไป พระสุริโยทัยผู้เป็นพระอัครมเหสี แด่พระองค์เป็นชายอย่างพระมหาอุปราช พร้อมด้วยพระราเมศวร และ พระมหินทร พระราชโอรสต้องพระองค์ ได้ทรงช้าง

เกิดตามไปด้วย กองทัพทั้งสองประจัน ณ กำแพงกรุงของ ต่างก็
เข้าประจันกันแห่ง แยกยุทธชิงบน ระ คม จันผืน พุ่ง กระทบ ไป ทิ้ง อากาศ
ไพร่พลทั้งสองฝ่ายล้มตายกลาดเกลื่อนท้องทุ่งเป็นอันมาก ข้างทรงของ
สมเด็จพระมหาจักรพรรดิได้เข้าชนกับช้างพระเจ้าแปร กอง หน้าพระเจ้าหง-
สาวดีเมื่อยช้าง ของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิเสียทำให้ หลงซัดก็ เอาไว้ไม่อยู่
พระเจ้าแปรก็ได้ช้างขับไล่ตามมา พระสุริโยทัยเห็นพระราชดำริจะเป็น
อันตราย ด้วยพระศกัญญภาพ ก็ขับช้างสัดออกรบช้างซัดก็ได้
แต่ช้างพระเจ้าแปรได้ต่าง แบนช้างพระสุริโยทัยเสียเหงนหางย พระเจ้า
แปรได้ท้าวพัน ด้วยพระแสง ของอาวุธ พระสุริโยทัยสิ้น พระชนม์ชมอยู่กับ
คอช้าง พระราชโอรสทั้งสองพระองค์เข้าช่วยพระราชมารดาไม่ทัน ได้
แต่กันพระศพไว้มิให้พม่าแย่งเอาไปและพากลับเข้าเมือง

สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ทรงพันอันตรายกับเจ้าพระนครแล้ว
ให้บอกกันเมืองอย่างแข็งแรง พม่าไม่สามารรถจะตีกรุงศรีอยุธยาได้ตาม
ความประสงค์ จึงยกกองทัพกลับบ้านเมืองของตน

พระสุริโยทัยเป็นเยี่ยงอย่างของสตรีทกล้าหาญ ซึ่งเราเรียกกันว่า
วีรสตรี พระองค์ผู้สละพระชนม์เพื่อช่วยพระราชสามีไว้ และมีให้ไทย
ต้องเสียพระเจ้าแผ่นดินไป แม้พระองค์จะสละชีพไปนานแล้วก็ตาม แต่ชื่อ
เสียงยังคงอยู่ จนกระทั่งทุกวันนี้.

๒. พระนเรศวร

พระนเรศวร เรียกพระนามเต็มว่า สมเด็จพระนเรศวรมหาราชพระเจ้าแผ่นดินสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีพระองค์หนึ่ง เมื่อพมามาตั้งเมืองหลวงของไทยได้เป็นครั้งแรก พ.ศ. ๒๑๓๒ แล้ว ก็ตั้งสมเด็จพระมหาธรรมราชาปกครองแผ่นดินต่อมาในฐานะเป็นเมืองขึ้นของพม่า พระเจ้าแผ่นดินพระองค์นั้น พระราชโอรส ๒ พระองค์ คือ พระนเรศวรกับพระเอกาทศรถ พระราชโอรสทั้งสองพระองค์นั้นเก่งกล้าสามารถมาตั้งแต่พระชนมายุยังน้อยๆ พระนเรศวรนั้นเคยไปอยู่ในเมืองหงสาวดีตั้งแต่เด็ก เห็นและรู้นิสัยใจคอของพม่าดี เนื่องจากต้องห่างพระราชบิดาไปอยู่ในหมู่ผู้อื่นตามดำฟังเสียนาน จึงมีความอดทนเข้มแข็งเคียดแค้นและกล้าหาญ ครั้นเมื่อพระมหาธรรมราชาได้ครองราชสมบัติแล้ว จึงขอพระนเรศวรกลับมาเมืองไทยเพื่อช่วยราชการ พระนเรศวรได้ขึ้นไปครองเมืองพิษณุโลก ขณะนั้นมีพระชนมเพียง ๑๖ ปีเท่านั้น แต่เก่งจนเกินตัว ได้ออกรบทัพจับศึกมขยชนะหลายคราว ครึ่งหนึ่งทางเมืองพม่าเกิดศึก พระเจ้าหงสาวดี ผู้มีพระนามว่า นันทบุเรง ได้เกณฑ์ทัพเมืองต่างๆ ไปช่วยพระนเรศวรอาสาพระราชบิดาคุมทัพไปเอง พม่าเห็นว่า พระนเรศวรกล้าในการรบนัก จะเอาไว้ไม่ได้ ถัดจะทำให้ไทยเข้มแข็งเมืองภายหลัง จึงคิดร้ายจะกำจัดเสีย แต่พระนเรศวรรู้พระองค์เสียก่อน เห็นว่าพม่าไม่ซื่อสัตย์ต่อไทย จึงเลยประกาศอิสรภาพเสียที่เมืองแครง ไม่ยอมเป็นเมืองขึ้นอีกต่อไป

ตั้งแต่ยกกรุงศรีอยุธยาจนกระทั่งพระนเรศวรประกาศเป็นเอกราชัน
ไทยต้องตกอยู่ใต้อานาพม่าถึง ๓๕ ปี และตอนไปก็เกิดศึกใหญ่กับพม่า
อีกหลายคราว ไทยนี้ยัยชนะอยู่เรื่อย ๆ พม่าทำอะไรไม่ได้เลย

ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๑๓๓ สมเด็จพระมหาธรรมราชาสวรรคต
(ตาย) พระนเรศวรได้ครองราชสมบัติสืบต่อไป ทางพม่าพอรู้ข่าวว่า
ผลัดเปลี่ยนพระเจ้าแผ่นดินใหม่ เข้าใจว่าบ้านเมืองคงยุ่งเหยิง เกิดการ
จลาจลแย่งราชสมบัติกัน คิดจะเอารัษฎะให้ได้ในตอนนั้น พระเจ้า
แผ่นดินจึงรับสั่งให้พระราชโอรส เรียกว่า พระมหาอุปราช เป็น
แม่ทัพคุมกองทัพยกไปรบรบรบมาตั้งกรุงศรีอยุธยาโดยเร็ว

ฝ่ายพระนเรศวร ซึ่งเมื่อครองราชสมบัติแล้ว เรียกว่า สมเด็จพระ
นเรศวร พร้อมด้วยพระอนุชา (น้องชาย) ซึ่งมีพระนามว่า
พระเอกาทศรถ กำลังเตรียมทัพจะยกไปรบเมืองตะแคง ครั้นได้ข่าว
ว่าพม่ายกกองทัพมา ก็เปลี่ยนทางใหม่ ยกไปรบชาติที่เมืองสุพรรณ
บุรี พอทัพพระมหาอุปราชยกไปถึง ก็ปะทะกันที่ทุ่งค้ำบดหนอง
สำหรับ เกิดรบพุ่งกันดุเดือดจนระหว่างทหารไทยกับพม่า ข้างทรง
ของสมเด็จพระนเรศวรกับ สมเด็จพระเอกาทศรถ เกิดตกม้าด้วยกันทั้งคู่
ก็กักคอง จนหาญวิ่งเอาตัวไม่อยู่ เลยพ่ายบุกตะลุยเข้าไปในท่ามกกลาง
ทหารข้าศึกหมดได้แตกฉาน เมื่อญสมเด็จพระนเรศวรมองไปเห็นพระมหา
อุปราช แม่ทัพพม่า ยืนข้างอยู่โคนต้นไม้ จึงร้องทักให้กระทำการ
หัตถ์ (ชนช้าง) กันตัวต่อตัว พระมหาอุปราชรับคำทัก ได้ช้างเข้า

ทำการสู้รบอย่างเต็มที่ สมเด็จพระนเรศวรทรงพันด้วยของ้าว ถูก
พระมหาอุปราชควัดชาติส่วยแดงฟุ่บลงบนคอช้าง สมเด็จพระเอกา-
ทศรทรงพันนายทัพคนสำคัญพม่าคนหนึ่งตายลงเช่นเดียวกัน พวก
ทหารพม่าเห็นนายตายคางพากันแตกหนีกระจัดกระจาย พอดีทหารไทย
ตามมาทันก็ไล่ฆ่าฟันพม่าพ่ายแพ้ก๊อบไปจนหมดสิ้น คงแต่นมาพม่าไม่กี่ตัว
ยกกองทัพมารบกับไทยอีกเป็นเวลายาวนาน

เมืองชัยคอกพม่าแล้ว ประเทศใกล้เคียงอื่น ๆ พากันเกรงกลัว
สมเด็จพระนเรศวรมาก กองทัพไทยได้ยกไปตีเมืองพม่าเป็นการตอบ
แทนหลายคราว ตีได้เมืองทวาย เมืองตะนาวศรี ตัดออกจนกระทั่งถ้ำ-
วัดเมืองหงสาวดีของพม่าเอง พระเจ้านันทบุเรง พระเจ้าแผ่นดินพม่า
ต้องเสด็จหนีไปอยู่ทางเหนือ ถึงเมืองคองอ แล้วเลยขึ้นพระชนมเสวย
เมืองนั้น

สมเด็จพระนเรศวรได้ทรงขยายอาณาเขตของไทยให้แผ่ไพศาลกว้าง
ขวางได้เมืองเขมรและเมืองอื่น ๆ เช่น เมืองฉานช้าง เมืองเชียงใหม่
เมืองแสนหัว ทางกมาวชนคอกกรุงศรีอยุธยา เมืองมอญทงหมดตกมา
เป็นของไทย

พระองค์ทรงปกครองแผ่นดินได้ ๓๕ ปี ก็เสด็จสวรรคต ขณะ
ยกกองทัพจะไปตีพม่าที่เมืองคองอ สมเด็จพระเอกาทศรถได้ราชสมบัติ
สืบต่อมา

สมเด็จพระนเรศวร เป็น พระเจ้าแผ่นดินของไทยที่ได้รับการ ยกย่อง
ว่า เป็น “มหาวร” ซึ่งหมายความว่า “พระราชาผู้ยิ่งใหญ่” เพราะ
ความกล้าหาญ เข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว และฉลาดในการรบ แม้จะมี

ไพร่พลน้อย ก็สามารถเอาชนะกองทัพใหญ่ๆ ได้ พระนามโด่งดังจนเป็น
ที่ทราบชามเกรงแก่ศัตรู ทรงเป็นนกรับตอดพระชนมายุ เป็นพระเจ้า
แผ่นดินที่มั่นคงแก่ประเทศมากมาย เพราะทรงกษัตริย์ภาพทำให้ไทยเป็น
เอกราช ทรงขยายอาณาเขตกว้างขวางทำให้บ้านเมืองเป็นปกติแผ่นแผ่นหนา
ทุกวันนี้เรายังยกย่องบูชาในฐานะที่เป็นวีรกรรมคดียของไทยเราพระองค์หนึ่ง

๓. พันท้ายนรสิงห์

ในสมัยกลางของกรุงศรีอยุธยา มีพระเจ้าแผ่นดินพระองค์หนึ่งทรงพระนามว่า รุณทองสรศักดิ์ หรืออีกพระนามหนึ่งว่า สมเด็จพระเจ้าเสือ พระองค์ทรงชอบเสด็จประพาส (เที่ยว) ที่ต่าง ๆ มาก คราวหนึ่ง เมื่อ พ.ศ. ๒๒๔๙ ได้เสด็จประทับเรือพระที่นั่งไปทรงเบ็ด (ตกปลา) ณ ปากน้ำ เมืองสมุทรสาคร โดยผ่านไปตามคลองมหาชัย ขณะเรือไปถึงตำบลหนึ่งชื่อว่า โกลาฆา ณ นั้น นายเขยวจัดและดำรงค์ดัดเคียดมาก พันท้ายนรสิงห์ผู้มหัศจรรย์ทลายเรือพระที่นั่ง คิดเรือให้ไปตามส่วนคดของคลองนั้น ไม่ทัน ไรนเรือ (หัวเรือ) ได้ไปกระทบกับกิ่งไม้ใหญ่เข้ากึ่งหนึ่งถึงหักตกลงไปในน้ำ พันท้ายนรสิงห์เห็นดังนั้นรู้สึกตกใจมาก รีบหยุดเรือ แล้วกระโดดขึ้นไปบนฝั่ง รีบกรวามृतถึงความผิดของตนทูลให้เรือพระที่นั่งเป็นอันตราย ขอให้ลงโทษตัดศีรษะตนเสียตามระเบียบแบบแผนของบ้าน

เมื่อสมเด็จพระเจ้าเสือทรงเห็นว่าเหตุที่เกิดขึ้นนั้น เพราะผู้วิสัย
ที่จะแก้ไขนั้น เนื่องด้วยกระแสน้ำพัดแรงจัด และคลองคดเคี้ยวมาก จึง
รับสั่งอภัยโทษ แต่พันท้ายนรสิงห์ไม่ยอมรับพระกรุณา กลับเร่งให้ตัดศีรษะ
ตนเอง พระเจ้าแผ่นดินจึงดำรัสให้ฝ่ายบัณฑิตเป็นรูปแทนตัวพันท้ายนรสิงห์
และให้ตัดหัวรูปดินนพอบแทน และรับสั่งเรียกตัวพันท้ายนรสิงห์ให้กลับ
ลงเรือ พันท้ายนรสิงห์ไม่ยินยอมที่จะลงเรือ ยืนกรานที่จะให้ตัดศีรษะตน
ท้ายเดียว สมเด็จพระเจ้าเสือคร่ำครวญจนเป็นหลายครั้ง พันท้ายนรสิงห์
ก็ไม่ยินยอมอยู่หนึ่งเอง ในที่สุดจำพระทัยต้องรับสั่งให้ประหารชีวิตตาม
ประเพณี แล้วให้ทำศาลขึ้นตั้งเพียงตา แล้วเอาศีรษะพันท้ายนรสิงห์กับไขน
เรือพระที่นั่งทัก ขึ้นพลัดกรรมไว้ด้วยกันบนศาลนั้น

พันท้ายนรสิงห์เป็นแบบอย่างของ บุคคล ผู้รักษา ขนบ ประเพณี และ
ระเบียบแบบแผนของบ้านเมือง ตามด้วยทกกฎหมายบัญญัติไว้ แม้ตัวตาย
ก็ไม่เสียตายชีวิต ถอดแะจะเสียความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย ข้อเดียวของ
พันท้ายนรสิงห์ได้รับความยกย่องสรรเสริญมาก แม้ศาลที่จัดตั้งขึ้นเพื่อ
ไว้ศีรษะกับไขนเรือพระที่นั่ง ก็ได้กลายเป็นศาลเทพารักษ์ ณ ตำบลโคกขาม
ในคลองมหาชัย ปรากฏอยู่จนกระทั่งบัดนี้.

๔. ชาวบ้านบางระจัน

เมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๐ แผ่นดินพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ ก่อนที่จะเสด็จกรุงศรี
อยุธยาให้แก่พม่าทางชนบทนอกกรุง พวกพม่าท้าวตมมกรุ่นต่าง

ก็พากันแยกย้ายกันไปกวาดต้อนผู้คนและแย่งชิงทรัพย์สินสมบัติคนไทยทั่ว ๆ ไป พวกชาวบ้านต่างพากันโกรธแค้นไปตาม ๆ กัน ในเวลาพักกลางวัน แร่ของเมือง ถึงหน้^๑แห่งหนึ่ง มีตำบล ๆ หนึ่ง ชื่อว่า บ้านระจัน หรือ บางระจัน มีหัวหน้าชาวบ้านหมู่หนึ่ง มีชื่อว่า นายแท่น นายโชติ นายอิน นายเมือง นายคอก นายทองแก้ว อาจารย์ธรรมโชติ ชุนส์รัก พันเรือง นายทองเหม็น นายจัน หนวดเขียว และนายทองแสงใหญ่ พวกนี้ทูลอวยถวายพรว่า จะพาไปกวาดต้อนเขตแดนแถบทรัพย์สินสมบัติของชาวบ้านตำบลหนึ่ง พม่าหลงเชื่อติดตามไปประมาณ ๒๐ คน พอถึงที่ทางไกลพวก ก็รวมกันฆ่าตายสิ้น แล้วก็รวบรวมผู้คนได้ประมาณ ๔๐๐ คน พร้อมด้วยเสบียงอาหาร คั^๒งคายนั^๓งไว้คอยค่อ^๔พม่า ตำบลบางระจัน พม้ายกพวกมากราวไร่ก็ออกไปรบฆ่าฟันล้มตาย เน^๕เมี้ยวด้^๖หมัด แม่ทัพพม่าให้ยกเป็นกองทัพมาปราบทัพแพแพ้พวกชาวบ้านกลับไปทุกครั้งที่ ๘ คราว พวกชาวบ้านบางระจันเห็นว่าพอจะสู้ทหารพม่าได้ แต่ขาดอาวุธปืนและกระสุนดินดำ ครั้นขอมา ยังก^๗รุงศรีอยุธยา ทางในกรุงก็ไม่ยอมให้ เกรงว่าพม่าจะแย่งชิงเอาไปเป็นกำลังทางฝ่ายข้าศึก พวกบางระจันจึงจำต้องต่อสู้ด้วยความกล้าหาญ อย่างเดียว

ทางฝ่ายพม่านายทัพสำคัญคนหนึ่ง ชื่อว่า ตึก เมนมอญ เคยอยู่เมืองไทยมาช้านาน ชำนาญการรบและตั้งทางดี ได้รับอาสาแม่ทัพใหญ่พม่ามาตีค่ายบางระจันเป็นครั้งที่ ๘ ตึกใช้วิธีรบฉลาด โดยไปตั้งค่ายไว้ ไม่ยอมสู้รบกลางแจ้งอย่างเคย แล้วใช้ปืนระดมยิงไฟรพ^๘ชาวบ้านเมื่อยก

ออกมาปล้นค่าย ชาวบางระจันยกผู้คนออกมาตบครั้งแรกถูกกระสุนนัดม
ตายลงคราวละมาก ๆ ไม่สามารถจะหักเอาค่ายเข้าได้ แม้ทัพนายกอง
ผู้กล้าหาญต้องบาดเจ็บล้มตายคราวละคนสองคนจนอ่อนกำลังถึงทุกที ถึง
เห็นดังนั้นก็ให้ชุดโหมง เขาค่ายขัดค่ายไทย แล้วปลุกหอรบเอาปืนใหญ่
ระดมยิงเข้าไปในค่ายบางระจัน พอเห็นคนระดมยิงค่ายล้มตาย ก็ยกไฟ
พลเข้าหักเอาค่ายได้

การกระทำของชาวบ้านบางระจันครั้งนี้ ควรนิยมนัยของว่าเป็นผู้กล้า
หาญของไทยโดยแท้

๕. พระเจ้าตาก

พระเจ้าตากเป็นผู้ที่เดียวในเราเรียกกันว่า พระเจ้าตากสินกรุงธนบุรี
ได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินปกครองกรุงธนบุรี หลังจากกรุงศรีอยุธยาเสียแก่
พม่าแล้ว

เมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๐ ธนเรศพม่ายกมาล้อมกรุงศรีอยุธยาอยู่นาน พระ
เจ้าตากยังเป็นนายทหารไทยผู้หนึ่ง มีตำแหน่งเป็นเจ้าเมืองตาก เรียกว่า
พระยาตาก หรือพระยาตากสิน ได้ลงมายังกรุงเนื่องด้วยราชการด่วน
พม่ายกมาตีประเทศไทย พอพม่ายกมาล้อมกรุง พระยาตากเป็นผู้หนึ่ง
ที่ทำการสู้รบกับพม่าเพื่อป้องกันเมืองแข็งแรง และได้รบเลื่อนเป็นพระยา
อริยปราชญ์ แต่คนทั้งหลายยังคงเรียกพระยาตากอยู่ ธนเรศทำการต่อสู้
ทหารพม่าอยู่นาน พระยาตากได้มองเห็นความอ่อนแอของผู้บัญชาการรบ

เห็นว่าระรักษากรุงไว้ไม่ได้ จึงรวบรวมสมัครพรรคพวกได้ประมาณ ๕๐๐ คน ตักหม้าออกนอกเมืองแล้วเดินทางไปทางทิศตะวันออก ผ่าน เมืองชลบุรีไปตั้งมั่นอยู่ที่เมืองระยอง เพื่อชักชวนผู้คนไปทำการรบแก้แค้น หม้าต่อไป ครั้นทราบว่า กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าแล้ว พระยาตากก็เดินทางต่อไปถึงเมืองจันทบุรีและเมืองตราด รวบรวมผู้คน อาวุธและเสบียงอาหารไว้

ขณะที่เสียกรุงศรีอยุธยานั้น หัวเมืองใหญ่ ๆ ของไทย เมื่อทราบว่าพระเจ้าแผ่นดินสวรรคต (ตาย) แล้ว ก็พากันตั้งตัวเป็นใหญ่ไม่ยอมขึ้นกับใคร มี ๖ ชุมนด้วยกัน ชุมนหนึ่งได้แก่เจ้าพระยาพิษณุโลก คือชุมนุมที่เมืองพิษณุโลก เจ้าพระยาฝางตั้งตัวเป็นใหญ่ทั้ง ๆ ที่เป็นพระคิงชุมนุมมอญที่เมืองสงขลา เจ้านครตั้งชุมนุมมอญที่เมืองนครศรีธรรมราช เจ้าพิมายตั้งชุมนุมมอญที่เมืองพิมาย รวมทั้งชุมนุมเล็ก ซึ่งพม่าตั้งให้เป็นใหญ่รักษากรุง คอยกวาดต้อนผู้คนและทรัพย์สินมาแต่หัวเมืองที่ตามดักค่ายโพธิ์สามต้น และชุมนุมเจ้าตากตั้งอยู่ที่เมืองจันทบุรี

พระยาตากได้ประกาศตนเป็นพระเจ้าตาก เมื่อครั้งไปรวบรวมผู้คน ที่เมืองระยอง และทราบข่าวสวรรคตของพระเจ้าแผ่นดิน เมื่อไปอยู่ที่เมืองจันทบุรี ได้ผู้คนมากเห็นงามกาตั้งพอ กัยกกองทัพเรือ มีเรือ ๓๐๐ ลำ ทหารไทยจัน ๕๐๐ คน มุ่งเข้าตีกรุงศรีอยุธยา เมื่อผ่านเมืองชนบทนั้น ได้ประทะกับทหารนายทองอิน คนไทยซึ่งพม่าตั้งให้รักษากรุงไว้ จับตัวนายทองอินประหารชีวิตเสีย แล้วเขาค่ายลึกที่ตามดักโพธิ์สามต้น ลึก

นายทัพตายในทรม พม่าก็แตกหนีจากกรุงศรีอยุธยา พระเจ้าตากเห็นว่าจะได้
ตั้งกองทหารไว้สู้พม่าที่นั่นไม่ได้ เพราะกำแพงเมืองและปราสาทพระราชวัง
ชำรุดทรุดโทรมมาก จึงลงมาตั้งเมืองหลวงที่กรุงธนบุรี

เมื่อตั้งกรุงธนบุรีเป็นทประถมแล้ว ก็พยายามรวบรวมบ้านเมืองที่
แยกตงเป็นอิสระเขาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อยกได้พม่าให้พ้นอาณาเขต
บ้านเมืองได้ตั้งขึ้นกับปรามปรามกันด้วยกำลังทหาร ครั้งแรกไปรบกับ
เจ้าพมัยเมืองพมัยก่อน เมื่อได้ชัยชนะแล้ว ก็ไปรบกับเจ้าพระฝางเมือง
สวางคบุรี แต่ไม่สำเร็จ จึงได้กลับมา ตอนนั้นเจ้าพระฝางไปตั้งได้เมือง
พิษณุโลก เพราะเจ้าพระยาพิษณุโลกถึงแก่กรรม น้องชายที่ขึ้นแทนไม่
ชำนาญในการรบจึงพ่ายแพ้ พระเจ้าตากไปตั้งได้เมืองนครศรีธรรมราช
แล้วกลับมาไปรบมัยกับเจ้าพระฝางในที่สุด และสามารถรวบรวมคนไทย
เป็นอาณาจักรเดียวกันได้ พระเจ้าตากได้รบกับพม่าเพื่อยกได้ พม่าพ่ายแพ้
กลับมาไปยังบ้านเมืองของตนเป็นอันมาก เมืองต่างๆ ที่เคยขึ้นกับไทยมา
ก่อนนั้นก็กลับมาอยู่ในความปกครองของไทยตามเดิม เช่นเมืองเชียงใหม่
เมืองเวียงจันทน์ เมืองเขมร และทางทิศใต้จดตลอดแหลมมลายู

นอกจากพระเจ้าตากหรือเรียกอีกนามหนึ่งว่า พระเจ้ากรุงธนบุรี
เป็นพระเจ้าแผ่นดินที่กล้าหาญ เด็ดขาด ฉลาดในการรบแล้ว พระองค์ยังมี
ทหารเอกที่เก่งกล้าสามารถอยู่หลายคน เช่นเจ้าพระยาจักรี (ภายหลังได้
เป็นเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก) เจ้าพระยาสุรสีห์ (ภายหลังได้เป็นเจ้าพระยา

ผู้ตั้งหิษณณาธิราช) พระยาพิชัย และพระยาสงครามโลก ฯลฯ ท่าน
 เหล่านี้ไปเป็นแม่ทัพรักษามือง และไปต่างประเทศต่าง ๆ เพื่อขยายอาณาเขต
 เช่น ไปตีเมืองเวียงจันทน์ เมืองหลวงของกรุงศรีสัตนาคนหุตและได้พระแก้ว
 มรกตมาได้ ณ กรุงธนบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๒ และได้กรุงกัมพูชา เมืองหลวง
 ของเขมร ฯลฯ เป็นต้น

พระเจ้าตาก ทรงครอบครอง กรุงธนบุรีได้ ๓๕ ปี ก็ตั้งใจสงคราม
 เพื่อบ้านเมืองเกิดภาวะสงบ พระองค์คบหาเป็นอัครราชทูตของไทยพระ
 องค์หนึ่งที่ได้ทำการกู้อิสรภาพคนไทย นับเป็นองค์ที่สองจากสมเด็จพระ
 พระนเรศวร จิตวามพระคุณแก่ประเทศชาติและประชาชนชาวไทยเป็น
 อนันตมา

๖. ท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทร

เมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๗ ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
 รัชกาลที่ ๑ นั้น พระเจ้าแผ่นดินพม่า ทรงนามว่า พระเจ้าปดุง ได้กรีธา
 ทหารใหญ่แยกย้ายกันมาตีประเทศไทยหลายทาง ฝ่ายด้านตะวันออกตามฝั่ง
 ชายทะเลถนน ยะโฮร์ แม่ทัพเรือพม่าเป็นผู้คุมกองเรือเรือด่านเมืองของไทยได้
 หลายเมือง มีเมืองตะกั่วทุ่ง เมืองตะกั่วป่า และเขาคอกเมืองถลางไว้
 เมืองถลาง เวลานั้น เจ้าเมืองเพ็ญทองเกษม ทางบ้านเมืองยังมิได้
 ตั้งใครเป็นแทน ก็พอลูกเกิดศึกขึ้น เจ้าเมืองนนทบุรียกคนหนึ่ง ชื่อ จันท
 และน้องภรรยาชื่อมุกด์ หญิงทั้งสองนมเรือสำจากเจ้าเมืองคนก่อน เป็น

ผู้เดือดร้อนดาดและกล้าหาญ เมื่อพมามาดอมเมืองนั้นได้รับอาสาเป็นผู้
บังคับบัญชาของกันเมือง และจัดกำลังชายหญิงไว้เพื่อทำการต่อสู้
อย่างแข็งแรง

เมื่อพมามาทิ้ง ทหฺกเขาเมืองไม่ได้ชาวเมืองต้านทานไว้ ทงระดมยิง
ปืนถล่มพม่าตายหลายคน เมื่อตงคายไว้ ไทยก็เอาปืนยิงเขาไปในค่าย มีหน้า
ซ้ายยิงจัดผู้คนชกกรบมรณะชนก่ทำลายคราว พมามาดอมเมืองอยู่เดือนเศษ
เกิดขาดแคลนเสบียงอาหารเห็นว่าจะตเฒ่าเมืองมิได้ ประกอบได้ข่าวว่า
กองทัพหลวงกำลังยกไปช่วย ก็เกิดระดมระดม ชาวเมืองถอยลงเห็นได้ท
กียกไพร่พลเข้าโจมตี พม่าแตกหนีลงเรือกลับไปยังบ้านเมืองของตน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในกรุงเทพฯ ทรงทราบข่าวการรบของกัน
บ้านเมืองของ จันทร และ มุกต หนีลงสองคน ก็ทรงชื่นชมยินดี พระ
ราชทานความชอบตงให้จันทรเป็นท้าวเทพสตรี มุกตเป็นท้าวเป็นท้าวศรี
สุนทร และของชายคนหนึ่งมีชื่อว่า นายทองพูน มีส่วนเข้ารบด้วยอย่าง
แข็งแรง ได้รับแต่งตั้งเป็นพระยาถางถาง จาราชการเมืองถางสืบต่อไป

ท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทร เป็นเยี่ยงอย่างสตรีหมกความกล้าหาญ
ซึ่งควรแก่การยกย่องว่าเป็นวีรสตรีของไทยเรา

๗. ท้าวสุนนารี

ท้าวสุนนารีเป็นสตรีหมก ชอบเลี้ยง ในประ วัติ ศาสตร์ ว่า เป็นผู้
กล้าหาญ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด สามารถใช้กลอุบายเอาชนะระแวกศัตรู

ได้ จดความเป็นวงศ์ตระกูลของชาติที่ควรยกย่องสรรเสริญด้วยถ้อยคำหนึ่ง

เมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๘ ในรัชกาลที่ ๓ แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่ง-
เกล้าเจ้าอยู่หัว เจ้าอนุวงศ์ เมืองเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นผู้หนึ่งทไทยเรา
ตั้งให้เป็น พระเจ้าแผ่นดิน ครอบครอง แคว้นแคว้น ครั้นครั้นนั้น ทูตได้คิดคบฏ
ด้วยคิดว่าไทยเกิดวิวาทกันขึ้นกับอังกฤษ คงจะเกิดรบราฆ่าฟันกัน เป็น
โอกาสที่จะยกไพร่พลมากวาดต้อนผู้คนตามหัวเมือง จึงทำอุบายเป็นท
้วยการกองทัพมาช่วยไทย เมื่อเข้ามาเมืองใดได้ยึดเมืองนั้นเสียเลย ทำ
เช่นมาหลายเมืองจนกระทั่งถึงนครราชสีมา ซึ่งเป็นเมืองใหญ่เมือง
หนึ่งทางภาคอีสาน

เมืองนครราชสีมาเวลานั้น พระยานครราชสีมาเจ้าเมืองไม่อยู่
ได้ไปราชการขายแดนกับพระยาปลัด พระยาปลัดผู้หนึ่งมกรยาผู้หนึ่ง
ชื่อว่า โม และ ท่านผู้หญิงโม ผู้หนึ่งเองเป็นผู้ที่ช่วยชาวเมืองไว้ให้พ้น
จากความเบียดเบียนของเมืองเวียงจันทน์

เมื่อกองทัพเจ้าอนุวงศ์ยกมาถึงเมืองนครราชสีมา ก็แจ้งข่าวแก่
พระยาภักดิ์พระบุตรผู้รักษามืองแทนเวลานั้น ว่าจะขอเข้าพักไพร่พลเพื่อ
จะยกต่อไปยังกรุงเทพฯ พระยาภักดิ์พระบุตรหลงเชื่อปล่อยให้กองทัพ
เข้ามาเมือง เจ้าอนุวงศ์ จึงให้ทหารเที่ยวกวาดต้อนผู้คนและยึดเมืองไว้ และ
ให้ตั้งครอบครัวทเป็นเชลยขึ้นส่งไปยังเมืองเวียงจันทน์โดยด่วน

ในกลุ่มครอบครัวทชายและหญิงที่ถูกกวาดต้อนไปนั้น มีคน
หญิงโมด้วยคนหนึ่ง ขณะเดินทางไปกับทตามดั่งนี้

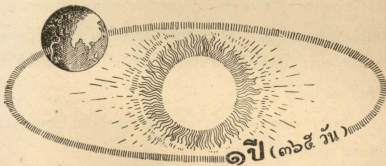
๒. พระนเรศวรทำคุณแก่ประเทศอย่างไร
 ๓. จงเล่าเรื่องของพันท้ายนรสิงห์มาให้ฟังอย่างย่อๆ
 ๔. ทำไมเราจึงยกย่องชาวบ้านบางระจันว่าเป็นผู้กล้าหาญ
 ๕. เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าเป็นครั้งที่สองแล้ว ใครเป็นผู้กู้
คืนมา
 ๖. จงเขียนข้อบุคคลสำคัญที่นักเรียนชอบที่สุดมาคนหนึ่ง และบอก
ด้วยว่า เหตุใดจึงชอบ.
-

ธรรมชาติศึกษา

บทที่ ๑

ดวงอาทิตย์

ดวงอาทิตย์ เป็นดาวดวงหนึ่งที่ถูกเป็นไฟอยู่เสมอ ไม่วินาที ตั้ง
แสงสว่างและความร้อนออกจากตัวไปทั่วทิศ อยู่ห่างไกลจากโลกถึง
๑๕๐,๐๐๐,๐๐๐ (๑๕๐ ล้าน) กิโลเมตร จึงดูเล็กเท่าลูกฟุตบอลเท่านั้น
ขนาดของมัน ที่จริง ใหญ่โตกว่าโลกถึงล้านเท่า และหมุนรอบตัวเอง
ตลอดเวลา โลกเราก็หมุนเหมือนกัน คือทั้งหมุนรอบตัวเองและรอบ
ดวงอาทิตย์ การที่มองเห็นดวงอาทิตย์ขึ้นและตกนั้น เนื่องจากการ
หมุนของโลกนั่นเอง

โลกหมุนรอบตัวเองและรอบดวงอาทิตย์

ดวงอาทิตย์ขึ้นในตอนเช้า และตกในตอนเย็นทุกวัน บางวันมอง
ไม่เห็น ก็เพราะมีเมฆหรือหมอกมาปกคลุมท้องฟ้า หรือมีฉนวนชั้นฝนตก
ถ้าวันใดอากาศปลอดโปร่งแล้ว ต้องเห็นดวงอาทิตย์เสมอ

๑. ดวงอาทิตย์ขึ้นและตกในฤดูต่าง ๆ

ประเทศไทย แบ่งออกเป็น ๓ ฤดู ตามลักษณะการหมุนเอียงของโลก ซึ่งทำให้ได้รับความร้อนไม่คงที่ การแบ่งฤดู ถือเอา สมพัอากาศเป็นเกณฑ์ คือถ้าเดือนใดมีลักษณะสมพัอากาศเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน ก็จัดเป็นฤดูหนึ่ง เฉพาะตอนกลาง และเหนือของประเทศเรามี ๓ ฤดู คือ ฤดูฝน ฤดูหนาว และฤดูร้อน แต่ภาคใต้มีเพียง ๒ ฤดู คือ ฤดูร้อน และฤดูฝน ภาคฤดูหนาว

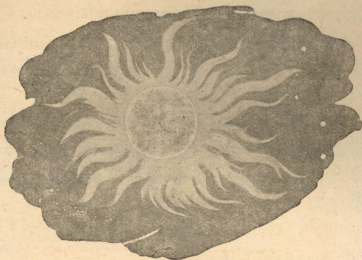
ฤดูฝน เริ่มแต่เดือนพฤษภาคม ไปจนถึงกลางเดือนพฤศจิกายน
ฤดูหนาว เริ่มแต่กลางเดือนพฤศจิกายน ไปจนถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์
ฤดูร้อน เริ่มแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ ไปจนถึงกลางเดือนพฤษภาคม

ตามปรกติ ดวงอาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันออกและตกทางทิศตะวันตกแต่ไม่ใช่เช่นนั้นเสมอไป เนื่องจากการหมุนเอียงของโลก ทำให้เกิดฤดูต่าง ๆ คนจึงไม่เห็นดวงอาทิตย์ขึ้นและตกในทิศเดิม มันเลื่อนไปบ้างพอจะกำหนดได้ดังนี้

ฤดูฝน ดวงอาทิตย์ขึ้นเฉียงไปทางทิศเหนือเล็กน้อย และตกเฉียงไปทางตะวันตกเฉียงใต้

ฤดูหนาว ดวงอาทิตย์ขึ้นเฉียงไปทางทิศใต้เล็กน้อยและตกเฉียงไปทางตะวันตกเฉียงเหนือ

ฤดูร้อน ดวงอาทิตย์ขึ้นตรงทิศตะวันออก และตกตรงทิศตะวันตก

ดวงอาทิตย์ให้ความร้อนและแสงสว่างแก่โลก

๒. ดวงอาทิตย์ให้ความร้อนและแสงสว่าง

ดวงอาทิตย์ให้ความร้อนและแสงสว่าง มนุษย์ สัตว์ และพืช
ต้องการความร้อนและแสงสว่างจากดวงอาทิตย์มากที่สุด กตางคิน
เรารู้สึกไม่สะดวกสบายเท่ากตางวัน ถ้าโลกมืดตลอดไปคนจะหา
ความสดชื่นไม่ได้เลย อากาศจะเย็นเฉียบ สิ่งมีชีวิตเกิดขึ้นอีกไม่ได้
ที่เกิดแล้วต้องตายหมด ที่เราเห็นภาพอันสวยงามทุกวันนี้ เนื่อง
จากความร้อนและแสงสว่างของดวงอาทิตย์ ทำให้ต้นไม้เจริญเติบโต
ออกงามดี ผลิดอกออกผลรวดเร็ว ทำให้เกิดลม เกิดฝน ซึ่งเป็น
คุณประโยชน์แก่มนุษย์ สัตว์ พืช มากมาย

ดวงอาทิตย์มีแสงสว่างออกไปรอบตัว เราเห็นดวงดาวยิบ ๆ เต็ม

ไปในท้องฟ้า เวลากลางคืน ดวงดาวเหล่านั้นคือโลกอื่น ๆ นั่นเอง ต่างก็
 ได้รับความร้อนและแสงสว่างจากดวงอาทิตย์ด้วยกันทั้งนั้น แต่อยู่ใกล้
 บ้างไกลบ้าง ถ้าอยู่ใกล้มากก็ร้อนจัด อยู่ห่างไกลออกไป ก็ร้อนน้อย
 จนกลายเป็นหนาวจัด ยากที่มนุษย์ สัตว์ และพืชจะเกิดขึ้นได้ โลก
 เราเห็นว่าเคราะห์ดี ที่อยู่ไม่ใกล้ไม่ไกลจนเกินไป จึงทำให้มีสิ่งมีชีวิต
 อยู่ได้อย่างสบาย แม้กระนั้น ทางขว่โลกเหนือและขว่โลกใต้ ซึ่งได้
 รับแสงสว่างจากดวงอาทิตย์ ยังหนาวจนไม่มีต้นไม้ขึ้นและไม่ค่อยมี
 มนุษย์อยู่

คำถาม

๑. ดวงอาทิตย์กับโลกต่างกันอย่างไร
๒. ประเทศไทยแบ่งเป็นกี่ฤดู มีฤดูอะไรบ้าง
๓. ฤดูฝนดวงอาทิตย์ขึ้นและตกทางทิศไหน
๔. ฤดูหนาวดวงอาทิตย์ขึ้นและตกทางทิศไหน
๕. ดวงอาทิตย์ให้อะไรแก่โลก และเป็นประโยชน์แก่มนุษย์ สัตว์
 และพืชอย่างไร

บทที่ ๒

อากาศ

อากาศมีอยู่รอบตัวเรา และปกคลุมโลกทั่วไป ประกอบด้วยก๊าซ
 หลายชนิด ที่ไม่สามารถมองเห็นได้ ก๊าซที่สำคัญได้แก่ออกซิเจน

ไนโตรเจน ออกซิเจนมีคุณลักษณะช่วยให้พืชได้ ช่วยให้มนุษย์และสัตว์ดำรงชีวิตอยู่ได้ ส่วนไนโตรเจนเพียงแต่เจือออกซิเจนให้เจือลงเพื่อให้สิ่งมีชีวิตทั้งหลายหายใจเข้าออกได้สะดวก ไม่เป็นประโยชน์แก่ร่างกายโดยตรง นอกจากก๊าซทั้งสอง ยังมีก๊าซอื่นๆ ผสมอยู่ด้วย ถ้าแยกออกได้ใน ๑๐๐ ส่วน จะเป็นออกซิเจนเกือบ ๒๑ ส่วน ไนโตรเจนเกือบ ๗๘ ส่วน นอกนั้นเป็นไอน้ำบ้าง ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์บ้าง รวมทั้งก๊าซไฮโดรเจนบ้าง และอื่นๆ อย่างละเอียดละน้อย

ลมก็คืออากาศ แต่มันเคลื่อนไหวจนเรารู้สึก บางทันทันเคลื่อนไหวเร็วเกินไป ถึงขนาดทำให้ต้นไม้ล้มได้ เราเรียกว่า พายุ

๑. อากาศกับชีวิต

สิ่งมีชีวิตเกี่ยวข้องกับอากาศมาก คนสามารถอดอาหารและน้ำได้หลายวัน แต่ถ้าไม่มีอากาศหายใจแล้ว ประเดี๋ยวก็ตาย มนุษย์และสัตว์ต้องหายใจเข้าออกตลอดเวลา แม้สัตว์ในน้ำ เช่น ปลา ก็ต้องการอากาศ ในน้ำมีอากาศเหมือนกัน แต่มันน้อยเพียงพอกับสัตว์จำพวกนี้ พืชก็หายใจเราเรียกว่าดูดอากาศ แต่การดูดอากาศของพืชแตกต่างกับคนและสัตว์ทั่วไป โดยสูดเข้าทางใบ ฉะนั้นรวมความว่า สิ่งมีชีวิตทั้งหมด ต้องการอากาศสำหรับหายใจ ถ้าปราศจากอากาศก็จะต้องพากันตายหมดสิ้น

อากาศที่มนุษย์และสัตว์ต้องการ หมายถึงอากาศบริสุทธิ์ ซึ่งเมื่อออกซิเจนและไนโตรเจนเป็นส่วนมาก และมีการถ่ายเทเคลื่อนไหวไปมาเสมอ อากาศบริสุทธิ์ไปช่วยฟอกโลหิตและเลี้ยงร่างกาย พืชต้อง

กาเวยพอก พอยเวยวงร่างกาย

การอากาศเพื่อไปปรุงกับนํ้าที่ต้มจนมาเป็นอาหารเลี้ยงตัวมัน ข้อแตกต่างระหว่าง คน สัตว์ กับพืช ในความต้องการอากาศ ก็คือ คนและสัตว์หายใจเอาออกซิเจน ในโคโรเจนเข้าไป ถ่ายเอาคาร์บอนไดออกไซด์ และในโคโรเจนออก ส่วนพืช สัตว์เอาคาร์บอนไดออกไซด์เข้าไปปรุงอาหารถ่ายออกซิเจนออกมา มีการถ่ายเทจนเวียนกันอยู่เช่นนี้ อากาศบริสุทธิ์จึงไม่หมดไปจากโลก

อากาศเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่นช่วยให้ไฟติดในการหุงต้ม ถ้าเราปิดให้ลมไปถูกไฟที่ก่อกวน มันจะดับไหมเร็วเร็ว ฉะนั้นจะเห็นว่า เวลาที่ข้อไฟ จึงมีการเป่าและพัดเพื่อให้ไฟคุกรุ่น

คำถาม

๑. เราจะรู้ได้อย่างไรว่ามีอากาศ
๒. อากาศสัมผัสด้วยก๊าซอะไรบ้าง
๓. ลมแตกต่างกับอากาศอย่างไร
๔. พืชดูดอากาศทางไหน และต้องการก๊าซชนิดไหนมาก
๕. อากาศบริสุทธิ์เป็นประโยชน์แก่มนุษย์อย่างไร

บทที่ ๓

น้ำ

น้ำ เป็นสิ่งจำเป็นแก่สิ่งมีชีวิต ไม่แตกต่างกับอากาศ มีอยู่ในพื้นโลกมากกว่าแผ่นดิน ถ้ามองดูแผนที่โลกจะเห็นว่า เมื่อแบ่งโลก

ออกเบ้น ๔ ส่วน ทเบ้นนามถ่ง ๓ ส่วน เบ้นพนดินเพียงส่วนเดียว
และส่วนเดียวเบ้นทอยของมนุษย์และพร รวมทงสัตว์เบ้นส่วนมาก

๑. แห้งนา

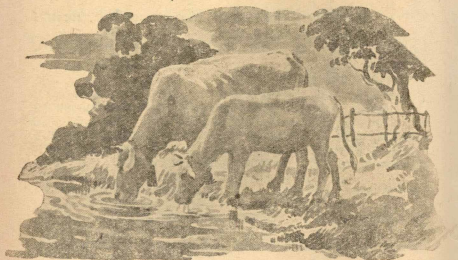
นำ มอยทวไป โนมหาสมุทร ทะเด ทะเดส่าบ แดงเม่นา
ดำคตอง หนอง บัง บือ สระ จ้าขาว ๑๑๑ คตอติโตพนดิน
สถานททมนาเหล่าน เรียกว่า แห้งนา

แห้งนา หมายถึงทอยของนาที่เกิดขึ้น โดยการหมุนเวียนของ
ธรรมชาติ เช่น ความร้อนของแสงแดดทำให้นารเหยแห้งกลายเป็น
ไอลอยขึ้นไปในอากาศ เมื่อรวมตัวเบ้นเมื่อยบนท้องฟ้า มีลักษณะ
ต่าง ๆ เช่นขาวเป็นปุยฝ้ายบ้าง รวมเบ้นก้อนราวกับภูเขาหิมะบ้าง
บางทมีสีฟ้าแผ่หนามบ้าง เมื่อดูของนาทเบ้นเมฆเพิ่มจำนวนเกาะกันเบ้น
หยดน้ำเล็ก ๆ และ ไอลอยม่นาหนักเพิ่ม ในที่สุดก็ตกลงมาเป็นฝน ไอล
ลงสู่หนองบัง เม่นา ดำคตอง จนถึงทะเลมหาสมุทรออกคยหนึ่ง
น้ำจึงวนเวียนกันอยเรียน ไมรู้จักหมดสิ้น

๒. สิ่งมีชีวิตต้องการน้ำ

นำ เบ้นของจำเป็นแก่สิ่งมีชีวิตมากที่สุด เราคมีนาทกวัน ๆ ละ
หลาย ๆ ครั้ง โดยเฉพาะฤดูแล้ง อากาศร้อนยิ่งกระหายน้ำบอย ๆ เรา
ชอบนาเพื่อชำระเหงื่อไคล และให้ร่างกายสดชื่น ชักเลือดมาใช้แล้ว
สดปรกให้สะอาด ถ้าภาชนะที่เปื้อนเปรอะ มีจานถ้วยชามและเครื่อง
ใช้ไม้สอยต่าง ๆ ทำความสะอาดบ้านเรือน รดน้ำต้นไม้เพื่อไม่ให้ใบเขียว

สัตว์ให้ตาย แม่น้ำ ถ้าคลอง ตลตจนทะเล มหาสมุทร เป็นทาง
ให้เรือเดินไปมาติดต่อค้าขาย นับว่าเป็นสายคมนาคมที่สำคัญ ตั้งแต่
สมัยโบราณจนกระทั่งปัจจุบัน

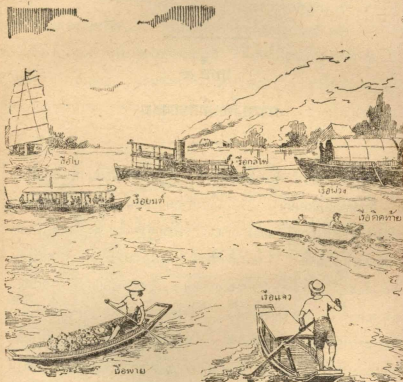

สัตว์อาศัยน้ำอาบและกิน

สัตว์ อาศัยน้ำอาบและกิน สัตว์บางชนิดอาศัยน้ำเป็นที่เพาะ
พันธุ์ เช่น กุ้ง ปลา หอย เป็นต้น
พืช ต้องการน้ำเช่นเดียวกัน รากดูดน้ำเป็นอาหาร ฤดูฝน
ต้นไม้เจริญเติบโตงอกงามดี เพราะมีน้ำมาก ฤดูร้อน ต้นไม้ล้มเหว
ใบเหี่ยวแห้ง เพราะขาดน้ำ บางต้นก็ตายเลย เวลาปลูกต้นไม้ เรา
ต้องรดน้ำบ่อยๆ ต้นไม้บางชนิดขึ้นในทะเลทรายซึ่งแห้งแล้ง แต่ไม่ตาย
เช่นต้นกระบองเพชรนั้น เพราะใบของมันเก็บน้ำไว้ได้

รวมความว่าตั้งแต่สมัยคน สัตว์ และพืช ต้องการนา

ทั้งนี้ นานับประโยชน์ทางตรงและทางอ้อม

ทะเล แม่น้ำ ลำคลอง เป็นทางคมนาคมที่สำคัญ

คำถาม

๑. แห้งน้ำ หมายถึงอะไร ได้แก่อะไรบ้าง
๒. ทำไมน้ำจึงไม่หมดไปจากโลก

๓. คนเราใช้น้ำทำประโยชน์อะไรบ้าง
๔. สัตว์ชนิดไหนบ้างที่อาศัยอยู่ในน้ำ
๕. ทำไมพืชจึงต้องการน้ำ

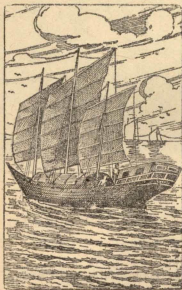
บทที่ ๔

การเปลี่ยนแปลงทิศของลม

ลม คืออากาศที่เคลื่อนไหว และมีอุณหภูมิแตกต่างกัน
 อากาศที่ตกตายเป็นลมหนาว เนื่องจากความหนาแน่นของมันไม่เท่ากัน
 ขั้วโลกอากาศใกล้ขั้วโลกเย็นกว่าที่ขั้วโลกอื่นไป ตอนไหนก็
 แสงแดดมากหรือจนจัด ก็เบากว่าอากาศที่ตกแสงแดดน้อย ตรงที่ตก
 แดดแดดเผา อากาศจะเบาตัวและลอยขึ้น อากาศก็เย็นกว่า ก็ถ่ายเท
 เข้ามาแทนที่ การถ่ายเทเช่นนี้ ทำให้เกิดลมพัด เราวัดความลม
 ก็เพราะความเย็นมากหรือลมพัดเรา หรือเห็นใบไม้ไหว หรือเห็น
 ฝุ่นละอองปลิวในอากาศ บางทีมันเคลื่อนไหวเร็วมากเกินไป ทำให้
 บ้านหรือพังทลาย ต้นไม้ล้มระเนระนาดและเร็วในทะเลก็ปลิวไปมาก
 ลม ไม่ได้พัดคงที่ คือไม่พัดมาจากทางไหนก็ทางนั้นตลอดปี แต่
 มันเปลี่ยนแปลงทิศที่ทาง ฤดูหนึ่งพัดมาจากทิศหนึ่ง อีกฤดูหนึ่งเปลี่ยน
 มาจากอีกทิศหนึ่ง โดยมากพัดเฉียง ลมที่พัดประจำเช่นนี้ เราเรียก
 ว่าลมพัดตามฤดูกาล

๑. ลมเปลี่ยนทิศทางตามฤดูกาล

ประเทศไทย ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปเอเชีย มีมหาสมุทรอยู่ทางทิศใต้และทิศตะวันออก ในฤดูร้อน ราว ๆ เดือน กุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคม เป็นเวลาที่ดวงอาทิตย์ส่องแสงตรงในพื้นดินแถบนี้ ทำให้มีความร้อนกว่ามหาสมุทร จึงทำให้ลมพัดจากมหาสมุทรสู่พื้นดิน ในฤดูนี้ ลมจึงพัดจากใต้ไปเหนือ เราเรียกว่าลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้หรือ ลมมรสุมฤดูร้อน ตอนปลายลมพัดเฉื่อย ๆ พอสบาย ชาวบ้านนิยมเดินว่าวกันมากในฤดูนี้

พ้นจากฤดูร้อน ก็ถึงฤดูฝน ตอนนั้นลมพัดแรงมากขึ้น และพาเอาฝนมาด้วย เราจึงเรียกว่า ลมฝน แต่พอปลายฤดูหนาว ลมเริ่มเปลี่ยนทิศทางพัด พายอากาศหนาวมาจากทิศเหนือ เราเรียกว่า ลมหนาว

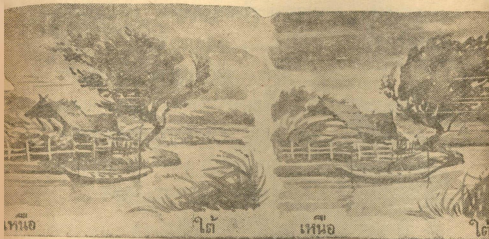
๒. ลมฝน ลมหนาว

พัดมาจากทิศไหน

ลมที่นำฝนมา ตกใน ประเทศไทย เกือบทั่วไป เราเรียกว่าลมฝนหรือ ลมมรสุมฤดูฝน เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดจากมหาสมุทรอินเดียผ่านประเทศไทยขึ้นไปสู่เขตอื่น เป็น

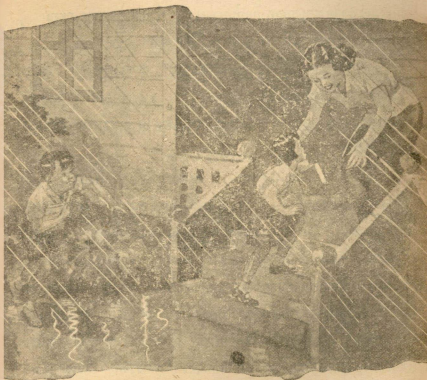
ลมฝนแฉะอุ่น เมื่อมาถูกอากาศที่เย็นกว่า จึงคายไอน้ำออกจากตัว เกิด
เป็นฝน ฤดูลมฝนขึ้นพัด เรียกว่า ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม
ไปจนถึงเดือนตุลาคม

ก่อนฝนตก อากาศก็อบอุ่นก่อน แล้วย่อมเย็นลงตามลำดับ
ผ่านมาในท้องฟ้า เมื่อลมฝนพัดมา อากาศจะมืดครึ้ม บางทีมี
ลมฝน ลมหนาว

ลมที่พัดมาใน พัดจากใต้ไปทางทิศเหนือ และพัดอยู่ตลอดเวลา
ลมพัดมาทำให้เมฆกระจาย กลายเป็นฝน ตกกระหน่ำลงมา บางคราว
ก็หอบเลยไปตกที่อื่น

ต้นฤดูฝนก็ย่างเข้าฤดูหนาว ลมเริ่มเปลี่ยนทิศทาง พัดผ่าน
ประเทศจีนและไซบีเรียลงมาทางใต้ ราว ๆ เดือนตุลาคมถึงเดือนมีนาคม
ลมฝนมีลักษณะแห้งและเยือกเย็น เรียกว่า ลมหนาว พัด
จากเหนือลงมาใต้ บางทีเรียกว่า ลมเหนือ

ลมฝนพาเอาฝนมาด้วย

๓. สิ่งมีชีวิตเกี่ยวข้องกับลมและฝนอย่างไร

ลมฝน นำธารของไอน้ำชุ่มชื้นมาด้วย เมื่อฝนตกลงมาแล้ว น้ำ
ก็ไหลลงอยู่ตามพื้นดิน และไหลลงสู่แม่น้ำลำธาร ดินที่ถูกฝนจะ
เบียดอ่อนปลดก้นไม้ไผ่ของงามดี ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ เริ่มทำนา
ทำสวน ทำไร่ถนในฤดูที่ฝนตกลงกัน พืชพันธุ์นานาชนิดได้รับน้ำฝน
นักเจริญเติบโต มีใบเขียวชอุ่ม แดกคอกออกผล บรรดาพวกแมลง

เล็ก ๆ และสัตว์ต่าง ๆ ออกหากินกันมากมาย . จำพวกปลาดังถึงโดดที่อยู่ที่
กว้างขวาง ออกหากินได้สะดวกและคนก็ได้อาหารมากมาย

หลังจากฝนตกใหม่ๆ อากาศจะสะอาด สดชื่นแจ่มใส เพราะ
ฝนช่วยชะล้างสิ่งสกปรกออกไปในอากาศ คนหายใจสะดวกสบายจน
ได้อากาศบริสุทธิ์ ทั้งได้นำฝนที่รับจากสายความสำหรับดื่มและใช้ภายในบ้านอีกด้วย

หมดฤดูฝน ก็ถึงฤดูหนาว หนาวพัดมาแทนที่ลมฝน แต่
เปลี่ยนทิศทางการพัดกันข้าม นาน ๆ จะมีฝนตกสักครั้ง ต้องฟ้าปัดด
โปร้งแจ่มแจ้ง ไม่ใคร่มีเมฆก้อนใหญ่ลอยมาบังเหมือนฤดูฝน ลมพัด
แรงจัดขึ้น คนและสัตว์จะรู้สึกหนาวมากขึ้นทุกที เราต้องสวมผ้าหนา ๆ
หลายชั้น หรือมีฉนวนห่อหุ้มไฟให้ร่างกายอบอุ่น ตอนเช้าอากาศเย็นและ
ชื้น กลางคืนหนาวกว่ากลางวัน บางคนมีนาค้างดกหนัก ตอนเช้าลม
หนาวพัดมา แต่ค่อยจางลงในตอนสาย นานในแม่น้ำ ลำคลอง หนอง
บึง ๆ ล ๆ เริ่มจะเหือดแห้งลงไป พืชยืนต้น แตกกระแวง พืชเล็ก ๆ มัก
เหี่ยวแห้งตายไปเอง ต้นไม้ใหญ่ ๆ ใบโกร๋น สัตว์ใหญ่ น้อย ในฤดูที่ลม
หนาวพัดมามาก ชุ่มชื้น ไม่ค่อยออกหาอาหาร คนก็หาอาหารยากเช่นเดียว
กัน แต่ในระยะนี้ ชาวโนนาเริ่มปลูก ชาวนาลงมือเก็บเกี่ยว และทั้งนา
ของคนไว้เพื่อรอฤดูฝนที่จะถึงต่อไปอีก

๔. ประโยชน์และโทษของลม

สิ่งที่มีประโยชน์กับคนจะมีโทษเช่นเดียวกัน และเป็นหลักธรรมชาติ
โลก ลมมีประโยชน์อันดี แต่ก็มีโทษมหันต์เหมือนกัน ลมที่พัด

โหวถ่ายเทร็บได้อากาศเสียไปพ้นจากตัวเรา และนำอากาศบริสุทธิ์เข้า
แทนที่ คนจะรู้สึกสดชื่นกระปรกระเปร่าขึ้น ฉะนั้นผู้ที่อยู่ในที่ที่ลมพัด
เสมอ จึงแข็งแรงไม่ใคร่เจ็บป่วย เพราะได้อากาศบริสุทธิ์เข้าไปเลี้ยง
ร่างกายมาก ลมพัดพาฝนมาทำให้ฝนตก มนุษย์ สัตว์ พืช ได้อาศัย
น้ำฝนเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตอยู่ได้ ลมช่วยพัดใบเรือให้เดิน
ไปมาในท้องทะเลได้ พัดกังหันลมหมุนระหัดวิดน้ำเข้านา และมี
ประโยชน์อื่นๆ อีกมากมาย

ส่วนโทษของลม เมื่อมันพัดแรงจัดจนเราเรียกว่าพายุหรือได้ฝน
อาจทำให้บ้านเรือน ที่อยู่อาศัยของคนพังทลายลง ต้นไม้หัก โคนต้นไม้
ระเนระนาด เรือในท้องทะเลคว่ำจมหรือแตกทำลายลง

คำถาม

๑. เราจะสังเกตได้อย่างไรว่าที่ใดมีลมพัดมาก
๒. ชาวบ้านนิยมเล่นว่ากันในเรื่องไหน
๓. ลมฝน พัดจากทิศไหนไปทางทิศไหน และลมหนาว พัด
จากทิศไหนไปทางทิศไหน
๔. ลมฝน และลมหนาว ทำให้สิ่งมีชีวิตแตกต่างกันอย่างไรบ้าง
๕. จงกล่าวถึงประโยชน์และโทษของลมอย่างย่อ ๆ

บทที่ ๕

สิ่งมีชีวิตกับไม่มีชีวิต

บรรดาสรรพสิ่งในโลกทราชนั้น จำแนกออกได้เป็น ๒ จำพวก คือสิ่งมีชีวิตพวกหนึ่ง กับสิ่งไม่มีชีวิตอีกพวกหนึ่ง เราแยกลักษณะดังนี้ สิ่งมีชีวิต ๑. หายใจได้ ๒. กินอาหารได้ ๓. ถ่ายเสียใส่โครกได้ ๔. เจริญเติบโตได้ ๕. เคลื่อนไหวได้ ๖. สืบพันธุ์ได้ สิ่งไม่มีชีวิตไม่สิ่งเหล่านี้ หายใจไม่ได้ กินอาหารไม่ได้ ถ่ายเสียไม่ได้ เจริญเติบโตไม่ได้ เคลื่อนไหวไม่ได้ ตลอดจนไม่มีการสืบพันธุ์ด้วย

๑. มนุษย์ สัตว์ พืช เป็นสิ่งมีชีวิต

มนุษย์ สัตว์ พืช เป็นสิ่งมีชีวิตทั้งสิ้น คนเราเกิดจนกระทั่งตาย ทำอาหารเหล่านั้นตลอดเวลา คือ หายใจเอาอากาศเข้าไปเลี้ยงร่างกาย กินอาหารเพื่อดำรงชีวิตอยู่ ถ่ายเสียของเสียออกจากร่างกาย เจริญเติบโตจนชายพร้อมสมควร เคลื่อนไหวไปมาเสมอ และสืบพันธุ์มีลูกหลานต่อไป

สัตว์ก็เช่นเดียวกัน แม้จะมีรูปร่างลักษณะแตกต่างกันดังร้อยละ พันชนิด ตัวใหญ่ เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย ฯลฯ ลงมาจนกระทั่งพวกแมลงเล็กๆ ที่เห็นด้วยตาหรือไม่สามารถเห็นได้ด้วยตาเปล่า มีการหายใจ กินอาหาร ถ่ายเสีย เคลื่อนไหว และขยายพันธุ์ออกไป

ต้นไม้ก็จัดเป็นพวกมีชีวิต มีเกิดมีตาย มีลักษณะอื่น ๆ คล้ายคลึงจะแตกต่างกันบ้างก็เพียงเล็กน้อย

คน สัตว์ ต้นไม้ เป็นสิ่งมีชีวิต
บ้านเรือน อาภาศ ถนน เป็นสิ่ง
ไม่มีชีวิต

๒. มนุษย์และสัตว์ แตกต่างกันพิช

มนุษย์และสัตว์ คคล้าย
คดง กัน ใน ดลักษณะ ของ การ
มีชีวิต แต่มนุษย์ฉลาดกว่า
มีมันสมองโตกว่า สามารถ
นำเอาสัตว์ใหญ่ น้อย มา ใช้
งานทำประโยชน์ แก่ตัวได้และ
รปร่างคล้าย ๆ กัน ส่วน
สัตว์ มีรูปร่างผิดแผกกันไป

เป็น สัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์มีปีก สัตว์เลื้อยคลาน แมลงต่าง ๆ มีสี
ขาว สีดำ ขาว มากขาว ขนาดโตถึงขนาดเล็กจนมองไม่เห็นก็มี

พืช เป็นสิ่งที่มีชีวิตแตกต่างกับมนุษย์และสัตว์ แม้จะเกิด หายใจ
กินอาหาร เจริญเติบโต สืบพันธุ์ และตายเหมือนกัน แต่แตกต่างใน
ลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

๑. มนุษย์และสัตว์ กินอาหารทางปาก แต่พืชดูดอาหารทางราก
๒. มนุษย์และสัตว์ หายใจทางจมูก ปล่อยหายใจทางเหงือก แต่
พืชดูดอากาศทางใบ
๓. มนุษย์และสัตว์ กินอาหารทั้งเหลวและแข็งได้ แต่พืชดูดได้
แต่ของเหลว
๔. มนุษย์และสัตว์ ถ่ายเสียได้โคจรออกจากร่างกาย แต่พืชไม่มี
การถ่ายเท
๕. มนุษย์และสัตว์ เคลื่อนไหวเองได้ แต่พืชเคลื่อนไหวเองไม่ได้

คำถาม

๑. ทำไมจึงว่ามนุษย์ สัตว์ และ พืช เป็นสิ่งมีชีวิต
๒. คนฉลาดกว่าสัตว์อย่างไร
๓. มนุษย์และสัตว์แตกต่างกว่าพืชอย่างไรบ้าง
๔. จงบอกชื่อ สัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์เลื้อยคลาน ที่นักเรียนรู้จัก
อย่างละ ๕ ชื่อ
๕. จงจำแนกลักษณะแตกต่างระหว่างสิ่งมีชีวิต กับ สิ่งไม่มี
ชีวิตที่เห็นได้ง่าย ๆ

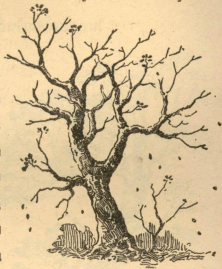
บทที่ ๖

พืชในฤดูร้อนกับพืชในฤดูฝน

๑. ดิน พืช อากาศ ในฤดูแล้งกับในฤดูฝน

ฤดูหนาวกับฤดูร้อน เรียกรวมกันว่า ฤดูแล้ง เมื่อถึงฤดูหนาวจะมีลมพัดผ่านจากไซบีเรีย และ

ประเทศจีน ลงมาทางใต้ของประเทศไทย นำเอาความเย็นและความแห้งแล้งลงมาด้วย จึงไม่ค่อยมีฝนตก อากาศในระยะเวลาเช่นนี้หนาว ท้องฟ้าปลอดโปร่ง แสงแดดแจ่มจ้า ฝนคือเงาว่างๆไป เข้าฤดูร้อน อากาศเปลี่ยนเป็นร้อน และชอบอากาศตลอดทั้งกลางวันกลางคืน ผู้คนพากันไปตากอากาศตาม

พืชในฤดูแล้ง

ชายทะเล น้ำในแม่น้ำ ลำธาร ลดน้อยลง หนอง บึง บ่อ บางแห่งถึงกับเหือดแห้งไป พันธุ์พืชแห้ง แตกกระแหง ท้องฟ้าไม่เมฆ ฝนลอยผ่านเป็นกลุ่มเป็นก้อน

พวยพุ่งเข้าฤดูฝน ลมพัดแรง หอบเอาเมฆฝนมาด้วย ฝนตกชุก อากาศชุ่มชื้น เย็นสบาย ท้องฟ้ามืดมัว ครมฟ้า ครมฝนบ่อยครั้ง พายุ

เกิดขึ้นเป็นบางครั้ง แม่น้ำ ลำคลอง บ่อ บึง หนอง สระ เต็ม
เปี่ยมไปด้วยน้ำ พันธุ์อันน้อย ชนและ เหมะแก่การเพาะปลูกพืช
พันธุ์ นานาชนิด ชาวนาเริ่มไถนาและหว่านข้าว ชาวสวนชาวไร่ เริ่ม
ขุดดินปลูกต้นไม้และพันธุ์ ผักต่าง ๆ

๒. การทรงอยู่และการเจริญเติบโตของพืช

ในฤดูแล้งกับในฤดูฝน

พืชในฤดูฝน

ตามธรรมชาติ พืช
เกือบทุกชนิด ต้องการ
น้ำและความชุ่มชื้น แต่
ลมฟ้าอากาศก็มีได้ อย่าง
ความ ต้องการ เติบโต ไป
จึงมีฤดูแล้ง ที่ทำให้ขาด
น้ำ และอากาศแห้งแล้ง
ต้นไม้ บาง ชนิด ทน ความ
ร้อนไม่ได้ ต้องเหี่ยวแห้ง
อับเฉาและตายไป โดย
มากเป็นต้นไม้เล็ก ๆ จำ

พวกผักหญ้า ซึ่งมีรากต้นไม้สามารถหยั่งรากตลกลงในดินลึกได้ เขาเรียก
ต้นไม้เหล่านี้ว่า ต้นไม้ตมตัก พอถึงฤดูแล้งก็ตาย ต้นไม้ใหญ่ ที่เขาเรียก
ว่า ต้นไม้ยืนต้น หรือต้นไม้ผลัดใบ ถึงฤดูแล้ง ก็ยังมีการทรงอยู่ เพราะ
มีรากยาวหยั่งอาหารในดินลึกได้ แต่กับเขา เนื่องจากขาดน้ำ บาง

ชนิดใบแห้งร่วงหล่นจนหมดต้น แล้วผลิใบใหม่ บางชนิดทรงอยู่
มีใบเขียวสดตลอดไปไม่ผลิใบเลย

ฤดูฝน ต้นไม้ได้รับน้ำฝน ดินชุ่มชื้น ต้นไม้พากันงอกขึ้นอีกครั้ง
ทั้งพืชล้มลุกและพืชน้ำขึ้น จะเจริญงอกงามดี ชาวนา ชาวไร่
ชาวสวน เริ่มเพาะเมล็ดพันธุ์ พืชต้องการจะปลูก พืชนั้นต้นผลิใบ
ผลิดอกออกผลกันในระยะนี้มาก

คำถาม

๑. ฤดูแล้ง ต่างกับฤดูฝนอย่างไร
๒. ดินฟ้าอากาศในฤดูแล้งเป็นอย่างไร
๓. ดินฟ้าอากาศในฤดูฝนเป็นอย่างไร
๔. พืชในฤดูแล้งเป็นอย่างไรบ้าง
๕. น้ำฝนทำให้พืชเป็นอย่างไรบ้าง

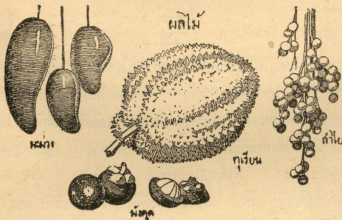
บทที่ ๗

ดอกไม้กับผลไม้

ธรรมชาติของต้นไม้ โดยมาก เมื่อมีดอกแล้วก็มีผลตามมาราย
หลัง ดอกเป็นสิ่งที่ล่อแมลง เพื่อให้มันบินมากินเกสร แล้วนำเกสรตัวผู้
ไปผสมกับเกสรตัวเมีย เกิดเป็นเมล็ดขึ้น ดอกไม้บางชนิดมีทั้งเกสร
ตัวผู้และเกสรตัวเมีย ในดอกเดียวกัน แต่ต้องอาศัยลมหรือแมลงช่วย
ผสมให้ จึงจะเกิดเป็นเมล็ดหรือผลต่อไป การผสมเกสรตัวผู้กับตัวเมีย
นี้ เป็นการสืบพันธุ์ของพืช

มะม่วง มะปราง ขุน แดงโม^๕ ถัง^๔ ๑ ต ๑ ฤกษ์^๕ กัม เจะ
ทุเรียน ชมพู น้อยหนา^๕ ดาง^๕ สาด^๕ ลำไย^๕ ปตัย^๕ ฤกษ์^๕ มี่^๕ ส้มโอ^๕
ส้มเขียวหวาน ละมุด มะตะกอก ๑ ต ๑ ทมอยู่^๕ คต^๕ ตบ^๕ มี มะพร้าว^๕
กล้วย หมากรูด ข้าวโพด สับปะรด ๑ ต ๑

ผลไม้มตามท้องถื่น เกือบทุกชนิดและอากาศ เช่น ส้มโอ นนท

๓. จึงบอกชอชอกไม้ทมนกถนนหอมมา ๕ ช่อ
๔. ดอกไม้ทมนกด้วยและกลิ่นหอมมีดอกช่อโรบบ้าง
๕. ผลไม้ทมนกเรียนชอชอมือโรบบ้าง และมีมากในฤดูไหน

บทที่ ๘

สัตว์

บรรดาสัตว์ในโลกนี้มีมากมายหลายหมื่นชนิด มีลักษณะรูปร่าง
แปลก ๆ กัน ขนาดก็แตกต่างกัน ตั้งแต่ตัวใหญ่จนกระทั่งตัวเล็กมด
ด้วยตาเปล่าไม่เห็น บางทีเขาแยกชนิดโดยนับจำนวนเท้า เช่น
จำพวก ๒ เท้าได้แก่ นก เป็ด ไก่ ฯลฯ จำพวก ๔ เท้า เช่น ช้าง ม้า
วัว ควาย ฯลฯ จำพวกมากเท้าเกิน ๔ เท้าขึ้นไป เช่น กระจับปี่
กิ้งกือ แมลงสาบ ฯลฯ จำพวกไม่มีเท้าได้แก่ งู ปลา หอย ฯลฯ
บางแห่งเขาแยกเป็นสัตว์บก สัตว์น้ำ และสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ แยก
แยกตามหลักสัตว์คำสัตว์นั้น เขาจำแนกสัตว์ต่าง ๆ ออกเป็นพวกใหญ่
เพียง ๒ พวก คือ พวกที่กระดกขึ้นหลัง กับพวกไม่กระดกขึ้นหลัง
สัตว์จำพวกที่กระดกขึ้นหลัง เป็น สัตว์ชั้น สูงที่เจริญ กว่าพวก ไม่กระดก
ขึ้นหลัง ซึ่งได้แก่ หอย ใต้ดิน และแมลงต่าง ๆ เป็นต้น

๑. สัตว์ป่าและสัตว์เลี้ยง

สัตว์ป่า อยู่ในป่า ขรรมชาติทำให้มันตายหรือประปราย เพราะ
ต้องออกหาอาหารกินเอง และป้องกันตัวจากสัตว์จำพวกอื่นที่จะมาทำร้าย

หรืออันตรายอื่นเนื่องจากคนที่จะไปนำมันมาเป็นอาหารหรือเลี้ยงไว้ ส่วนสัตว์เลี้ยง เรือง กลายความร้ายลง เพราะคุ้นเคยและได้รับอาหารจากคน สัตว์ป่าที่เรารู้จักมี เสือ ช้าง หมี สุนัขป่า แมวป่า ถึง กวาง แรด กระต๊อ คอยป่า เตี้ยผา งู ฯลฯ สัตว์เลี้ยงมี ช้าง ม้า วัว คอย สุนัข ถึง แมว เป็ด ไก่ หมู ฯลฯ

ก. เสือ เป็นสัตว์ร้าย รูปร่างโต อ่องใจประเปรี้ยว จับสัตว์อื่นกินเป็นอาหาร และอยู่ในป่าใหญ่ๆ เราเรียกว่า สัตว์ป่า มีหลายชนิด เช่น เสือโคร่ง เสือดำ เสือเหลือง เสือดำ ฯลฯ

ข. แมว รูปร่างคล้ายเสือ แต่ตัวเล็กกว่ามาก เชื่องคุ้นเคยกับคนดี คนเลี้ยงไว้ดูเฝ้าและให้จับหนู มันน่ารักและรักเจ้าของ ชอบเคี้ยวเคี้ยวอยู่กับคน แมวในป่าก็มีตัวใหญ่กว่าแมวบ้าน และประเปรี้ยวมาก

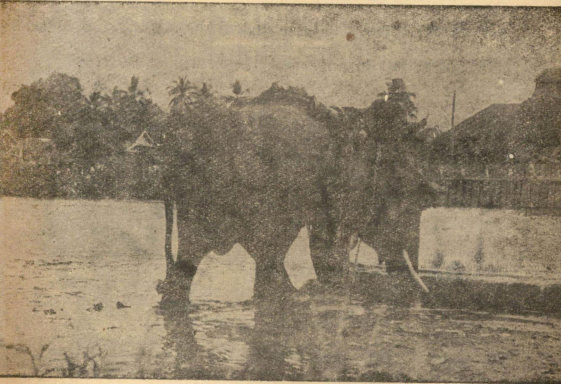

๒. สัตว์พาหนะ

สัตว์ที่เราเลี้ยงไว้ใช้งานสำหรับขี่ บรรทุกของ ลากเข็นของต่างๆ

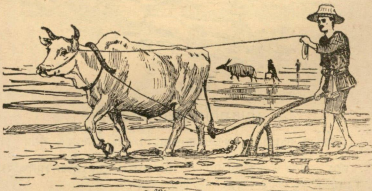
เรียกว่าสัตว์พาหนะ ได้แก่ ช้าง ม้า วัว ควาย ลา อูฐ ฯลฯ
 สัตว์เหล่านี้แต่เดิมก็เป็นสัตว์ป่า ต่อมาคนจับมาเลี้ยงไว้ ผูกติดจนเชื่อง
 ใช้งานได้ สัตว์พันธุ์ต่อๆ กันไป จนกลายเป็นสัตว์เลี้ยงคู่กันเคยกับคนดี

ก. ช้าง รูปร่างใหญ่โตที่สุดในจำพวกสัตว์บก อยู่รวมกันเป็น
 ฝูงในป่า คนรู้จักวิธีจับเอามาเลี้ยงไว้และผูกให้เชื่องสำหรับใช้งานและ
 เป็นพาหนะ มันเป็นสัตว์ฉลาดและรักคนเลี้ยงมาก แต่ก่อน ชาวไทย
 พม่า อินเดีย ฯลฯ ใช้ขี่ออกรบ แต่เดี๋ยวนี้ เป็นพาหนะสำหรับเดิน
 ทางในป่า บรรทุกของต่างๆ ใช้ตากซุง เช่นซุง ยังเลี้ยงกันมากทาง
 ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

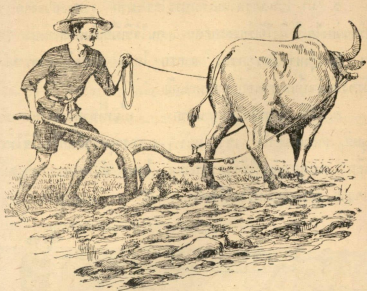
ข. ม้า เป็นสัตว์พาหนะที่มีประโยชน์มาก รูปร่างสวยงาม ประ
เปรียวว่องไว วิ่งได้เร็วและอดทน คนใช้เมื่อเดินทางตามป่า ตาม
เขา ตามทุ่งนา บรรทุกของ ดากรด ไถนา ต่ำตัว สงครามเคย
ยังคงใช้มาเป็นพาหนะอยู่บ้างเหมือนกัน

ค. วัว มีประโยชน์แก่คนมาก เป็นทั้งพาหนะและอาหารของ
มนุษย์ เวลาตายยังได้ เขา หนัง และกระดูกมาทำเครื่องใช้ไม่ส่อย
ได้ชื่อ ตามปรกติเราใช้วัวดากเกวียน ไถนา มันมีความอดทนเหมือน
กับควาย และทนความร้อนได้ดีกว่า

ใช้ไถนา

ง. ควาย มีประโยชน์แก่ชาวนามากมาย ใช้ดากเกวียน ไถนา
เหมือนกับวัว เนื้อเป็นอาหาร เขา หนัง ทำเป็นเครื่องใช้สอยได้เช่น
เดียวกัน มันเป็นสัตว์ที่อดทนมากยิ่งกว่า แต่ทนแดดไม่ค่อยได้ ชอบ
ความเย็น ชอบแช่น้ำ เกิดโรคโคโรน และกินหญ้าเกือบตลอดเวลา

ไถนา

๓. แมดงมบกและแมาดงไม่มีมบก

สัตว์จำพวกแมดง เขาแยกลักษณะไว้ดังนี้ ถ้าตัวมี ๓ ตอน หัว
 ออก ท้อง มี ๒ ขา หินขาออก มบกหรือไม่มีมบกแล้วแต่ชนิดของมัน
 บางทีก็มีความ แมดงน้ำหนาสี เช่น แมดงวัน แมดงปอ แมดงกั่ว ฯลฯ
 บางชนิดเรียกชื่ออื่นๆ เช่น ผง ผงเสือ มด ปลวก ฯลฯ
 แมดงมบก มี ๒ มก หรือ ๔ มก ไต่เก่งเสือ แมดงปอ ผง
 จิ้งหรีด ตักดิน แมดงวัน ยุง ฯลฯ
 แมดงไม่มีมบกได้แก่ มด ปลวก ฯลฯ
 ก. ผงเสือ ผงเสือมบกเป็นสัตว์ต่าง ๆ ด้วยงาน ชอบเกาะตอกไม้เพื่อ
 หาอาหารในตอกไม้ที่เกสรดอกไม้หวานซึ่งผีเสื้อชอบมาก

แมลงปอ

แมลงปอลอกคราบ

ผีเสื้อเกิดจากไข่ คิตอยู่ตามใบไม้
ใบหญ้าหรือใบผัก ไข่เป็นเม็ดเล็กๆ
สีเขียวปนเหลือง เมื่อแตกออกมาเป็นตัว
หนอน เราเรียกว่าตัวแก่ - ดอกคราบ
หลายหน ตัวหดสั้นเข้า ในที่สุดทำปดดอก
หุ้มตัว ตอนนั้นเราเรียกว่าตัวดักแด้ ได้
ระยะเวลาพอควรปดดอกก็แตก ตัวดักแด้
กลายเป็นผีเสื้อบินออกมา

ข. แมลงปอ เกิดในน้ำ โดยใช้
งอไวก่ด้ายยุง เมื่อดอกคราบหลายครั้ง
ก็กลายเป็นตัวมดบินได้ บิดของมันบาง
ได้ แข็งแรงบินได้เร็วแฉะว่องไว อาหาร
ของมันมี ยุง วัน แมลงวัน ฯลฯ

ค. มด เป็นสัตว์ที่รวมหมู่รวมพวก

มรวงเบนทาศัย มีหัวหน้าใหญ่ตัวหนึ่งทำหน้าที่ใช้อย่างเดียว นอกนั้น
แบ่งงานกันทำเป็นพวกๆ เช่น พวกหนึ่งต่งไข่ พวกหนึ่งหาอาหาร
เลี้ยงคลดก้ออื่น พวกหนึ่งทาคความสะอาดวัง อ้อพวกหนึ่งทำหน้าที่ของกัน
อันตราย มีมุกไวและโกดเป็นพิเศษ ทั้งมกาดงแข็งแรง สามารถยก
ของหนักมาหนักมากกว่าตัวเองหลายเท่าได้ มดมีหลายชนิดหลายสี เช่น
มดแดง มดดำ มดตะนอย ฯลฯ มรวงอยู่ในพื้นดิน บนต้นไม้และอื่น ๆ

๔. สัตว์นาในท้องถนนจาดและนาเค็ม

สัตว์นา คือสัตว์ที่อยู่ในนาเกือบตลอดเวลา ได้แก่ ปลาดุก ปลู
หอย ฯลฯ แบ่งเป็นสองพวก คือสัตว์นาจาดกับสัตว์นาเค็ม จำพวกที่อยู่ใน
นาจาดมี บึง บาง สระ หนอง คลอง แม่น้ำ ลำธาร ตลอดจน
ทะเลสาบที่มีน้ำจืด ส่วนจำพวกที่อยู่ในนาเค็ม อาศัยอยู่ที่ทะเลซึ่งมี
บริเวณกว้างขวาง สัตว์สายตา

สัตว์นาที่เป็นประโยชน์แก่คนมาก ได้แก่ปลาดุก ปลู หอย เรา
ได้เนื้อเป็นอาหาร เฉพาะปลาดุกมีหลายชนิด ปลาดุกจืด ปลาดุกชอน ปลาดุก
ตุก ปลาดุกเทพ ปลาดุกหมอ ปลาดุกดัด ปลาดุกราย ปลาดุกดี ปลาดุกกระด
ปลาดุกไหล ปลาดุกหมอเทศ ฯลฯ จำพวกสัตว์งานเลี้ยงไว้ดู มีปลาดุกทอง
ปลาดุกดี ปลาดุกเทศ ฯลฯ ปลาดุกเค็มอาศัยอยู่ในท้องทะเล มีปลาดุก
ปลาดุกพะง ปลาดุกอินทรี ปลาดุกเสียด ปลาดุกกูรา ปลาดุกกระเม็ด ปลาดุก
ฉลาม ปลาดุกหมก ฯลฯ

กิ้งก่า มีทั้งนาจาดและนาเค็ม ขนาดตัวโตเราเรียกว่ากิ้งก่ามกราม
และชนิดอื่น ๆ เช่น กิ้งก่ามเกลี้ยง กิ้งก่าหาง ตลอดจนกิ้งก่าฝอย

ปลูกเช่นเดียวกัน มีทั้งปลูกจืดและปลูกเค็ม ปลูกเค็มเป็นอาหาร
 ที่คนนิยมมาก มีประเภท ปลูก ปลูกแฉะ ปลูก ปลูกจืด ปลูก ปลูกแฉะ ปลูก ปลูก
 หอย มีอยู่ในน้ำจืดและน้ำเค็ม ชอบหมักอยู่ในทรายหรือดิน
 บางชนิดเกาะอยู่กับไม้เท้า ปลูก บางชนิดเกาะติดอยู่กับก้อนหิน ชนิด
 ของหอยมี หอยโข่ง หอยขม หอยแครง หอยทราย หอยเตี้ย
 หอยกระพง หอยแมลงภู่ หอยนางรม ฯลฯ เป็นต้น

๕. นกในท้องถิ่น

นกมีมากมาย ชนิดต่าง ๆ กัน ตอนเช้า ๆ เรามักจะเห็นบินไป
 มาในอากาศ บ้างจับกิ่งไม้ตั้งเสียงร้องเพราะบ้างหนวกหูบ้าง มีสี
 แปลก ๆ กัน สวยงาม เราเห็นเสมอ เช่น นกแก้ว กา นกยูง
 นกเอี้ยง นกผ้าดึกา นกกระจอก นกกระเรียน นกพิราบ นกยาง
 นกอินทรี นกเหยี่ยว จันทรท่งแฉะ

นกบางชนิดทำรังอยู่บนยอดไม้ เช่น กา นกเอี้ยง นกผ้าดึกา
 บางชนิดทำรังอยู่บนชายคาบ้าน เช่น นกกระจอก นกพิราบ บาง
 ชนิดรู้จักสร้างรังสวยงาม เช่น นกกระเรียน บางชนิดสร้างรังอยู่ตาม
 หินผาทรายทะเล เช่น นกนางแอ่น นกเป็นสัตว์หากินไกล เพราะมัน
 บินไปมาในท้องฟ้าได้ อาหารได้แก่แมลงต่าง ๆ ผลไม้ ข้าว ปลา
 ตลอดจนเนื้อสัตว์ เช่น หนู และสัตว์ใหญ่ ๆ ที่ตายแล้ว

นกบางชนิดเป็นอาหารของคน บางชนิดช่วยกินสัตว์ที่เป็นศัตรู
 ของพืช บางชนิดทำลายพืชพันธุ์ คนชอบเลี้ยงนกไว้ดูเล่น หรือเพื่อ
 ฟังเสียงไพเราะของมัน เช่น นกแก้ว นกขุนทอง นกเขา ฯลฯ

นกเขียง รูปปร่างคล้ายนกขุนทอง แต่ตัวเล็กกว่าเล็กน้อย
 ขนสีดำ ปากเหลือง ขาเหลือง กระโถดอ้งไว จับแมลงและหนอน
 ตามพื้นดินกินเป็นอาหาร มันเกาะอยู่บนหลังควายในทุ่งนาเสมอ ชาวนา
 ไม่ทำร้ายมัน เพราะมันเป็นตัวช่วยประ โยชนช่วยกำจัดแมลงที่เป็นศัตรู
 ของต้นข้าว

กา เป็นนกที่เราเรียกว่า กา เขียว ๆ มีขนสีดำและร้องกา ๆ ปาก
 และขาดำตลอด ตัวโต ออกหากินแต่เช้าและกินอาหารไม่เลือก โดย
 มากเป็นหนอน แมลง ผดไม้ และข้าว รวมทั้งอาหารที่คนตกทิ้ง
 ไว้ด้วย มันเป็นตัวที่รบกวนและพอกพองมาก คนไม่ชอบกินเนื้อเป็น
 อาหาร และถือว่าเป็นศัตรูของพืชพันธุ์

๖. สัตว์เลื้อยคลาน

สัตว์เลื้อยคลานได้แก่ จิ้งจก ตุ๊กแก กิ้งก่า งู ฯลฯ เป็นต้น
 ทั่วทุกภาคของประเทศไทย ไซของนามกับพื้นดินเมื่อเวลาเคลื่อนที่ไป มี
 หงอยในน้ำและขุดอยู่ในดิน เช่น ตะกวด แย้ กิ้งก่า และงู ฯลฯ บาง
 ชนิดเกาะอยู่บนผิวกายในน้ำหรือบนบก เช่น จิ้งจก ตุ๊กแก เป็นต้น
 จิ้งจก ตัวเล็กและยาวประมาณ ๒ นิ้วฟุต ชอบเกาะตามผนังตึก
 หรือข้างฝาคอยจับแมลงกินเป็นอาหาร

ตุ๊กแก จำพวกเดียวกันกับจิ้งจก แต่ตัวใหญ่กว่า ตัวโต รูปร่าง
 น่าเกลียด หงอยขรุขระมีสีแดง ๆ มีจุดขาว จุดดำทั่ว ชอบหลบซ่อน
 ตามซอกฝา เพดาน และตามซอกเสา มันกินสัตว์จำพวกแมลงเช่น
 เดียวกับจิ้งจก

๗. สัตว์ที่เป็นพาหะของโรค

สัตว์ที่เป็นพาหะของโรคได้แก่ แมลงวัน ยุง และหนู ฯลฯ คนพยายามกำจัดสัตว์จำพวกนี้ แมลงวันนำเชือก ใช้ไฟพอยด์ อธิวาทกโรค ยุง นำมาตาเรย์ ใช้เหล็อง และโรคเท้าช้าง หนูนำพาโรค ซึ่งเป็นโรคติดต่ออันตรายร้ายแรงมาสู่คน

แมลงวัน เป็นสัตว์สกปรกและไม่ประโยชน์แก่นมนุษย์ ตัดมันย่นตาโต บกบางใส่ แรงแรง บินได้เร็ว ราม ๖ ขา มันรุงรุง ชอบเกาะกินของสารพัด ชอบอยู่ตามที่สกปรก ระบายมูลฝอย ซากสัตว์ อุจจาระ แล้วบินมาจับอาหาร เชื้อโรคที่ติดมากับซากพลอยติดอยู่ที่อาหาร คนกินเข้าไปพลอยติดโรคไปด้วย

คำถาม

๑. สัตว์มากับสัตว์เดียวกันอย่างไร
๒. สัตว์พาหะ ได้แก่อะไรบ้าง และสัตว์นั้น ๆ ประโยชน์อย่างไร
๓. จงเขียนชื่อสัตว์เหล่านั้นมาอย่างละ ๒ ชื่อ
 - ก. แมลงวัน ข. แมลงไหมบก ค. สัตว์นาจืด ง. สัตว์นาเค็ม
๔. นกมีประโยชน์แก่คนอย่างไรบ้าง จงบอกรูปร่างของนกต่อไป
 - ก. นกเขยง ข. กา
๕. จงบอกชื่อของสัตว์เดือยคณามา ๒ ชื่อ สัตว์ที่เป็นพาหะของโรคมา ๒ ชื่อ

บทที่ ๙

พื้นแผ่นดิน

คนเราอาศัยอยู่บนพื้นแผ่นดิน ซึ่งเป็นผิวของโลก แต่ผิวพื้นโลกก็แบ่งให้เห็นชัดโดยทั่วๆ ไป คือมาโดนแดด ดม ฝน ก็ค่อยๆ ร้อน ผุพังไปทีละน้อย จนกลายเป็นดินไปเป็นส่วนใหญ่ ที่แข็งแกร่งมากยังคงสภาพเป็นหินอยู่ก็มี

ดิน คือหินที่ผุพังด้วยอำนาจของธรรมชาติ ประกอบไปด้วยซากพืชและสัตว์เจือปน มีลักษณะแตกต่างกันตามท้องถิ่น มักจะปนไปด้วยดินเหนียว ทราย และตะกอนเป็นพื้น แต่จะมากน้อยกว่ากันอย่างไร ก็เรียกกันไปทางนั้น เช่น ทรายปนมากกว่าอย่างอื่น เราเรียกว่าดินทราย บางแห่งมีดินเหนียวปนมากกว่าอย่างอื่น เราเรียกว่าดินเหนียว ตามปรกติดินธรรมชาติตามสันเขาลาดเกือบทัดๆ แต่ดินบางแห่งมีสัตว์เขาเนือระเหยค เราเรียกว่าดินขาว

๑. ดินทราย

ทรายคือหินก้อนละเอียด เป็นเม็ดเล็กๆ และแข็งมาก มีตามแม่น้ำลำคลอง และตามท้องที่ลึกคือทะเลทราย และตามชายทะเล เราใช้ประโยชน์โดยเอาทรายมาผสมกับซีเมนต์ ก่อสร้างอาคารต่างๆ ดินทราย คือดินที่ทรายปนมาก มีดินเหนียวเพียงเล็กน้อย เป็นดินร่วน น้ำฝนแทรกซึมรวดเร็ว ไม่ค่อยมีปุ๋ย ใช้เป็นปลูกพืชพันธุ์ไม่ค่อยได้ผล มีพืชไม่กี่ชนิดที่ชอบดินชนิดนี้ ในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้มีดินปนทรายมาก

๒. ดินขาว

ดินขาวเป็นดินเนื้อละเอียดอ่อนนุ่ม เมื่อถูกน้ำจะจับกันเป็นก้อน คล้ายดินเหนียว สามารถปั้นเป็นรูปต่างๆ ได้ตามต้องการ เป็นดินที่หายากมีราคา ใช้น้ำภาชนะ เช่น ถ้วย ชาม และเครื่องใช้ต่างๆ เราเค็ดอบและเขียนลวดลายสวยงาม ขุดพบในที่บางแห่งที่จังหวัดอุดรบุรี สุโขทัย สงขลา และดินขาวนี้ มีลักษณะหนึ่งเราเรียกว่าดินเผอพอง ทำแบ่งผืนหน้าได้

ชามเทพมส
ธยาแบบเก่า

กาฬ

ชามใส่อาหาร

ถ้วยชา

จานอาหาร

๓. ดินเหนียว

ดินเหนียวเป็นดินที่แน่นทึบ และมีความชุ่มชื้นได้ง่าย เมื่อเบียด รยยตัว พะแห้งจะหดตัว มักแตกกระแหงทั่วไปในฤดูร้อน ดินเหนียวเป็นดินที่มีปุ๋ยดี เนื้อดินมีซากกิ่งไม้ ใบไม้ และซากสัตว์ปะปนอยู่ น้ำฝนไหลซึมผ่านดินเหนียว มักจะพบตามชายตลิ่งแม่น้ำหรือคลอง หรือทุ่ง

นำดินลงไป การเพาะปลูกต้องการดินเหนียวมากกว่าดินทราย
ประโยชน์ของดินเหนียว นอกจากปลูกพืชพันธุ์ ไม้ยังเอามานับ

ภาพแสดงประโยชน์ของดินเหนียว

เป็นรูปต่างๆ ทำเป็นภาชนะใช้สอย เช่น ถ้วยชาม แจกัน ที่ระบาย
อิฐ กระเบื้อง ฯลฯ เมื่อเอามาเผาสุกและเคลือบแล้ว จะเป็นภาชนะที่
สวยงามและใช้ประโยชน์ได้มาก

คำถาม

๑. ดินคืออะไร
๒. ดินคือไป^๕ต่างกันอย่างไร ก. ดินทราย ข. ดินขาว
- ค. ดินเหนียว
๓. ดินทรายทำประโยชน์อะไรได้บ้าง
๔. ดินขาว มี^๕ที่ไหนมาก ทำประโยชน์อะไร
๕. ดินเหนียว มีประโยชน์อะไรบ้าง

บทที่ ๑๐

หินและหินปูน

หินมีลักษณะแข็งกว่าดิน มีอยู่ตามภูเขา แต่ตามชายทะเลและ
บนพื้นดินบางแห่งก็มี เมื่อคนต้องการหินมาทำประโยชน์ เราจะใช้
ดินระเบิด ๆ ให้แตกออกเป็นก้อนๆ และใช้พระเนินหรือค้อนค่อยให้เป็น
ก้อนย่อยลงมามาก หินมีหลายชนิด มีชื่อเรียกต่างๆ กัน เช่น หินปูน
หินแดง หินดิบเม็ด หินอ่อน หินชนวน หินทราย หินก้อนกรวด
หินเขียวหนามาน

หินต่างกับดิน หินมีลักษณะแข็งแกร่งรวมตัวเกาะกันเป็นก้อน
ใหญ่แตกต่างกันกับดินก็คือ หินเป็นของแข็ง ดินเป็นของอ่อนร่วน เนื้อ
หินหนาแน่นมากจนน้ำซึมเข้าไม่ได้ แต่เนื้อดินร่วนน้ำแทรกซึมเข้าได้

เรื่องคงเดิมกล่าวหา คินก็คอยหนีเอง แต่ต่อมาต้องผู้บังคับด้วยอำนาจ
ของธรรมชาติแล้วรวมตัวกันขึ้นใหม่ บางทีมีซากพืชและสัตว์เจือปน
อยู่ด้วย และส่วนประกอบมี ดินเหนียว ทราย และตะกอนเป็นพื้น
ทำนองเดียวกันคินก็อาจกลายเป็นหินได้ คือเมื่อทับถมกันนาน ๆ มีซาก
ของปลาและหอยทับถมเป็นต้น เมื่ออัดกันแน่นมาก ก็แข็งกลายเป็นหินไป

หินปูนแตกต่างกับดิน หินปูนมีลักษณะแตกต่างกับหินธรรมดา
โดยที่ไม่แข็งและไม่เหนียวเหมือนหินชนิดอื่น เพราะ แดงง่าย และร่วน
ง่าย มีซากป่นผสมอยู่ หินปูนที่ใช้ทำปูนขาว มีอยู่ตามภูเขามบางแห่ง
บางที่เกิดจากดินและตะกอนโคลนตมในแม่น้ำหรือทะเล ทับถมซับซ้อน
กันนาน ๆ บางชนิดมีกำเนิดจากเปลือกหอยทับถมกันนาน ๆ

ประโยชน์ของหินและหินปูน หินและหินปูน มีประโยชน์แก่
มนุษย์มาก ใช้ในการก่อสร้าง ซึ่งมันจะแข็งแรงและทนทานดี ใช้โรย
ทางรถไฟ สร้างคอก สร้างกำแพง ทำเขื่อนกั้นน้ำ ทำสะพานคอนกรีต ทำ
เครื่องใช้ถาวร เช่น กระจก ฝากระป๋อง ไม้ ฯลฯ ใช้ปูนฉาผนังโบสถ์ ทำกระดาน
ชนวนด้วยหินชนวน สร้างปราสาทด้วยหินอ่อนหรือสีดาแดง

หินปูน เมื่อเขาเอามาเผาทำเป็นปูนขาวแล้ว มาผสมกับทรายใช้
ในการก่อสร้างกำแพง อาคารบ้านเรือน ถนนหนทาง ใช้ทำกำแพง
พระเจดีย์ให้ขาวสะอาดสวยงาม ปูนขาวอาจใช้เป็นยาฆ่าเชื้อโรคได้ เมื่อ
ผสมกับขี้เถ้าและเกลือ ทำเป็นปูนแดงใช้กินกับหมากก็ได้

คนรู้จักใช้ทำปูนขาวมาแต่ดึกดำบรรพ์ เขาก่อไฟเอาหินปูนมาเผา
จนสุก เอาน้ำพรมทง ๆ ทาถึงร้อนจัด มันจะแตกออกเป็นผงสีขาว ๆ

เราจึงเรียกว่าปูนขาว
กลายเป็นซีเมนต์ไป

หินปูนผสมทรายและดินเหนียว

เอามาเผาจะ

ภาพแสดงการเผาหินเพื่อทำการระเบิด

คำถาม

๑. หินต่างกับดินอย่างไร
๒. เขาเอาหินมาทำอะไรบ้าง
๓. หินปูนเอามาทำอะไร มีประโยชน์อย่างไร
๔. กระดาษชานอ้นทำจากหินอะไร
๕. เขาได้หินมาสร้างถนนหนทางจากที่ไหนมาก

บทที่ ๑๑

นา ไร่ สวน

นา ไร่ สวน มีลักษณะแตกต่างกัน นา หมายถึงที่สำหรับปลูกข้าว ไร่ หมายถึงที่สำหรับปลูกพืชล้มลุกได้แก่คนปลูกต่างๆ รวมทั้งพืชยืนต้นบางชนิดด้วย สวน หมายถึงปลูกไม้ยืนต้น และไม้ผล

ลักษณะของนาและชนิดของพืช นาเป็นที่สำหรับปลูกข้าว เป็นพื้นที่ราบ ชาวนาทำคันนาเอาไว้เป็นตอนๆ สำหรับขังน้ำให้พอเลี้ยงต้นข้าว ในฤดูฝนเมื่อฝนตกลงมา น้ำจะขังอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีคันนาโดยรอบ ทำให้พืชนั้นอ่อนนุ่ม ตอนนั้นเขาจะเริ่มไถและคราด ทำให้ดินชุ่ม แล้วทำการปลูกข้าว ชาวนามักจะปลูกข้าวหลายวิธี เช่น หว่าน หรือปักดำ หว่านนั้น เมื่อไถนาจนดินร่วนซุยแล้ว ก็เอาเมล็ดพันธุ์ข้าวมาหว่านลงไปทีเดียว นานี้คน เรียกว่า นาหว่าน ส่วนวิธีปักดำ เขาเอา

ไร่อ้อย

การชำยอดและต้นอ้อย

เมล็ดข้าวไปเพาะลงในที่แห่งหนึ่งก่อน เมื่อเป็นต้นอ่อนขึ้นมาแล้ว ก็
แยกย้ายไปปลูกลงในนา การเอาลงปลูกนี้ เรียกว่า คำนานา นานั่น
เรียกว่า นาดี ผลที่ได้เรียกว่านาหว่าน ยิ่งนานาอีกชนิดหนึ่งเรียกว่า
นาปรัง ปลูกในที่ลุ่ม เมื่อนานาโตแล้ว ไม่ต้องการนามากเหมือน
นาหว่านหรือนาคา

ลักษณะของไร่และชนิดของพืช ไร่แตกต่างกับนาที่ตรงที่ปลูก
พืชชนิดใดและชนิดนั้น ที่ปลูกเป็นทอดๆ ไม่ต้องการนามาของเช่นนา
ข้าว เขายกคันไถเพื่อให้นารดน้ำและคันไถ ในฤดูแล้ว ไร่ ไร่ จะ
ตระเตรียมมาลงต้นหญ้า ไถคันไถ ไถมาเผาไว้เป็นปุ๋ย พอเข้า

ต้นข้าว

ฤดูฝน ก็เพาะเมล็ดพืชที่ของ
การลงไว้ในที่หนึ่ง พอต้น
โตพอสมควร ก็เอาลงปลูกเป็น
ระยะ และรดน้ำจนกว่าจะได้
ผล พืชที่ปลูกในไร่ มักมี
ถั่ว มะเขือ แตงกวา พริก
มันเทศ ข้าวโพด ถั่วฝักยาว
ยาสูบ สับปะรด พักทอง
พริกไทย ผัก มะละกอ ฯลฯ

ลักษณะของสวนและชนิดของพืช พืชของสวนมักเต็มไม้

ด้วยพืชนั้น ซึ่งให้ผลตามฤดูกาลหรือตลอดปี เมื่อปลูกครั้งแรกหนึ่งหลาย
 บวกจะตาย ชาวสวนเพียงแต่แนวทางคันหญ้าหรือพรวน ๆ ที่คอยแย่ง

อาหารของต้นไม้ผล

คอยรับ โถงกและเมล็ดงาทำลายคันและผลแทน

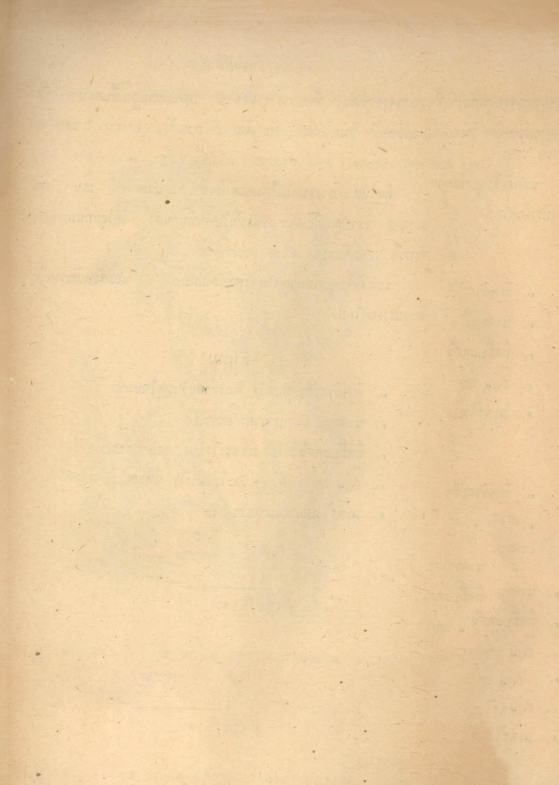
เขามักจะปลูกต้นไม้เป็นอย่างๆ ทั้งสวน หรือแยกปลูกเป็นตอนๆ ซึ่ง
เรียกว่าชนิด ไม่ผลได้แก่ ส้ม หนาม มะพร้าว มะม่วง มะปราง
มังคุด น้อยหน่า ลำไย ด่างดำต เจาะ ฝรั่ง ทุเรียน พุทรา ฯลฯ

พืชในสวนบางชนิดไม่ให้ผลแต่ให้อย่างอื่นและมีราคาดี เช่น ต้น
ยางพารา เขาปลูกเพื่อเอายางของมันไปทำเป็นสินค้า มีปลูกกันมากบาง
จังหวัด เช่นที่จันทบุรี ตราด และภาคใต้

มะพร้าวปลูกกันมากตามจังหวัดชายทะเล และจังหวัดภาคใต้
ของประเทศไทย

คำถาม

๑. ที่สำหรับปลูกอะไร และทำกันในฤดูไหนมาก
๒. นาหวาน ต่างกับ นาดำ อย่างไร
๓. พืชปลูกกันในไร่ มีพืชอะไรบ้าง จงบอกชื่อมา ๕ ชื่อ
๔. สวน แตกต่างกับนา และไร่อย่างไร มีพืชอะไรบ้าง
๕. มะพร้าวปลูกกันมากแถบไหน

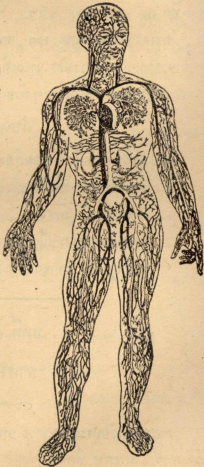

สุขศึกษา

บทนำ

การเรียนรู้วิชาสุขศึกษา คือ
เรียนเรื่องการบำรุงร่างกาย ร่าง
กายของเราเป็นสิ่งมีค่า เรา
ต้องบำรุงเลี้ยงให้เป็นสุข ไม่ให้
เจ็บไข้อยู่ สิ่งที่เรา ใช้นำ
ร่างกาย คือ อาหาร น้ำ อากาศ
การออกกำลังกาย และการ
พักผ่อน

ร่างกายของคนเราเป็นโรง-
งานโรงใหญ่ เมื่อเรารับประทาน
อาหารดี ๆ ดื่มน้ำสะอาด หายใจ
อากาศบริสุทธิ์ ออกกำลังกาย
และพักผ่อน หลับนอน ให้พอเพียง
ร่างกายของเราก็จะเติบโต แข็งแรง
เป็นสุขสบาย แต่ถ้าร่างกายเจ็บป่วย
ไป เราก็ต้องไปรักษาโรค

ร่างกายของคนเรามีอวัยวะหลายอย่าง อวัยวะภายนอกก็มี แขน
ขา หู ตา จมูก ปาก เป็นต้น อวัยวะภายในก็มี ปอด หัวใจ เป็นต้น
เราจะต้องเรียนเรื่องการทำงานของอวัยวะที่สำคัญๆ ไม่ให้เป็นอันตรายได้
ง่าย และจะต้องหาตัวใหม่อนามยติ รู้จักของกันโรคติดต่อบางอย่าง
เช่น หิด เหา ตาแดง หวัด ฯลฯ

บางครั้งเกิดอุบัติเหตุ เช่น หกล้ม มีบาดแผล ไข้ร้อนลงก วิชา
ผู้ศึกษาระสอนให้รู้จักระมัดระวังและถ้าเกิดบาดเจ็บเล็กๆ น้อยๆ ก็ให้
รู้จักการปฐมพยาบาลอย่างง่าย ๆ ด้วย

คำถาม

๑. ผู้ศึกษาเนวชาที่เรียนเรื่อง.....
๒. ร่างกายของเราเป็นดัง.....
๓. เราต้องเลี้ยงร่างกายคือ.....
๔. ร่างกายของคนเราเป็นเหมือน.....
๕. ถ้าเรารู้จักกัน รู้จักตนเองดี ร่างกายของเรา.....

บทที่ ๑

อาหาร

คนเราต้องรับประทานอาหาร อาหารที่เรารับประทานจะให้ประโยชน์
แก่ร่างกาย ๓ ประการ คือ

- (๑) ทำให้ร่างกายเติบโต
- (๒) ทำให้ร่างกายแข็งแรง มีกำลังทำกรางานได้
- (๓) ทำให้ร่างกายสุขสบาย มีชีวิตอยู่ได้

อาหารที่คนเรารับประทานกันอยู่เสมอมันมี ข้าว ปลา เนื้อหมู เนื้อวัว เนื้อไก่ เนื้อปลา ไข่ นม ผัก และผลไม้ต่าง ๆ อาหารเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย ส่วนอาหารที่ให้โทษต่อร่างกาย ไม่ควรรับประทาน คือ อาหารบูดเสีย อาหารสุก ๆ ดิบ อาหารหมักคอง ของแฉ่ง และอาหารที่ไม่สะอาด

เรารับประทานอาหารกันวันละ ๓ มื้อ คือ เวลาเช้า กลางวัน และเย็น เราควรฝึกตัวรับประทานอาหารให้เป็นเวลา คือ เมื่อถึงเวลาแล้ว ก็จงทำให้รู้สึกหิวอยากรับประทานที่เดียวและอย่ารับประทานพร่ำเพรื่อ

เมื่อถึงเวลารับประทานอาหาร เราควรปฏิบัติดังนี้คือ

- (๑) ตั้งมือให้สะอาดก่อนรับประทานอาหารทุกครั้ง
- (๒) เคี้ยวให้ละเอียด เช่น ข้าว ไข่ต้ม ข้าวเหนียว ข้าวกล้อง แก้วน้ำต้องสะอาดทุกอย่าง
- (๓) ไม่ควรใช้มือเบบ ควรรับประทานด้วยช้อนส้อม หรือด้วยช้อน และให้มือนั่งกลางสำหรับค้ำคอก หรือ สำหรับค้ำแบ่งอาหารอย่างอื่นด้วย เพื่อความสะดวกและป้องกันโรคติดต่อบางอย่าง
- (๔) รับประทานอาหารที่สุกใหม่ ๆ

- (๕) ระวังอย่าให้แมลงวันเกาะอาหาร
- (๖) รับประทานช้าๆ เคี้ยวให้ละเอียด
- (๗) ทำให้มีغبานในเวลารับประทาน แต่อย่าคุยกันเยอะ
อย่าหัวเราะในขณะเคี้ยวอาหาร เพราะอาจทำให้อาหาร
ตกลงในหลอดลม จะคิดคอ บางทีอาจถึงตายได้
- (๘) ดื่มน้ำแค่พอควรในระหว่างรับประทานอาหาร
- (๙) รับประทานอาหารแต่ให้พออิ่ม
- (๑๐) เมื่ออิ่มแล้ว จงดื่มน้ำแค่พอควร

มีข้อควรระวังอยู่ คือ ถ้าจะต้องซื้ออาหารมารับประทานตามร้านขายอาหารหรือที่แม่ค้านำมาขาย เราต้องเลือกซื้ออาหารที่ผู้ขายรักษาความสะอาด เช่น ผู้ขายใส่ไว้ในตู้กระจก หรือมีฝาปิดคลุมผู้คนที่มองและกันแมลงวันเกาะ และให้เป็นอาหารที่เย็นประโยชน์ต่อร่างกายด้วย

เมื่อรับประทานอาหารอิ่มใหม่ๆ อย่าเพิ่งไปนั่งเล่น หรือกระโดดโดดเต้น และเมื่อยังไม่ถึงครึ่งชั่วโมง ก็ไม่ควรอาบน้ำด้วยเหมือนกัน

คำถาม

๑. อาหารของคนเรานั้นอะไรบ้าง
๒. เรารับประทานอาหารได้ประโยชน์อย่างไร
๓. ก่อนรับประทานอาหาร ควรปฏิบัติอย่างไร
๔. ในเวลารับประทาน ควรปฏิบัติอย่างไร บอกมา ๕ ข้อ
๕. เมื่อจะซื้ออาหารกิน ควรเลือกอย่างไร

บทที่ ๒

น้ำ

น้ำเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเลี้ยงร่างกายของคนเรา ถ้าเราดื่มน้ำ
ไม่ก่นักจะตาย ในวันหนึ่ง ๆ เราควรดื่มน้ำมาก ๆ ให้ได้ประมาณวัน
ละ ๕ ถึง ๕ ถ้วยแก้ว แต่ไม่ควรดื่มน้ำจากแฟ น้ำที่ใช้ดื่มต้องเป็น
น้ำสะอาด ปราศจากเชื้อโรค น้ำที่สะอาด คือ น้ำที่กรองจากหัตถ์คา
น้ำที่สะอาด น้ำที่ต้มเดือดแล้ว น้ำประปา น้ำบาดาล น้ำกลอง และน้ำกลั่น
น้ำเป็นสิ่งสำคัญสำหรับคนเรา นอกจากคนเราใช้น้ำสำหรับดื่ม
กันแล้ว ยังใช้สำหรับอาบน้ำ ใช้ซักเสื้อผ้า ใช้ล้างหน้า ล้างมือ
ล้างถ้วยชาม ล้างบ้านเรือนอีกด้วย

อาบน้ำ

ล้างมือ

ล้างจาน

น้ำที่เขือบ ไช้ซักเสื้อผ้า ไช้ล้างหน้า ล้างมือ ล้างถ้วยชาม
 ล้างจานเรือนเหล่าน กัดของเป็นนาสะอาดด้วย ถ้าสะอาดดีเหมือนน้ำ
 ไช้ต้มกยงดี จะได้ไม่เชอโรคคืดคือเข้าสู่ว่างกาย

ให้รู้จักลักษณะของน้ำสะอาดและลักษณะของน้ำไม่สะอาด ดังนี้
 น้ำสะอาดมีลักษณะ

- (๑) ใสและจืด
 - (๒) ไม่เหม็นโรค
 - (๓) ไม่มึงใสโครกหรือสิ่งทให้โทษแก่ร่างกายปนอยู่
- น้ำไม่สะอาดมีลักษณะ

- (๑) ขุ่นและกร่อย
- (๒) เหม็นโรค
- (๓) มึงใสโครกหรือสิ่งทให้โทษแก่ร่างกายปนอยู่

น้ำเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นสิ่งสำคัญสำหรับคนเรา คนเราต้องใช้น้ำเป็นอันมาก เพราะฉะนั้นทุก ๆ คนจะต้องช่วยกันรักษาความสะอาดของน้ำในททั่ว ๆ ไปไว้ให้ดี ถ้าน้ำสกปรก จะทำให้เกิดโรครบาดได้ง่าย ไม่ว่าจะเป็นน้ำในแม่น้ำลำคลอง ในห้วย หนอง หรือในบึง บ่อ สระ ต้องช่วยกันรักษาให้สะอาดอยู่เสมอ อย่าทำสกปรก คือ ต้องไม่ทิ้งสิ่งโสโครกต่าง ๆ ลงในน้ำ เช่น ไม่ทิ้งซากสัตว์ ไม่เทไม่ถ่ายอุจจาระ มึ่ส้ววะ หรือ ขยะมูลฝอยลงในน้ำ ทั้งอย่าซักเสื้อผ้าของคนเป็นโรคในแม่น้ำลำคลองด้วย และข้อควรระวังอีกข้อหนึ่ง คือ อย่าอาบน้ำ อย่าซักผ้าหรือล้างสิ่งใด ๆ ในที่ใกล้ ๆ กับบ่อหรือสระน้ำที่เขต้มกิน เพราะจะทำให้คนที่เขต้มกินไม่สะอาด

คำถาม

๑. จงบอกประโยชน์ของน้ำมา ๕ อย่าง
๒. น้ำสะอาดมีลักษณะอย่างไร
๓. น้ำไม่สะอาดมีลักษณะอย่างไร
๔. น้ำสะอาดมีน้ำอะไรบ้าง
๕. จงช่วยกันรณรงค์รักษาความสะอาดทางน้ำไว้ควรทำอย่างไร

บทที่ ๓

อากาศ

คนเราต้องหายใจเอาอากาศบริสุทธิ์เข้าไปเลี้ยงร่างกายอยู่เสมอ ถ้าขาดอากาศบริสุทธิ์ก็จะตายทันที อากาศบริสุทธิ์ คืออากาศที่มีก๊าซออกซิเจนอยู่พอคึกๆ ไม่มากเกินไป ไม่น้อยไป เมื่อเราหายใจเข้าไปแล้ว จะรู้สึกสดชื่น ปอดอกโปร่ง ทำให้รู้สึกสบาย อากาศบริสุทธิ์มีตามท้องไร่ท้องนา ที่อากาศพัดผ่านไปมาได้เสมอ เช่นตามชายทะเล ตามท้องทุ่ง

อากาศไม่บริสุทธิ์เป็นอากาศเสีย มีก๊าซออกซิเจนน้อยเกินไป อากาศไม่บริสุทธิ์มีอยู่ในห้องทึบ ห้องอุดู ในที่แคบ ในตรอกซอกที่อากาศพัดถ่ายเทไปมาไม่ค่อยได้ เช่นเรือนคนคลุมโปง อากาศในโปงจะเป็นอากาศไม่บริสุทธิ์ อากาศที่มีฝุ่นละออง หรือควันไฟ

หรือเห็น ก็เป็นอากาศไม่บริสุทธิ์เหมือนกัน ถ้าเราหายใจอากาศ
ไม่บริสุทธิ์เข้าไป จะทำให้ไม่สบาย รู้สึกเวียนศีรษะ คลื่นไส้
อ่อนเพลีย และอาจเป็นลมหมดสติ

ในทอขน อากาศก็อบชื้น คอมน้ำ มีความเย็นมาก เมื่อ
เราอยู่ในทอขน เราหายใจเข้าไป จะทำให้เป็นหวัดง่าย และจะทำ
ให้เป็นโรคปอดบวมได้ด้วย ทอขนคือทาบ แต่งอากาศต้องตลอดเข้า
ไปไม่ถัง เช่นในป่าทึบ ในถ้ำ ที่อากาศถ่ายเทไม่สะดวก เช่น ใน
ห้องทาบ ๆ ก็เป็นทอขนเหมือนกัน ในทอขนนี้ คนเรายืนนาน ๆ ไม่ได้
เป็นอันตรายต่อสุขภาพมาก

บริเวณที่อยู่ของเราคือทาบาน ที่ห้อง ต้องจัดให้โปร่ง ๆ อย่าให้
อับชื้นเพื่อให้อากาศดี ต้องจัดบ้านเรือนและห้องที่อยู่ให้แสงแดดส่อง
ได้ถัง ให้อากาศถ่ายเทสะดวก หมั่นเปิดประตูหน้าต่าง อย่าตึงตัง
สิ่งของไว้บังทางลม ต้องให้ลมพัดผ่านไปมาได้สะดวก ห้องใดทาบ
ทอขน ถ้าได้จัดเสียใหม่ให้ได้รับแสงแดด ให้อากาศถ่ายเทไปมาได้
ห้องนั้น ทนก็จะหายอับชื้น

คำถาม

๑. อากาศบริสุทธิ์มีอยู่ตามไหนมาก
๒. อากาศไม่บริสุทธิ์มีอยู่ตามไหน
๓. หายใจอากาศไม่บริสุทธิ์ ให้โทษแก่ร่างกายอย่างไร
๔. อยู่ในทอขนนาน ๆ ให้โทษอย่างไร
๕. ทำอย่างไร จึงจะให้ห้องไม่เกิดอับชื้น

บทที่ ๔
การออกกำลังกาย

๑. การออกกำลังกายคืออะไร การออกกำลังกาย คือ การที่ทำให้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้เคลื่อนไหว คนเราถ้าจะขี้เฉื่อย ๆ ไม่ทำอะไร ร่างกายก็จะอ่อนแอ ถ้าเราได้ออกกำลังกายเต็มที่ ร่างกายก็จะเติบโตแข็งแรง ทำงานได้ดี มีการต่อต้านโรคภัยไข้เจ็บได้

สะพานหก

สะพาน ลื่น

ราวไม้

ชิงช้า

๒. การออกกำลังกายมีอย่างไรบ้าง การออกกำลังกายนั้น
ได้ ๒ อย่าง คือ ก. การออกกำลังกายด้วยการเดิน เช่น การวิ่งเดิน
เล่นชิงช้า สะพานหก ไถราว ซ่อนหา ฯลฯ ข. การออกกำลังกาย
ด้วยการทำงาน เช่น ตักน้ำ ปลูกผักสวนครัว ถูบ้าน ช่วยบิดา
มารดาทำการงานต่างๆ ฯลฯ

๓. การออกกำลังกายมีประโยชน์อย่างไร การออกกำลังกาย
มีประโยชน์หลายอย่าง เช่น

- (๑) ทำให้กระยาหาการคล่องแคล่วของใจ
- (๒) ทำให้ร่างกายมีกำลังต่อสู้เชื้อโรค
- (๓) ทำให้อวัยวะแข็งแรง เช่น กล้ามเนื้อ ปอด หัวใจ และ
เครื่องย่อยอาหารทำงานได้ดี
- (๔) ทำให้เหงื่อออกทางผิวหนังได้ดี
- (๕) ช่วยให้ร่างกายเจริญเติบโตได้ดี

๔. ข้อควรระวังในการออกกำลังกาย การออกกำลังกายก็
เหมือนการปฏิบัติตัวในทางอื่น คือ ถ้ามากเกินไปก็ให้โทษ น้อยเกินไป
ก็ไม่ได้ประโยชน์ ดังนั้นจึงควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑. อย่าออกกำลังกายให้เหนื่อยเกินไป
๒. อย่าออกกำลังกายแรงมากหรือเกินกำลัง
๓. เมื่อออกกำลังกายมาแล้วใหม่ๆ อย่าปล่อยให้ลมโกรก อย่ารับ
อาบน้ำ อย่าดื่มมากนัก ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น

คำถาม

๑. การออกกำลังกาย มีประโยชน์อย่างไรบ้าง
๒. ถ้าไม่ออกกำลังกาย จะเป็นอย่างไร
๓. การออกกำลังกาย มีหลักปฏิบัติอย่างไร
๔. การเล่นอะไรบ้าง เป็นการออกกำลังกาย
๕. การทำงานอะไรบ้าง เป็นการออกกำลังกาย

บทที่ ๕

การพักผ่อนหย่อนใจ

๑. การพักผ่อนคืออะไร การพักผ่อนคือการหยุดพักชั่วคราว
 คราวหรือช่วงเวลาหนึ่ง เช่นเมื่อออกกำลังกายมาเหนื่อยกึ่งพักหรือนอน
 พักเฉยเฉย หรือเมื่อทำการงานมาจนเหนื่อย เมื่อหน้ายกเปลี่ยน
 เป็นท่าส่งอันที่สนุกสนานรื่นเริง เช่นร้องเพลง เล่นดนตรี เดินเล่น
 เล่นเป็นการพักผ่อนได้เหมือนกัน แต่การพักผ่อนที่สำคัญได้แก่ การนอน

๒. ประโยชน์ของการนอน คนเราเมื่อได้ออกกำลังกายทำงาน
 มาแล้ว ร่างกายและจิตใจจะอ่อนเพลีย เมื่อถึงเวลาถึงคนใดหลับ
 นอนพักผ่อน ร่างกายก็สดชื่นแข็งแรง ส่วนที่สึกหรอก็ได้รับการ
 ซ่อมแซม เด็ก ๆ จะต้องนอนคืนละ ๑๐-๑๒ ชั่วโมง ผู้ใหญ่คนละ
 ๖-๘ ชั่วโมงพอ และควรนอนแต่หัวค่ำ คนแต่เช้าให้เป็นเวลา

(๑) อะไรเข้าตา อย่าถู
หรือขยตา พยายามเช็ดออกหรือใช้
กระดาษตา

(๒) ไม่ควร อ่าน หนังสือ
ขณะที่อยู่ในรถ หรือในเรือที่กำลัง
แล่น

(๓) อย่าอ่านหนังสือ ที่ตัว
เด็กเกินไปหรือที่พิมพ์ไม่ชัด

ผิงเข้าตา-อย่าขย

(๔) อย่าอ่านหนังสือกลางแจ้ง หรือในที่ที่มีแสงสว่างน้อยเกินไป
ไป เช่น เวลาเย็นค่ำ

(๕) อย่าใช้ผ้าเช็ดหน้าหรือแว่นตาปนกับคนตาเจ็บ

๒. หู เป็นอวัยวะสำหรับฟังเสียงต่างๆ

การมีหูทั้ง ๒ คู่

(๑) เวลาอาบน้ำ ระวัง
อย่าให้น้ำเข้าหู

(๒) ถ้า น้ำเข้าหูให้ ใช้ สำลี
พันปลายไม้ค้อๆ แหย่เข้าไปซับน้ำ

(๓) อย่า แหย่ หู โดย ไม่ จำ
เป็น

(๔) ถ้าตัวแมลงเข้าหู ใช้
น้ำมันสดคัหยอด ถ้าเป็นของแข็งเช่น

อย่าแหย่หูโดยไม่จำเป็น

เมื่อมารวมเข้าห้ ต้องไปให้หมอตรวจ

- (๕) อย่าเล่นตะโกนกรอกหักกัน และเวลาอยู่ใกล้เสียงดังมาก ๆ
เช่นเสียงพลุ เสียงปืน ควรเอาหม้ออุดหูไว้

๓. ฟัน เป็นอวัยวะสำหรับบดเคี้ยวอาหาร

การบดเคี้ยว คือ

- (๑) รักษาความสะอาดของปากไว้เสมอ เมื่อรับประทานอาหารแล้วต้องบ้วนปากหรือแปรงฟันให้สะอาด
- (๒) แปรงฟันอย่างน้อยวันละ ๒ ครั้ง คือ ตอนนอนเข้านอนหนึ่ง และก่อนเข้านอนอีกหนึ่งครั้ง
- (๓) ไม่กัดหรือขบของที่แข็งจนเกินไป
- (๔) รักษาบริหารฟัน โดยการรับประทานของที่เหนียวและแข็งพอควรบ้าง
- (๕) ถ้าฟันผุหรือเหงือกบวม ต้องรีบให้หมอรักษา

คำถาม

๑. นัยน์ตาเป็นอวัยวะสำหรับทำอะไร ?
๒. จักษุของกนกนัยน์ตาไม่ให้เสีย ทำอย่างไร ?
๓. จักษุของกนกนัยน์ตาไม่ให้เสีย ทำอย่างไร
๔. จักษุของกนกนัยน์ตาไม่ให้เสีย ทำอย่างไร ?
๕. ฟันเสียให้โทษอย่างไรบ้าง ?

บทที่ ๗

การรักษาสถิตกะของร่างกาย

เพื่อให้ร่างกายแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บเมื่อยเมื่อน
นักเรียนทุกคนต้องรู้จักหวั่นอกคิกายอนามัย หรือสูขบัญญัติ ๓๐ ประการ
ที่เขาตั้งใจเป็นหวั่นอกคำสอน นักเรียนต้องจำไว้ให้ได้ทุกๆ ข้อ และ
ปฏิบัติตามทุกวัน ดังนี้

ให้ปฏิบัติตามกคิกายอนามัย หรือสูขบัญญัติ ๓๐ ประการได้ดังนี้—

ข้อ ๑. ขำนาทุกวัน อย่างน้อยวันละครั้ง

ข้อ ๒. แปร่งฟันอย่างน้อยวันละ ๒ ครั้ง

ข้อ ๓. นอนให้พอในททอากาศถ่ายเทได้ดี

ข้อ ๔. ควรดื่มนานมากๆ ไม่ควรดื่ม
น้ำชาหรือกาแฟ

ข้อ ๕. พยายามกินไข่ ผักสด หรือผลไม้
ให้มากทุกวัน

ข้อ ๖. ดื่มน้ำสะอาด อย่างน้อยวันละ ๔
แก้ว

ข้อ ๗. เล่นหรือออกกำลังกายกลางแจ้งทุกวัน
หรือบ่อย

ข้อ ๘. ถ่ายอุจจาระให้เป็นเวลาทุกเช้า

ข้อ ๙. จงพยายามหักเหี่ยงโรคติดต่อ

ข้อ ๑๐. จงทำจิตใจให้ร่าเริงเบิกบานอยู่เสมอ

ทุก ๆ คนจะต้องหมั่นรักษาร่างกายให้สะอาดเสมอ ให้ปฏิบัติตัวให้เคยชิน จนเป็นนิสัยรักความสะอาด เกียดความสกปรก การรักษาความสะอาดของร่างกายทั่วไป ให้ทำดังนี้

ก. ผิวน้ำ (๑) ขาบน้ำวันละ ๑-๒ ครั้ง ขำระผิวน้ำให้สะอาด

ประมวลวิชาชั้นประถมปีที่ ๒

- (๒) เวลาอาบน้ำใช้สบู่ถูตัวให้ทั่ว ขาบแล้วเช็ดตัวให้แห้ง

- (๓) เช็ดผ้าเครื่องแต่งกายต้องสะอาด ไม่หมักหมม

- (๔) ไม่ใช้เสื้อผ้าของคนเป็นโรคผิวหนัง

- (๕) หมั่นเช็ดเหงื่อไคลให้แห้ง

- ข. มือ (๑) ตางมือให้สะอาดเสมอ ถ้าเปื้อนมากต้องฟอก

สบู่ด้วย

- (๒) เมื่อถ่ายอุจจาระ บิด-สาวจะแก้ว ตางมือให้สะอาดทุกครั้ง

- (๓) ก่อนรับประทานอาหาร ตางมือให้สะอาดทุกครั้ง

- (๔) รับประทานอาหารแล้ว ก็ตางมือให้สะอาดทุกครั้ง

- ก. เท้า (๑) เวลาไปไหนมาไหนต้องสวมรองเท้า
(๒) เมื่อถ่ายอุจจาระแล้ว ต้องล้างเท้าให้สะอาด
(๓) ล้างเท้าให้สะอาดก่อนเข้านอนทุกครั้ง
- ง. เล็บ (๑) ทุกๆ เข้าก่อนมาโรงเรียน ต้องแปรงเล็บ

อย่าให้ตำสัปรก

(๒) ทุกๆ วัน อาบน้ำ หรือ
วันพระที่โรงเรียนปิด ตัดเล็บให้สั้น
อย่าปล่อยให้ยาว

(๓) ถ้าวันไหนมือ หรือเท้า
สกปรกมาก ล้างมือล้างเท้าแล้ว
ต้องตัดเล็บให้สะอาดด้วย

- จ. หู (๑) ถ้าเป็นหวัดหรือคัดจมูก ต้องให้หมอรักษาโดยเร็ว
(๒) ขาน้ำแล้ว ต้องใช้ผ้าเช็ดหูทุกครั้ง
(๓) เวลาขาน้ำ ต้องถูหูหลังใบหูด้วย

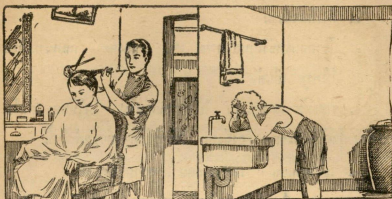
ฉ. ตา (๑) ระวังอย่าให้ฝุ่นละอองหรือของสกปรกเข้าตา ถ้า
ไปอยู่ในที่ที่มีฝุ่นละอองมาก ๆ ต้องหลับตาหรือ
หัตตาหรือใช้ผ้าสะอาดปิดตากันฝุ่น

- (๒) ถ้าตาสกปรก ควรล้างตาด้วยน้ำยาล้างตา
(๓) เมื่อเกิดเป็นตาแดงตาเจ็บต้องรีบให้หมอรักษา

ช. ปาก (๑) รับประทานอาหารแล้ว ต้องล้างปากให้สะอาด
ทุกครั้ง

- (๒) แปรงฟันอย่างน้อยวันละ ๒ ครั้ง คือ ตอนเช้า
เช้าหนึ่ง และก่อนเข้านอนอีกหนึ่ง
- (๓) ถ้าม้วนหรือเหงือกบวม ต้องรีบให้หมอรักษา
- ข. กอ (๑) อย่าหายใจทางปาก ปากไม่มิดเครื่องกรองฝุ่น
ละอองจะเข้าในคอได้
- (๒) รักษาปากและฟันให้สะอาดเสมอ ปากและฟัน
สะอาด ในคอก็สะอาดด้วย
- (๓) อย่าให้เหงือกโดนสิ่งสกปรกเป็นคราว เวลาอาบน้ำ
น้ำต้องถูออกให้หมด
- ฅ. จมูก (๑) อย่าแคะจมูก หรือปาดยัดดินสอหรืออะไร ๆ ไร
จมูก
- (๒) อย่าถอนขนจมูก
- (๓) ระวังอย่าให้เป็นหวัด
- ญ. ผม (๒) คัดผมให้สั้น ผมนั้นรักษาความสะอาดง่าย
- (๒) สระผมอาทิตย์ละ ๒-๓ ครั้ง

(๓) อย่าใช้น้ำมันใส่ผม

คำถาม

๑. กติกาอนามัย ๑๐ ข้อ มีอะไรบ้าง ใครจะตอบได้มากกว่ากัน
๒. ระวังความสะอาดผิวหนังของร่างกาย ทำอย่างไร
๓. ระวังความสะอาดของเล็บ ทำอย่างไร
๔. ระวังความสะอาดของนัยน์ตา ทำอย่างไร
๕. ระวังความสะอาดของปาก ทำอย่างไร

บทที่ ๔

การรักษาสภาพลักษณะของเครื่องนุ่งห่ม

ประโยชน์ของเครื่องนุ่งห่ม

๑. บำรุงกันความตาย

[๒๓]

๒. ทำให้สวยงาม
๓. บอingkันผิวหนังเป็นอันตราย เช่น ก้นยุ้งกต ก้นหนามเกี้ยว
ไม้ครุด เป็นต้น
๔. ช่วยให้ร่างกายอบอุ่น ไม่ให้ร้อนเกินไป ไม่ให้หนาวเกินไป
การรักษาสุขลักษณะของเครื่องนุ่งห่ม ให้ปฏิบัติตามหัวข้อต่อไปนี้
๑. ในเวลานอน ให้สวมเสื้อผ้าให้หลวมพอสมควร
๒. การใช้เครื่องนุ่งห่มคับหรือตึงเกินไป ทำให้ข้อขัด ให้โทษ
แก่ร่างกาย
๓. ต้องรักษาเครื่องนุ่งห่มให้สะอาดเรียบร้อยเสมอ
๔. หมั่นนำเครื่องนุ่งห่มและเครื่องนอนออกผึ่งแดดเสมอๆ

คำถาม

๑. เครื่องนุ่งห่มมีอะไรบ้าง
๒. เครื่องนุ่งห่มมีประโยชน์อย่างไรบ้าง
๓. เครื่องนุ่งห่มอย่างไรโทษ ทำให้โทษแก่ร่างกาย
๔. ในเวลานอน ให้ใช้เครื่องนุ่งห่มอย่างไร
๕. เครื่องนอนที่ควรนำออกผึ่งแดดบ่อยๆ มีอะไรบ้าง

การรักษาสุขลักษณะของเครื่องใช้และเคหสถาน

๑. เครื่องใช้และเคหสถานคืออะไร เครื่องใช้คือสิ่งของที่เราร้อยเป็นประจำในบ้านเรือน มีเครื่องแต่งบ้าน เครื่องครัว เครื่องใช้ในการรับประทานอาหาร เครื่องนอน ฯลฯ เคหสถานคืออาคารบ้านเรือน ที่เราอาศัยอยู่ รวมทั้งสิ่งต่างๆ ที่อยู่ภายในบริเวณบ้าน

๒. ทำไมเราจึงต้องรักษาให้ถูกสุขลักษณะ การรักษาให้ถูกสุขลักษณะคือการรักษาให้สะอาด ปราศจากสิ่งโสโครก เพราะเรารู้แล้วว่า ความสกปรกเป็นบ่อเกิดของเชื้อโรค

๓. เราจะต้องรักษาเครื่องใช้อย่างไร เราจะต้องรักษาเครื่องใช้ให้สะอาดและรักษาให้ทนทาน การทำความสะอาดเครื่องใช้ควรจะทำเป็นประจำ

- (๑) จำพวกเครื่องแต่งบ้าน จะต้องหมั่นซักล้าง เช็ด ถ้างัฏ ๑ ๓ ๑
- (๒) จำพวกเครื่องครัว จะต้องขัดล้างด้วยสบู่ ซัก และถนอมาริอน ผงแดด ๑ ๓ ๑
- (๓) จำพวกเครื่องใช้ในการรับประทานอาหาร รักษาอย่างเดียวกับเครื่องครัว เช่น ถ้วยแก้ว จาน ชาม ก็ขัดล้างด้วยสบู่ ซักนึ่งต้มขัดด้วยฟืนดินสอพองละเอียด

(๓) การบอกรับ

- ๑) อย่าถูกต้องเนื้อตัวคนเป็นทิด
- ๒) อย่าถูกต้องเครื่องแต่งตัว เครื่องใช้ของคนเป็นทิด
- ๓) รักษาผิวหนังและเครื่องนุ่งห่มของเราให้สะอาดดีเสมอ

๒. เหา

- (๑) ลักษณะอาการ มีตัวเหาและไข่เหาอยู่ตามโคนผม เส้นผม เมื่อตัวเหากัดหนังหัว จะรู้สึกคัน
- (๒) การติดต่อ ติดต่อได้โดยอยู่ใกล้กันเป็นเหา หรือเล่นลูกกลิ้งถึงเกล็ดอกหัวกัน แล้วตัวเหาหรือไข่เหาติดหัวมา

(๓) การบอกรับ

- ๑) อย่าอยู่ใกล้ๆ คนเป็นเหา
- ๒) อย่าใช้เสื้อผ้า หัว หมวก ปกกับคนเป็นเหา
- ๓) หมั่นสระผมให้สะอาดเสมอ

๓. ตาแดง

- (๑) ลักษณะอาการ ตาขาวตาชมพูตาข้างแดงหรือทั้งสองข้างเป็นสีแดง หนังตาและเยื่อเมือกตามองม หนังตาแดงแฉะ มีตุ่มคันๆ และเคืองขนตา น้ำตาไหล มีขี้ตาออกมาก
- (๒) การติดต่อ ติดต่อได้โดยเชื้อโรคเข้าตา

(๔) เครื่องนอน ต้องหมั่นซักฟอก ประชุมให้เรียบร้อย และ
สะอาดอยู่เสมอ ให้หมั่นเอา ที่นอน หมอน ออกผึ่งแดดด้วย

๔. เราจะต้องรักษามันเรือนอย่างไร คำว่าบ้านเรือนนั้น รวม
ตลอดทั้งบริเวณบ้าน มีตัวบ้าน ใต้ถุน ครีว ส้วม เป็นต้น เราจะ
ต้องรักษาให้สะอาดจึงจะปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ การรักษาความสะอาด
ควรจะทำดังนี้

- (๑) บ้าน ต้องกวาดทุกวัน เวลากวาดต้องกวาดให้ทั่วทุก
ซอกมุม
- (๒) ใต้ถุน ต้องอย่าให้เฉอะแฉะ จะทำให้อากาศเสียได้
- (๓) ครีว ต้องรักษาให้สะอาด มีที่เก็บอาหารมิดชิด เพื่อกัน
หนูและแมลงวันตอม
- (๔) ส้วม ต้องหมั่นทำความสะอาด อย่าให้แมลงลงไปตอมได้
- (๕) ของโสโครก อย่ากองทิ้งไว้ ต้องเผาและขุดหลุมฝัง

คำถาม

๑. เครื่องใช้แต่ละเครื่องคืออะไร ?
๒. การรักษาเครื่องใช้ถูกจัดลักษณะคืออะไร ?
๓. จะต้องรักษาเครื่องใช้เหล่านี้อย่างไร คือ ใดรับแรก ถ้วย
ราม ช้อนดื่ม
๔. เราจะต้องรักษาได้ทุนบ้านอย่างไร ?
๕. ของใส่โครกควรจะทำอย่างไร ?

บทที่ ๑๐

การป้องกันโรคติดต่อบางอย่าง

๑. หิด

(๑) ลักษณะอาการ
เป็นเม็ดหรือเป็น แผลเล็กๆ มี
หนอง มีน้ำเหลือง ขึ้นตาม
ผิวหนัง ตามง่ามมือ หรือ ใน
ร่มผ้า และมีอาการคัน

(๒) การติดต่อ หิด
ติดต่อโดยได้รับ เชื้อตัวหิดจากคน
ที่เป็นหิด

(๓) การบ๊องกัน

- ๑) อย่าอยู่ใกล้คนเป็นตาแดง
- ๒) อย่าใช้ผ้าเช็ดหน้าหรือแว่นตาของคนเป็นตาแดง
- ๓) อย่าให้น้ำตกรก ผง ผุ่นหรือของ หรือควันไฟเข้าตา

๔. หวัด

- (๑) ลักษณะอาการ คันคอ ไอ แสบคอ เสียงแห่ คัดจมูก บางทีมีน้ำมูกไหล
- (๒) การติดต่อ ติดต่อได้โดยได้รับเชื้อหวัด ทางน้ำมูก น้ำลายของคนเป็นหวัด เช่น คนเป็นหวัด ไอ จาม รดหน้า หรือคนมาอยู่เดียวกับคนเป็นหวัด

(๓) การบ๊องกัน

- ๑) อย่าอยู่ใกล้คนเป็นหวัด
- ๒) อย่าตากผืน ตากนาคาง
- ๓) อย่าให้ผง ผุ่น หรือควันไฟเข้าจมูก เข้าคอ

๕. หัด

- (๑) ลักษณะอาการ เมื่อเริ่มเป็นให้รู้สึกปวดหัวตัวร้อน มีน้ำมูก น้ำตาไหลอย่างเห็นหัวตมมาก ๆ พองวงนท ๓-๕ มม.แดงขึ้นทั่วตัว แดงขกตาเซาทุกท พองวงนท ๖-๗ กยบหาย
- (๒) การติดต่อ ติดต่อได้โดยถูกคองน้ำมูก น้ำลาย น้ำตาของคนเป็นหัด หรือคนเป็นหัดไอ จามรด

(๓) การรบกวนกัน

- ๑) ให้คนเป็นหัตถ์อยู่ต่างหาก อย่าให้ปะปนกับคนอื่น
- ๒) อย่าให้ถูกต้อง นามุก น้ำตาย น้ำตา ไอหรือจาม
รดของคนเป็นหัตถ์
- ๓) อย่าใช้เครื่องนุ่งห่มและรองเท้าร่วมกับคนเป็นหัตถ์

๖. อัสถุอัสถุ

- (๑) ลักษณะอาการ เมื่อแรกเป็นจะครั่นเนื้อครั่นตัว ตัวร้อน
ในท้องมเมตผื่นแดง ๆ ขึ้นทั่วกัน ในท้องตามทพ
เมตผื่นแดงจะมามีได้ ๆ แดงมหนอง เป็นขึ้นมาแดง ๗-๘ วัน
ก็หายเป็นปกติ

- (๒) การติดต่อ ติดต่อได้โดยถูกต้อง นามุก น้ำตาย และ
น้ำเหลือง ของคนเป็นอัสถุอัสถุได้

(๓) การรบกวนกัน

- ๑) ให้คนเป็นอัสถุอัสถุอยู่ต่างหาก อย่าให้ปะปนกับคนอื่น
- ๒) อย่าถูกต้อง นามุก น้ำตาย น้ำเหลือง ของคนเป็นอัสถุ
อัสถุได้
- ๓) อย่าคลุกคลีกัน อย่าใช้ของใช้ร่วมกับคนเป็นอัสถุอัสถุได้

๗. โรคสัตว์ดวงตา

- (๑) ลักษณะอาการ ตามหนังตาขึ้นในขอบ ๆ มีเม็ด ๆ เป็น
ทราย ทำให้มขตา ตาฟาง และเคืองตา ถ้าเป็นมากราง
ทมณาตาเป็นหนอง และปวดเจ็บตาด้วย

- (๓) การติดต่อ ติดต่อได้โดยเชื้อโรคสัตว์ดวงตาเข้าไปในตา

(๓) การป้องกัน

- ๑) อย่าใช้น้ำเช็ดหน้า แว่นตา ของคนเป็นโรคติดต่อ
- ๒) อย่าคลุกคลีกับคนเป็นโรคนี้
- ๓) หนังสือ กระดาษ ดินสอ และเครื่องใช้ของคนเป็นโรคติดต่อ อย่าไปถูกต้องเป็นต้น เชื้อโรคอาจติดมือไป เมื่อมือไปถูกตาเขาก็จะติดต่อโรคได้

คำถาม

๑. โรคติดต่อมีอะไรบ้าง?
๒. หิดเป็นอย่างไร จะป้องกันอย่างไร?
๓. เหาเป็นอย่างไร จะป้องกันอย่างไร?
๔. ตาแดงเป็นอย่างไร จะป้องกันอย่างไร?
๕. หวัดเป็นอย่างไร จะป้องกันอย่างไร?

บทที่ ๑๑

การปฐมพยาบาลอย่างง่าย ๆ

๑. วิธีทำความสะอาดแผลเล็กน้อย ๆ

(๑) เมื่อเลือดหยุดแล้ว ต้องทำความสะอาด ถ้าแผลไม่สะอาด อาจเกิดเป็นพิษทำให้แผลตามใหญ่โตได้

ประมวลวิชาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

(๒) ถ้างัด (เด็ก ๆ น้อย ๆ) ใช้น้ำอุ่นกับสบู่ก็ได้ ใช้น้ำสะอาดพอ ถ้างัดที่มดก็ได้

(๓) ถ้าใช้น้ำล้างหรือผ้าสะอาดซับแผลให้แห้ง แล้วปิดแผลด้วยผ้าสะอาด กันน้ำสกปรก

๒. ใช้น้ำยาแผลเล็ก ๆ น้อย ๆ

(๑) จะใส่ยาสีฟันหรือเอาผ้าชุบน้ำเช็ดรอบๆ โยโยคิน ทาที่แผลให้ทั่วก็ได้

(๒) ใช้น้ำสะอาดบีบบนแผลไว้ให้ชุ่ม

(ถ้าเป็นแผลใหญ่ ไม่ควมั่วของ ให้ใช้น้ำสะอาดพันแผลไว้ แล้วไปตามหมอโดยเร็ว)

๓. การปฏิบัติเมื่อถูกสุนัขกัด

(๑) ห้ามเลือดให้หยุด (การห้ามห. ๑ ให้ใช้น้ำสะอาดบีบแผล แล้วเขม้นอกห้ามเลือด)

(๒) ถ้างัดให้สะอาด แล้วซับแผลให้แห้ง

(๓) ใส่ยาแผลสด เช่น ยาแดง หรือทิงด้อย โยโยคิน แล้วใช้น้ำสะอาดหรือผ้าพันแผลพันไว้ให้แน่น

(๔) รีบนำตัวไปหาหมอหรือคนรู้ใจ ต้องแจ้งให้หมอทราบ และให้พยายามคอยสังเกตดูสุนัขตัวนั้น ให้อาบน้ำเป็นต้นวันหรือแปดวัน น้ำหรือส่งตัวมาจะบ้า ก็ต้องให้หมอรักษาแผลนั้นและฉีดยาพิษไว้แล้ว

๔. การปฏิบัติเมื่อถูกแมวข่วน

- (๑) ทำแผลให้สะอาด
- (๒) ใส่ยาแดงหรือทิงเจอร์ไอโอดีน
- (๓) เอาผ้าสะอาดปิดทับปากแผล แล้วเอาผ้าสะอาดพันไว้

๕. การปฏิบัติเมื่อถูกแมลงต่อย

แมลงบึ้งหรือควมั่ง แตน คอ เมื่อนมตอย จะมีเหล็กในของ มันฝังอยู่ทำให้ปวด

(๑) เอาเหล็กในออก ใช้ปลายลูกกุนแจที่มีรูกดตรงแผลถูกตอย เหล็กในจะโผล่ ดึงออกได้ง่าย

(๒) แล้วใช้สำลีชุบแอมโมเนียบดแผล หรือจะใช้หัวหอมผ่าทาที่ แผล หรือทาขมิ้นผงยาหม่องก็ได้

(๓) ถ้าแผลบวม ก็ใช้ประคบด้วยของเย็น ๆ บวมจะลดหายไป

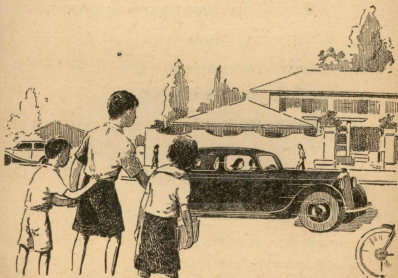
คำถาม

๑. จงบอกวิธีทำความสะอาดแผลเด็ก ๆ น้อย ๆ
๒. มีบาดแผลไหม้ จะห้ามเลือดอย่างไร ?
๓. ยาใส่แผลสด มีอะไรบ้าง ?
๔. การห้ามเลือด ทำอย่างไร ?
๕. จะช่วยคนถูกแมลงตอย ทำอย่างไร ?

บทที่ ๑๒

อุบัติเหตุและการป้องกัน

อุบัติเหตุ คือ เหตุที่เกิดขึ้นอย่างไม่ทันรู้ตัว ทำให้เป็นอันตราย
เจ็บป่วย อุบัติเหตุเหล่านี้มีมากมายหลายอย่าง อาจเกิดขึ้นได้บ่อยๆ
บางอย่างเป็นเรื่องเล็กน้อย เช่น เดินหกล้ม แต่บางอย่างร้ายแรง อาจ
ทำให้เจ็บปวด พิการ หรือถึงตายได้ เช่น รถชน หรือถูกสายไฟฟ้า
เรื่องอุบัติเหตุเหล่านี้ เมื่อนักเรียนรู้จักระมัดระวังตัวดี อย่าประมาท
นึกว่าไม่เป็นไร อย่าเดินเล่น อย่าเหม่อ ก็จะเป็นการป้องกันตัว มิให้
เกิดอันตรายขึ้นได้

(๑) มาโรงเรียนอย่างไรจึงจะปลอดภัย

ก. การเดินมาโรงเรียนและกลับบ้าน ให้นักเรียนรู้จักระวังตัว

๕
ดังนี้ :—

๑. อย่าเดินกลางถนน จงเดินริม ๆ ถนน
๒. ถ้าถนนมีทางเท้า จงเดินบนทางเท้า
๓. เมื่อจะข้ามถนนที่มารถเดินไปมา ต้องระวังรถให้มาก ก่อนข้ามถนน จงเหลียวดูทางซ้าย ทางขวา ให้ทั่วก่อนทุกครั้ง ตอนที่เบนตัวแยก สี่แยก ต้องดูให้มาก เมื่อเห็นถนนว่างพอข้ามไปได้ จึงรีบข้ามไป
๔. ตอนที่แยกถนนที่มารถเดินไป—หยุด เมื่อจะข้ามถนน จงเดินข้ามในช่องทางที่เขาทำเครื่องหมายขาว ๆ ไว้ และเดินในเวลาที่รถคันนั้นหยุด (ไฟแดง) แต่ก็ต้องระวังรถจะเลี้ยวมาทางนั้นด้วยเหมือนกัน
๕. เวลาเดินอย่าเหม่อ และให้ระวังป้ายที่เขาเตือนอันตรายไว้ เช่น บ้ายบอกให้ระวังรถไฟ เป็นต้น
- ข. การโดยสารรถรางหรือรถยนต์ประจำทาง ให้รู้จักระวังตัว

๕
ดังนี้ :—

๑. ไปรอขึ้นรถตามป้ายหยุดรถและรออยู่ทางด้านทางเท้า อย่าอยู่ทางนอกถนน
๒. เมื่อจะขึ้นรถ ต้องรอให้รถเขาหยุดนิ่งเสียก่อน
๓. ถ้าคนแน่นมาก จงรอไปรถเที่ยวหลัง

๔. เมื่อชนรถแล้ว อย่ายืนอย่บนใครรถ อย่าห้อยโหนอยู่ริม
บันได จงเข้าไปหาที่นั่ง หรือที่นั่งข้างใน
๕. อย่าระเือกศีรษะ หรือยื่นแขนออกนอกกรรถ
๖. เมื่อจะลงรถ จงรอให้รถหยุดนิ่งก่อน และต้องระวังตัวรถคันอื่น
จะแล่นเฉียดมาด้วย
- ค. การโดยสารเรือ ให้รู้จักระวังตัว ดังนี้:—
 ๑. จะลงจะขึ้นต้องให้เรือเทียบท่าเรียบร้อยแล้วก่อน และอย่า
กระโดดลง หรือกระโดดขึ้น เพราะจะฉุนหรือถ่วงพลาด
ทำให้ล้มลงไปหรือพลัดตกน้ำได้
 ๒. ขณะเรือแล่น อย่าตกพรวดพลาด
 ๓. อย่านั่งบนกราบเรือ อย่านั่งบนดงกรงเรือ
 ๔. อย่าดุกนาค้น อย่าเอามือ เอาเท้ารานา
 ๕. ระวังมือและแขน อย่าเกาะแคมเรือในเมื่อเรือเบี่ยงคึกหรือ
เรือเฉียดเข้าเฉียดสะพาน
 ๖. อย่าลงเรือที่พยับแล้ว
- ข้อห้าม ในเวลามาโรงเรียนหรือเวลากลับบ้าน จะเดินหรือ
จวนรถหรือลงเรือ ห้ามเล่นกัน ห้ามหยอกถ้อกัน เพราะตามถนนหินทาง
ในรถในเรือนนั้นไม่แข็งแรง

(๒) เล่นในที่เช่นไร จึงจะปลอดภัย

ต้องระวัง ๒ อย่างคือ ๑. เล่นให้ปลอดภัยของตัวเอง และ ๒. ให้
ปลอดภัยของผู้อื่น

๑. ให้ปลดอภัยของตัวเอง ต้องระวังดังนี้:-

- (๑) อย่ามุ่งแต่จะเล่นอย่างเดียว ต้องคิดถึงอื่น ๆ รอบ ๆ ตัวด้วย เช่น เด็กบางคนวิ่งชนเข้าเจ็บตัว เป็นต้น
- (๒) อย่าเล่นกลางถนน รถจะชนเอา
- (๓) อย่าเล่นตามริมเขื่อน ริมบ่อ ริมสระ ริมน้ำ จะตกน้ำ
- (๔) อย่าเล่นในที่รก อะไร ๆ จะบาดเท้า หรือจะกัด
- (๕) อย่าเล่นบนที่สูง ๆ บนต้นไม้ จะตกลงมาบาดเจ็บ
- (๖) อย่าเล่นในที่แคบ ๆ ตัวจะกระแทกหรือชนอะไร ๆ เจ็บ
- (๗) อย่าเล่นในที่มืด ๆ ตัวจะกระแทกหรือชนอะไร ๆ ได้ง่าย

๒. ให้ปลดอภัยของผู้อื่น ต้องระวังดังนี้:-

- (๑) อย่ามุ่งแต่จะเล่นสนุกของเรา แต่คนอื่นเขาเดือดร้อน เช่น เล่นดำน้ำไปเบียดคนอื่น หรือเตะฟุตบอลไปถุกคนอื่น เป็นต้น
- (๒) อย่าเล่นเตะฟุตบอลในที่ใกล้บ้าน จะถูกหลังคามันพังหรือกระจกแตกเสียหาย
- (๓) อย่าเล่นขว้างปาในที่มีคนมาก จะถูกคนอื่นหรือข้าวของเขาเสียหาย
- (๔) อย่าเล่นขว้างทาง อย่าขว้างเครื่องเล่นกระถก ถวดทาง
- (๕) อย่าเล่นในที่แคบ ๆ จะกระแทกหรือถุกคนอื่น หรือถูกข้าวของเขาเสียหาย

(๖) อย่าเดินกระเจะเร็วจรวดให้รบกวนคนอื่น ๆ

(๗) อย่าเดินแกัดคนอื่นทุก ๆ อย่าง

ข้อห้าม อย่าเข้าไปเล่นในที่ที่เขาหวงห้าม

(๓) การหลัดหรือตกจากที่สูง

สาเหตุ ๑. หลัดเพราะเดินหรือวิ่งในที่ชัน หรือเหยียบเบ็ดอก
กด้วยเบ็ดอกแฉงโม

๒. หลัดเพราะเดินหรือวิ่งสะดุด เช่นสะดุดขอน สะดุด
ก้อนหิน คอไม้ สะดุดขาตัวเอง สะดุดขาคนอื่น

๓. ตกจากที่สูง เช่น พลัดต้นไม้ พลัดบันได หรือตกจาก
ที่ชัน ๆ ที่เชิง ที่ลาด ที่เท ๆ

การป้องกัน ๑. ป้องกันการหลัด เวลาเดิน เวลาวิ่ง ต้องระวังตัวให้
รัดหลัดหลัดที่ชัน ๆ ที่ขรุขระ และหมองของวางกระ
ระวังตัวระวังสะดุด หรือเหยียบพลัด

๒. ป้องกันตกจากที่สูง เมื่ออยู่ในที่สูง ๆ ก็ต้องระวังตัวให้
มาก อย่าให้พลัดพลง การขึ้นลงบันได ให้ดูเท้าอย่า
ให้พลัดขึ้นบันไดจึงจะดี ควรเกาะราวบันได และอย่า
เที่ยววางของไว้กระตามขึ้นบันไดด้วย

(๔) บาดเจ็บเกิดจากการใช้ของมีคม

สาเหตุ ๑. เล่นมีด เล่นตะไกร
ใช้มีด ใช้ตะไกรทำงาน และเกิดพลัดพลง

- การป้องกัน ๓. ห้ามเดินของมคมทุกชนิด เช่น มัด ตะกร ไหม ฯลฯ
 ๒. เมื่อจะใช้ของมคม ต้องระวังให้มาก อย่าให้พลาด
 พังได้
 ๓. เด็ก ๆ ไม่ควรใช้มัดโกนเลย มัดพับเมื่อใช้แล้ว ต้อง
 พับเข้าให้สนิททุกครั้ง ส่วนมัดพับไม่ได้ เวลาเก็บ
 ให้แอบคมมัดหรือปลายมัดไว้ อย่าวางหางคมไว้
 หรือวางปลายมัตขึ้นกระกระ อย่าปักไว้ด้วย และเวลา
 ถูของมคมทุกชนิด ห้ามวิ่ง ห้ามเดินหยอกเย้ากับ
 คนอื่น

๔. เวลาตั้ง หรือเวลาเก็บของมคมต่าง ๆ อย่าตั้งหรือ
 รับทางคม และอย่าทำมือกระชาก

(๕) นารอนดวก ไฟดวก ถูกสายไฟฟ้า

- สาเหตุ ก. ถูนารอนดวก เพราะนารอน นาเตอด หรือไอนา
 หกรด หรือพดงมาถกเนื้อดว หรือเพราะเผดอ เขา
 มือเท่า จมดงในนารอนจต หรือเพราะตกดงไป
 การป้องกัน เมื่ออยู่ใกล้นารอน นาเตอด หรือไอนา ให้ระวังตัว
 เลี่ยงออกห่าง ๆ ได้ให้เลียงไปเสีย เวลาขนนารอน
 รินนารอนต้องระวัง อย่าให้หกรดหรือกระดกกรด
 ตัวเองหรือรดคนอื่น ๆ ถ้าจะยกไม้ไหว หรือยกไม้
 ถนดกอย่ายก

- สาเหตุ ข. ถูไฟดวก ถูไฟตะเกียง ไฟหรือถ่านไฟร้อน ๆ หรือ

ประมวลวิชาชั้นประถมศึกษา ๒

ถูกต้องของวิธีนั้น ๆ เช่น เตา กระทะ เตาต้มน้ำ ฯลฯ
เมื่ออยู่ใกล้ไฟ ให้ระวังตัวให้มาก เมื่อเวลาจะหยิบ
จับหรือยกของร้อน ๆ ให้หาผ้าหรือ กระดาษหนา ๆ รอง
จับ และอย่าเดินไฟ

สาเหตุ

ก. ถูกสายไฟฟ้า

๑. สายไฟฟ้าขาด หรือสายไฟฟ้าเก่า ยางที่หุ้มเส้น
ลวดไฟฟ้ากระเทาะหลุดออก

๒. เพราะชน เดินเหยียบหรือผลักไฟฟ้า

การป้องกัน

๑. ต้องตั้งเตือนและคั่นเตือนให้เด็กรู้ถึงอันตราย ถ้าไปถูก
ต้องเดินลวดไฟฟ้า กระแสไฟฟ้าจะช๊อตเข้าตัว อาจทำให้
ตายได้

๒. เมื่อสายไฟฟ้าขาด ต้องจัดการต่อใหม่ให้ดี สายไฟฟ้า
เก่าต้องเปลี่ยนใหม่หรือเอาผ้าอย่างพันหุ้มใหม่ให้ดี

(๖) การยกแบก ถือสิ่งของหนัก ๆ

สาเหตุ

๑. เพราะกีดขวางทางคนยก แบก หรือถือสิ่งของหนัก ๆ
จึงถูกชนหรือกระทบกระแทกเอาทำให้บาดเจ็บ

๒. เพราะอยู่ใกล้ไฟหรือวิ่ง จึงถูกสิ่งของหนัก ๆ หล่นทับ

การป้องกัน

๑. จึงหลีกทางคนยกแบก หรือถือของหนัก ๆ

๒. อย่าอยู่ใกล้ที่เขากำลัง ยก แบก หรือถือของหนัก ๆ

(๗) การเล่นน้ำ เล่นเรือ

สาเหตุ

๑. ที่จะเกิดอันตราย ก็เพราะว่ายน้ำไม่เป็น พายเรือไม่เป็น

๒. เพราะเล่นมาก หรือนานเกินไป

๓. เพราะเล่นในทมอันตราย เช่นกระแสน้ำไหลแรง หรือ
มพาย หรือโคลนตม หรือในน้ำสกปรก หรือมือโดนน้ำ
มดกัดกราย เป็นต้น

การป้องกัน

๑. ต้องหัดว่ายน้ำให้แม่น พายเรือให้แม่น
๒. อย่าเล่นนานเกินไป
๓. อย่าเล่นในทมอันตราย
๔. อย่าเล่นกอดปลาดุกในน้ำ

(๘) การเล่นเกมไม้ขีดไฟ เล่นไฟ

สาเหตุ

๑. ไฟอาจไหมมือ ไหมเสื้อผ้า หรือเนอดวพอง
๒. ไฟอาจไหมบ้านเรือน หรือสิ่งของอื่นๆ

การป้องกัน

๑. ห้ามเล่นไฟ
๒. บางคนชอบเล่นหุงข้าว คัมแกง ทำขนม และชอบ
ใช้ไฟจริง ๆ เมื่อจะเล่นจะต้องระวังก่อไฟในที่ที่ไฟ
จะไม่ลุกลามติดของอื่นได้ และเมื่อเลิกแล้ว ต้องดับ
ไฟให้หมดจริง ๆ

คำถาม

๑. จงบอกวิธีชนรถลงรถอย่างปลอดภัย
๒. จงบอกถึงททไม่ควรไปวิ่งเล่น
๓. จงบอกถึงสิ่งที่จะทำให้เราหกล้มได้
๔. จงบอกถึงททไม่ควรไปเดินน้ำ
๕. จงบอกโทษของการเดินไม้ขีดไฟ

พิมพ์ที่ไทยวัฒนาพานิช (แผนกการพิมพ์)

เลขที่ ๘๙๑ ถนนพระราม ๑ อำเภอปทุมวัน กรุงเทพมหานคร
บุญพริ้ง ต. ลัวร์ณ ผู้พิมพ์และผู้จัดการ ๒๔๙๘

